

**ZINTEGROWANA
STRATEGIA
ROZWOJU
OBSZARÓW
WIEJSKICH
GMINY DĄBROWA**

KOORDYNATOR PRAC NAD OPRACOWANIEM DOKUMENTU:

DAGMARA SYGUŁA

Ekspert z zakresu zarządzania strategicznego Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego „Pracownia Opolska”

Na zlecenie: Urzędu Gminy w Dąbrowie, ul. Ks. Sztonyka 56, Dąbrowa

DĄBROWA, CZERWIEC 2005

1. WSTĘP	4
1.1 METODOLOGIA WYKORZYSTANA W OPRACOWANIU	4
1.2 IDENTYFIKACJA ŹRÓDEŁ	5
RAPORT O STANIE GMINY DĄBROWA	6
2. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA	6
2.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE GMINY DĄBROWA	6
2.2 DEMOGRAFIA I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA	7
3. LOKALNA INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	9
3.1 OŚWIATA	9
3.2 OCHRONA ZDROWIA	11
3.3 SPORT	11
4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GMINY	13
4.1 BORY NIEMODLIŃSKIE	13
4.2 GRĄDY ODRZAŃSKIE – PROGRAM NATURA 2000	13
4.3 REZERWAT PRZYRODY „PRĄDY”	14
4.4 STOBRAWSKI PARK KRAJOBRAZOWY	15
4.5 POMNIKI PRZYRODY:	15
4.6 ZABYTKOWE PARKI WIEJSKIE:	15
4.7 STREFY OCHRONNE:	15
4.8 PROJEKTOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY	16
5. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE GMINY DĄBROWA	17
5.1 SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ	17
5.2 SYSTEM KANALIZACYJNY	17
5.3 GOSPODARKA ODPADAMI	17
5.4 KOMUNIKACJA WODNA	18
5.5 KOMUNIKACJA KOLEJOWA	18
5.6 KOMUNIKACJA DROGOWA	18
5.7 ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, GAZ, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ	19
5.8 ZABYTKI	20
6. ROZWÓJ GOSPODARCZY	21
CZĘŚĆ ANALITYCZNO-STRATEGICZNA	22
7. ANALIZA ZASOBÓW LUDZKICH	22
8. ZASOBY LUDZKIE - ANALIZA SWOT	24
9. ANALIZA ZASOBÓW MATERIALNYCH	25
9.1 KOMUNIKACJA	25
9.2 RELACJE GMINY DĄBROWA I MIASTA OPOLE	26
9.3 OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	26
10. ZASOBY MATERIALNE - ANALIZA SWOT	27
11. ANALIZA PONADLOKALNYCH TRENDÓW ROZWOJOWYCH	28
11.1 INWESTORZY	28
11.2 SPECYFICZNA GAŁĄŻ GOSPODARKI: TURYSTYKA	29
<u>STRATEGIA GMINY DĄBROWA</u>	<u>32</u>
12. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DĄBROWA	32
13. PRIORYTETY ROZWOJOWE GMINY DĄBROWA	33
14. MISJA GMINY DĄBROWA	34

14.1 MISJA ZEWNĘTRZNA	34
14.2 MISJA WEWNĘTRZNA	35
15. DZIAŁANIA STRATEGICZNE	36
15.1 CELE GŁÓWNE	36
16. WIZJA GMINY DĄBROWA	39
17. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	41
18. PROMOCJA ZINTEGROWANEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH GMINY DĄBROWA ORAZ JEJ EFEKTÓW	41
IDENTYFIKACJA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA	44
19. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ SAMORZĄD I LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ (GRUPY FORMALNE I NIEFORMALNE)	44
19.1 LEADER+	44
19.2 ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY ROZWOJU REGIONALNEGO	45
19.3 SPO "RESTRUKTURYZACJA I MODERNIZACJA SEKTORA ŻYWNOŚCIOWEGO I ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH"	46
19.4 INICJATYWA WSPÓLNOTOWA INTERREG	47
19.5 SPO ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH	48
19.6 FUNDACJE	49
20. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW	50
20.1 INICJATYWA III	50
20.2 SPO WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW	51
20.3 PHARE 2003	53
PLANY ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI	55
21. KONCEPCJE ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI GMINY DĄBROWA	55
21.1 CHRÓŚCINA	55
21.2 CIEPIELOWICE	57
21.3 DĄBROWA	59
21.4 KARZÓW	61
21.5 LIPOWA	63
21.6 MECHNICE	64
21.7 NAROK	66
21.8 NIEWODNIKI	68
21.9 NOWA JAMKA	70
21.10 PRĄDY	71
21.11 SIEDLISKA	73
21.12 SKARBISZÓW	74
21.13 SŁAWICE	76
21.14 WRZOSKI	78
21.15 ŻELAZNA	80
ANEKS	82

1. WSTĘP

Gminy i społeczności lokalne muszą podejmować decyzje o charakterze strategicznym, by przewidzieć długofalowe skutki podejmowanych decyzji. Jednym ze sposobów określenia i przeprowadzenia właściwych działań, oceny ich skuteczności i wyznaczenia kontynuacji jest opracowanie strategii rozwoju, w tym dość specyficznej, ale zarazem pełniejszej jej formy, jaką jest Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Szansą rozwoju lokalnego jest wyjątkowość. W Polsce jest 2 500 gmin, aby się spośród nich wyróżnić, budując poczucie lokalnego zaangażowania i aktywność mieszkańców należy być jedynym w swoim rodzaju (oczywiście in plus).

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Gminy Dąbrowa zakłada wykorzystanie nowych sposobów i nowych technologii, które zwiększą konkurencyjność produktów i usług; wpłyną na poprawę jakości życia na obszarach wiejskich przez wprowadzenie innowacji związanych z dostępem do usług. Dzięki realizacji ZSROW Gminy Dąbrowa wypromowane zostaną lokalne produkty, w tym turystyczne oraz wzrosną szanse rozwoju małych podmiotów produkcyjnych.

1.1 METODOLOGIA WYKORZYSTANA W OPRACOWANIU

Autorzy wykorzystali w opracowaniu koncepcję zintegrowanej strategii rozwoju, która zakłada łączenie, przenikanie i uzupełnianie się celów strategicznych w imię koncentracji zadań i środków, a tym samym zwiększenia szans na osiągnięcie oczekiwanych efektów.

Dokument został podzielony na cztery części, z których jedna to **raport o stanie gminy** opisujący jej rzeczywiste i obecne uwarunkowania, walory przyrodnicze i historyczne, słabe i mocne strony gminy (informacje te zostały uzupełnione przewidywanymi tendencjami w obszarze istotnym dla rozwoju Gminy); druga to **strategia właściwa**, trzecia - **identyfikacja źródeł finansowania** przedsięwzięć (projektów) zapisanych w dokumencie oraz innych opracowaniach o charakterze operacyjnym (Plan Rozwoju Lokalnego, plany rozwoju miejscowości), a czwarta to **koncepcje rozwoju** poszczególnych **miejscowości** (z wiadomych względów bez szczegółowych opisów projektów technicznych i kosztorysów). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dn.17 grudnia 2004 r., plany rozwoju miejscowości w chwili składania wniosków w ramach SPO „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” muszą zostać uzupełnione o dokładny opis przedsięwzięcia, harmonogram prac oraz kosztorys. W części strategicznej przeprowadzono analizę zasobów ludzkich i materialnych według SWOT, określono misję zewnętrzną i wewnętrzną Gminy, przedstawiono wizję Gminy¹ oraz zapisano jej cele strategiczne i operacyjne.

W części pozastrategicznej – aneksowej zostały wprowadzone dodatkowe informacje o charakterze czysto użytecznym, zdaniem moderatorów istotne dla prawidłowej realizacji celów strategii.

Dokument został opracowany przez współuczestniczące ze sobą grupy lokalnej społeczności, pracowników samorządowych, sołtysów oraz ekspertów pełniących nad dokumentem nadzór merytoryczny. Na poszczególnych etapach opracowania dokumentu – od chwili przygotowania jego wersji roboczej był on poddany ocenie publicznej na konsultacjach społecznych, spotkaniu sołtysów Gminy Dąbrowa oraz w postaci elektronicznej na stronie www.gminadabrowa.pl.

¹ Moderatorzy przyjęli zasadę wprowadzenia wizji do dokumentu ze względów formalnych, chociaż ocena potencjału gminy za przyjęty wskaźnik lat jest obecnie niemożliwa, ze względu na nieprzewidywalny rozwój techniki i technologii, a także niemożność przewidzenia systemu prawnego i podatkowego państwa, co będzie miało istotny wpływ na okoliczności życia i pracy w gminie Dąbrowa.

Autorzy założyli, że ZSROW Gminy Dąbrowa będzie dokumentem zdecentralizowanym, zintegrowanym, dokumentującym oddolne i lokalne podejście. Strategia skupia się na korzyściach płynących z kompleksowego podejścia (odrzućmy klasyczny podział tematycznych i sektorowy, określając priorytety zgodne z jedną koncepcją rozwoju gospodarczego). Stwierdziliśmy też, że osiągnięcie celów strategii będzie możliwe dzięki wzajemnemu kontaktowaniu się różnych składników życia społecznego, wyrażających swoje poglądy i wspierających rozwój obszaru, który zamieszkują, zgodnie z ich własnymi dążeniami i wizją przyszłości.

Realizacja zadań przewidzianych strategią wymaga od lokalnej społeczności budowania nowego partnerstwa i tworzenia nowych lokalnych struktur zarządzania.

Planowanie strategiczne to narzędzie dla wspólnoty lokalnej, która chce dokonać zmian i wpływać na swój rozwój. Taki proces rozwoju wspólnoty można zapisać w dwóch fazach:

1. **planowanie strategiczne** czyli do czego i w jaki sposób chcemy zmierzać, na które składa się:

- a) formułowanie celów strategicznych
- b) planowanie środków realizacji tych celów (plany, programy, projekty strategiczne)

2. **zarządzanie strategiczne** czyli, wykonujemy to, co zamierzaliśmy i kontrolujemy wyniki, na działanie to składa się:

- a) wdrażanie strategii
- b) ewaluacja strategii

Ważna dla powodzenia strategii jest właściwa systematyczna analiza możliwości budżetu na dany rok oraz bieżąca identyfikacja pozabudżetowych źródeł finansowania zadań przewidzianych w dokumencie. W celu poprawy zdolności osiągania celów strategicznych, co w praktyce oznacza finansowanie przewidzianych programem przedsięwzięć należy:

- opracować analizę finansową i opracować wieloletni plan finansowy
- przygotować Wieloletni Plan Inwestycyjny
- opracować budżety roczne tak, by wydatki były ściśle powiązane z rezultatami, jakie należy osiągnąć

3. ewaluacja, podczas której przeglądamy, co wykonaliśmy i oceniamy wyniki w odniesieniu do planu strategicznego

1.2 IDENTYFIKACJA ŹRÓDEŁ

W opracowaniu wykorzystano źródła pierwotne (dokumenty będące w dyspozycji pracowników Urzędu Gminy w Dąbrowie oraz jednostek organizacyjnych gminy, dane statystyczne GUS, wyniki badań Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, dane regionalne, materiały Komisji Europejskiej, ZPORR, Uzupelnienie ZPORR, programy sektorowe i ich uzupełnienia) oraz źródła wtórne będące tworzone przez autorów strategii podczas opracowywania dokumentu (analizy przyrodnicze, analizy zasobów, tendencje w turystyce, dane i opinie terenowe).

RAPORT O STANIE GMINY DĄBROWA

2. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA

2.1 POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I ADMINISTRACYJNE GMINY DĄBROWA

Gmina Dąbrowa leży w obrębie makroregionu Niziny Śląskiej (wg. regionalizacji fizyczno - geograficznej J. Kondrackiego). Środkowo-południowa część gminy leży w mezoregionie Równiny Niemodlińskiej, a północna i północno-wschodnia – w mezoregionie Pradoliny Wrocławskiej. Znaczna część Równiny Niemodlińskiej (ok. 150 - 177m n.p.m) jest podmokła i zabagniona, pod względem charakteru rzeźby zbliżona jest do Pradoliny Wrocławskiej. Krajobraz ożywiają krawędzie teras nadzalewowych doliny Odry oraz niewielkie wzniesienia. Największe urzeźbienie terenu charakterystyczne jest dla gruntów wsi Dąbrowa i Chróścina.

Na terenie Gminy Dąbrowa nie ma jezior i większych zbiorników wodnych. Niewielkie naturalne i sztuczne zbiorniki znajdują się na terenie wsi Żelazna (starorzecza Odry) – tzw. Czarny Staw, Sławic, Mechnic i Dąbrowy (są to wyrobiska poeksploatacyjne) oraz w Karczowie, Prądach i Ciepeliowicach (stawy hodowlane).

Gmina Dąbrowa położona jest w dorzeczu Odry oraz Nysy Kłodzkiej (południowo-zachodnia część obszaru gminy). Przez obszar Gminy przepływają: rzeka Odra, Potok Prószkowski, Chróścicka Struga i Krzywula (Dożyna), stanowiące lewobrzeżne, bezpośrednie dopływy Odry. Sieć wód powierzchniowych uzupełnia potok Wel - lewobrzeżny dopływ Prószkowskiego Potoku. Odra jest największym ciekim wodnym terenu i ma zasadniczy wpływ na kształtowanie się stosunków wodnych terenu gminy. Na znacznym odcinku stanowi ona północną granicę gminy Dąbrowa. Gmina jest zatem bezpośrednio zagrożona powodzią, co potwierdził kataklizm w roku 1997, podczas którego cztery miejscowości Gminy: Sławice, Żelazna, Niewodniki i Narok zostały niemal w całości zalane, a Dąbrowa należała do grupy najbardziej uszkodzonych powodzią gmin Opolszczyzny.

Przez południowo-zachodnią część gminy, należącą do zlewni Nysy Kłodzkiej, przypływają jej prawobrzeżne (bezpośrednie) dopływy: Potok Borkowicki, który ma źródło na terenie wsi Skarbiszów (Ciepeliowice) w rejonie przysiółka Zorgi oraz Potok Wytoka, którego źródłisko ma początek w lasach wsi Prądy i Siedliska.

Gminę Dąbrowa stanowi 15 sołectw: Chróścina, Ciepeliowice, Dąbrowa, Karczów, Lipowa, Mechnice, Narok, Niewodniki, Nowa Jamka, Prądy, Siedliska, Skarbiszów, Sławice, Wrzoski, Żelazna. Jej powierzchnia wynosi trochę ponad 130 km², co stanowi 1,53% powierzchni województwa. Gminę zamieszkuje 9390 osób, czyli 0,87 % ogólnej liczby ludności regionu. Gmina Dąbrowa jest jedną z 71 gmin województwa opolskiego. Położona jest w powiecie opolskim, który tworzy w sumie 13 gmin. Gmina Dąbrowa stanowi element zurbanizowanej aglomeracji opolskiej – położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie Opola, z którym graniczy od wschodu. Od południowego-wschodu graniczy z gminą Komprachcice i Tułowice, od południowego-zachodu z gminą Niemodlin, od zachodu z gminą Lewin Brzeski, od północnego-zachodu z gminą Popielów, a od północy z gminą Dobrzeń Wielki.

Użytki rolne zajmują blisko 69% ogólnej powierzchni gminy, a lasy - 22%. Wiodącą funkcją Gminy Dąbrowa jest rolnictwo, a uzupełniającą mieszkalnictwo.

Tabela poniżej przedstawia uczestnictwo poszczególnych wsi w obszarze całej gminy.

Wieś	Powierzchnia w km2	Liczba mieszkańców	Liczba mieszkańców na km2 (dane zaokrąglone do 1 os.)
Chróstcina	8,76	1600	182
Ciepielowice	4,30	407	94
Dąbrowa + Sokolniki	9,76	1191	122
Karczów	11,44	646	56
Lipowa	7,97	174	22
Mechnice	4,38	1070	244
Narok	17,24	788	46
Niewodniki	8,14	407	50
Nowa Jamka	11,69	203	17
Prądy	14,50	353	24
Siedliska	2,16	102	47
Skarbiszów	10,86	408	38
Sławice	6,12	878	143
Wrzoski	5,89	529	90
Żelazna	6,81	654	96
RAZEM:	130,02	9410	72

2.2 DEMOGRAFIA I STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA

Tendencje demograficzne dla Gminy Dąbrowa nie są rewelacyjne, jednak w stosunku do sąsiednich ośrodków, sytuacja ta należy raczej do lepszych, niż gorszych. Dane statystyczne nie do końca jednak opisują sytuację rzeczywistą, trudno bowiem podać w miarę dokładną liczbę osób, które mimo faktycznego zameldowania na terenie Gminy, tutaj właśnie mieszkają. Duża część lokalnych społeczności, w tym ludzie młodzi, pracuje i mieszka w Niemczech lub Holandii. Dokumentuje ten trend saldo migracji, które w roku 2001 wynosiło: -51, a w 2002: -46.

Przyrost naturalny i saldo migracji w Gminie Dąbrowa prezentuje poniższa tabela:

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Saldo migracji		Przyrost naturalny w %
				Napływ do gminy – odpływ z gminy (os.)	w tym zagra. (os.)	
1990	118	93	25	33	-16	2,7
1991	132	99	33	-46	-2	3,6
1992	118	96	22	-23	-19	2,4
1993	98	91	7	-22	-18	0,7
1994	103	89	14	-7	-14	1,5
1995	94	92	2	X	-30	9,2
1996	79	87	-8	15	-17	X
1997	97	96	1	24	X	0,1
1998	95	88	7	30	-22	0,7
1999	98	78	20	19	-33	2,0
2000	67	67	0	-20	-35	0
2001	84	79	5	15	-52	0,5
2002	63	72	-9	-19	-46	X
2003	63	62	1	9	-24	0,1

Źródło: Bank Danych Regionalnych GUS – opracowanie własne, Studium Uwarunkowań i kierunki zagospodarowania przestrzennego Gminy Dąbrowa, rok 1999

Wyznacznikiem powodzenia gospodarczego jest nie tylko wzrost demograficzny, niskie bezrobocie, powiększające się z roku na rok wpływy do gminnego budżetu, ale również jakość wykształcenia mieszkańców oraz sposoby wyrażania przez nich obywatelskiej i społecznej aktywności. Poniższa tabela przedstawia strukturę wykształcenia mieszkańców Gminy Dąbrowa.

Mieszkańcy	Ogółem	Wykształcenie wyższe	Wykształcenie policealne	Wykształcenie średnie	Wykształcenie zasadnicze zawodowe	Wykształcenie podstawowe	Wykształcenie nieukończone	Wykształcenie nieustalone
Mieszkańcy w wieku 13 lat i więcej	8023	480	124	1722	2519	2541	271	366
Mężczyźni	3941	220	28	703	1638	1063	109	180
Kobiety	4082	260	96	1019	881	1478	162	186

Źródło: Podstawowe informacje ze spisów powszechnych. Gmina wiejska Dąbrowa, dane za rok 2002

Jak wynika z powyższej tabeli to ludzie z wykształceniem zawodowym i podstawowym stanowią znaczącą przewagę w Gminie Dąbrowa, zaraz za nimi plasują się mieszkańcy z wykształceniem średnim. Taka struktura wykształcenia nie tworzy pożądanego wizerunku Gminy, co więcej może wpłynąć na ograniczenie w wykorzystaniu określonych przez specjalistów trendów gospodarczych. Najbardziej chodliwym towarem we współczesnej Europie jest intelekt rozumiany jako wiedza i doświadczenie, czyli umiejętności. Wciąż mówi się o Krzemowej Autostradzie, czyli potencjalnym pasie wysokich technologii ciągnącym się od Wrocławia po Kraków, zgodnie z trasą autostrady A4. Położona w rejonie bezpośredniego oddziaływania autostrady Gmina Dąbrowa leży w strefie takiego rozwoju. Brak wyspecjalizowanych kadr może ograniczyć postęp, a tym samym rozwój gminy.

3. LOKALNA INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Statystyki dotyczące rozwoju lokalnego wiążą się nierozdzielnie z demografią oraz trendami panującymi w kraju oraz tymi, które są specyficzne dla regionu. O warunkach życia świadczy poza jakością usług społecznych (oświata, opieka społeczna, zorganizowana aktywność społeczna – opisane niżej) również gospodarka mieszkaniowa. Na 31 grudnia 2003 (dane GUS) zasoby mieszkaniowe Gminy Dąbrowa wynosiły 2741 mieszkań, w tym własność gminy stanowiło 18 mieszkań. W sumie cała powierzchnia użytkowa to 255 977 m², z czego 768 m² jest własnością gminy. Dąbrowa, podobnie, jak inne gminy wiejskie stanowi potencjalne miejsce rozwoju budownictwa jednorodzinnego (o możliwościach rozwojowych świadczy np. przysiółek Mechnic – Turzok). Gmina własnych zasobów ma niewiele, trudno w takiej sytuacji zapewnić potrzebującym mieszkania socjalne bądź wprowadzić mieszkania jako preferencje dla pozyskania wykwalifikowanych pracowników (specjalistów określonych branż itp.).

3.1 OŚWIATA

Szkoły

Na terenie Gminy Dąbrowa funkcjonują placówki oświatowe:

1. **Zespół Szkół w Dąbrowie**, który tworzą: Publiczne Gimnazjum oraz Publiczna Szkoła Podstawowa
2. **Zespół Szkół w Chróście**, który tworzą: Publiczne Gimnazjum oraz Publiczna Szkoła Podstawowa
3. **Publiczne Gimnazjum w Żelaznej**
4. **Publiczna Szkoła Podstawowa w Naroku**
5. **Publiczna Szkoła Podstawowa w Sławicach**

Poniższe tabele przedstawiają liczbę oddziałów oraz uczniów uczęszczających do gminnych placówek.

Szkoły podstawowe	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem
Publiczna Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół w Chróście	10	173
Publiczna Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół w Dąbrowie	11	225
Publiczna Szkoła Podstawowa w Naroku	6	98
Publiczna Szkoła Podstawowa w Sławicach	6	94
RAZEM:	33	590

Szkoły gimnazjalne	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem
Publiczne Gimnazjum w Zespole Szkół w Chróście	6	102
Publiczne Gimnazjum w Zespole Szkół w Dąbrowie	6	128
Publiczne Gimnazjum w Żelaznej	6	124
RAZEM:	18	354

W placówkach oświatowych zatrudnionych jest 110 nauczycieli w pełnym wymiarze godzin oraz 33 w niepełnym wymiarze.

W Gminie we wszystkich szkołach, prócz Zespołu Szkół w Dąbrowie nauczany jest język niemiecki jako język mniejszości narodowych. W celu wyrównywania szans edukacyjnych samorząd lokalny w uzgodnieniu z rodzicami zdecydował się wprowadzić język dodatkowy od pierwszej klasy szkoły podstawowej obowiązujący wszystkich uczniów. W związku z tym, kończąc edukację w szkole gimnazjalnej uczeń włada dwoma językami: niemieckim i angielskim.

Uczniowie niepełnosprawni ruchowo lub umysłowo z orzeczeniem o potrzebie nauczania indywidualnego lub specjalnego są objęci takim programem nauczania.

Ponieważ rozwój lokalny zależy przede wszystkim od ludzi i okoliczności, w jakich wznoszą się różne środowiska tworzą właściwą atmosferę dla pobudzenia aktywności społecznej – przede wszystkim szkoły. Każda placówka oświatowa na terenie Gminy Dąbrowa jest wyposażona w pracownię komputerową, realizowane są w szkołach programy autorskie.

Systematyczne inwestycje skutkują coraz lepszą bazą sportową. Przy zespołach szkół znajdują się kompleksy boisk, przy placówce w Chróście – również nowoczesna sala gimnastyczna. Odpowiednich sal gimnastycznych nie ma jeszcze w Dąbrowie (przy Zespole Szkół) i w Żelaznej (przy Publicznym Gimnazjum). Na remont czekają zaplecza gospodarcze i sanitarne oraz zewnętrzne boiska w Żelaznej i Naroku.

Na terenie Gminy, w Chróście funkcjonuje placówka ponadgimnazjalna, administrowana przez Starostwo Powiatowe - Zespół Szkół, oferujący nauczanie dla młodzieży (Technikum Architektury Krajobrazu, Technikum Ekonomiczne, Technikum Hodowli Koni) oraz dorosłych (szkoły policealne: technik informatyk, hodowca koni, opiekunka środowiskowa).

Przedszkola

W Gminie Dąbrowa działają przedszkola:

Publiczne Przedszkole w Dąbrowie

Publiczne Przedszkole w Chróście

Publiczne Przedszkole w Karczowie

Publiczne Przedszkole w Naroku

Publiczne Przedszkole w Dąbrowie

Oddział Zamiejscowy w Prądach

Publiczne Przedszkole w Sławicach

Publiczne Przedszkole w Sławicach

Oddział zamiejscowy w Żelaznej

Przedszkola	Liczba oddziałów	Liczba uczniów ogółem
Publiczne Przedszkole w Chróście	3	56
Publiczne Przedszkole w Dąbrowie z jednym oddziałem pozamiejscowym w Prądach	3	66
Publiczne Przedszkole w Karczowie	1	20
Publiczne Przedszkole w Naroku	2	27
Publiczne Przedszkole w Sławicach z jednym oddziałem pozamiejscowym w Żelaznej	3	54
RAZEM:	12	223

Zaplecze przedszkoli stanowią przede wszystkim place zabaw i aktywności ruchowej. Nauczanie języków obcych zaczyna się już w przedszkolach – we wszystkich placówkach są prowadzone zajęcia językowe (język niemiecki i język angielski).

Klasy zerowe w Gminie Dąbrowa pozostały w przedszkolach – dzięki takiej decyzji wszystkie placówki przedszkolne na terenie gminy pozostaną utrzymane. Zarządzaniem jednostkami oświatowymi w Gminie Dąbrowa zajmuje się Gminny Zespół Ekonomiczno - Administracyjny Szkół i Przedszkoli.

3.2 OCHRONA ZDROWIA

Na terenie Gminy nie ma publicznych ośrodków służby zdrowia. Funkcję te pełnią trzy ośrodki niepubliczne: Dąbrowa, Chróścina i Żelazna w pełni zapewniając świadczenie usług i ich pożądaną jakość.

3.3 SPORT

Wiodącą rolę w rozwoju sportu w Gminie Dąbrowa spełnia Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Dąbrowie. W dużej mierze LZS skupia lokalne kluby piłki nożnej. Zasadą jest systematyczne uczestniczenie w rozgrywkach okręgowych i podokręgowych Związku Piłki Nożnej w Opolu. Konsekwencja przyniosła wymierne efekty – seniorzy LZS Mechnice zakwalifikowali się do ligi okręgowej. Pozostałe drużyny startują w klasie B lub A. LZS-y , a także pozostali mieszkańcy Gminy mają możliwość uprawiania sportu czy rekreacji na boiskach i stadionach wiejskich – place te są często wykorzystywane do prowadzenia rywalizacji sportowych o zasięgu lokalnym lub ponadlokalnym, organizacji imprez o charakterze społecznym lub jako miejsca uzupełniające szkolną ofertę sportową. Część boisk powstała przed laty i mimo prowadzących na bieżąco prac remontowych, widoczne są braki inwestycyjne. Płyty wymagają modernizacji, konieczne jest uzupełnienie stadionów o bezpieczne miejsca na widowni, a w pawilonach konieczne jest wykonanie termomodernizacji i remonty węzłów sanitarnych.

LZS to również promocja siatkówki (zespół ze Sławic jest w III lidze), tenisa stołowego (co rok rozgrywany jest Gminny Turniej Tenisa Stołowego im. Kazimierza Turko). Na terenie Gminy Dąbrowa działa siedem piłkarskich drużyn seniorów, cztery – juniorów, dwie – trampkarzy, jedna młodzików i jeden zespół oldboyów (w Dąbrowie).

GINNE ZRZESZENIE LUDOWE ZESPOŁY SPORTOWE W DĄBROWIE (rok 2005)

Przewodniczący Zarządu: Czesław Malawski

Wiceprzewodniczący Zarządu: Marek Wojciechowski

Skarbnik: Józef Szemajda

Sekretarz: Władysław Łoziński

Ludowy Zespół Sportowy w Dąbrowie

Ludowy Zespół Sportowy w Karczowie

Ludowy Zespół Sportowy w Mechnicach

Ludowy Zespół Sportowy w Naroku

Ludowy Zespół Sportowy w Niewodnikach

Ludowy Zespół Sportowy w Prądach

Ludowy Zespół Sportowy w Skarbiszowie

Ludowy Zespół Sportowy w Sławicach

Na terenie Gminy Dąbrowa istnieje nowoczesna sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Chróście oraz wielofunkcyjne boiska zewnętrzne przy Zespole Szkół w Dąbrowie, a także przy placówce chróścińskiej. Dzięki aktywności mieszkańców wspartych pomocą merytoryczną i finansową władz lokalnych w Karczowie i w Dąbrowie powstały korty tenisowe, w Karczowie – dwie płyty, z możliwością gry w piłkę siatkową i koszykówkę. W tych miejscowościach należy jeszcze zagospodarować tereny przyległe, natomiast w innych miejscowościach korty i zaplecze (parkingi, chodniki) wybudować.

4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GMINY

Teren gminy Dąbrowa jest krajobrazowo mocno zróżnicowany - na wschodzie sięga po Odrę i poprzez jej pradolinę przechodzi w Równinę Niemodlińską. Obszar 3900 ha gruntów położonych na południowy – zachód od linii kolejowej Brzeg – Przecza – Dąbrowa – Opole i drogi Dąbrowa – Sokolniki – Wawelno objętych jest ochroną i należy do obszaru chronionego krajobrazu „Borów Niemodlińskich” (źródło: Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy).

Gmina Dąbrowa charakteryzuje się średnią lesistością terenu. Lasy i grunty leśne stanowią 23,1% obszaru. Największe kompleksy leśne występują w znacznym rozproszeniu, głównie w południowo – zachodniej i północno – zachodniej części gminy na gruntach wsi Narok (499,3ha), Nowa Jamka (615,0ha), Lipowa (320,9ha), Skarbiszów (244,3ha) i Prądy (825,4ha). Najmniejsze zalesienie posiada sołectwo Mechnice (1,9ha), Wrzoski (3,1ha), Żelazna (3,6ha) i Chróstcina (9,5ha).

4.1 BORY NIEMODLIŃSKIE

Drugi pod względem wielkości na Opolszczyźnie zwarty kompleks leśny o powierzchni 48 189 ha, obejmujący 26 184 ha lasów, stawy o łącznej powierzchni 1 062 ha, 5 leśnych rezerwatów przyrody oraz 14 750 ha użytków rolnych ustanowiony 26 maja 1988r. mocą Uchwały WRN w Opolu nr XXIV/193/88 w sprawie ochrony walorów krajobrazowych. Kompleks ten leży na zróżnicowanym rzeźby terenu obszarze, z wyraźnie zaznaczającą się krawędzią Równiny Niemodlińskiej, podnoszącą się ku południowemu – zachodowi. Dodatkowo walory przyrodnicze tego miejsca podnosi zróżnicowany pod względem siedliskowym las, przechodzący w tereny podmokłe i bliskość pięciu stawów (m.in. Książęcy i Sangów – położone na terenie gminy Niemodlin). Połączenie tych elementów stanowi dla turystów kwalifikowanych atrakcję o randze co najmniej regionalnej, jeśli nie krajowej (ostoje ptactwa wodno-błotnego).

Lasy położone w obrębie Gminy Dąbrowa należą w całości do Nadleśnictwa Opole i zajmują powierzchnię 6 523,73 ha. Ze względu na to, że lasy Gminy Dąbrowa mieszczą się w strefie 10 km od miasta Opola, zostały one zakwalifikowane do I kategorii ochronności ze względu na ich funkcję rekreacyjno – wypoczynkową. Lasami ochronnymi ze względu na walory faunistyczne są również ostoje ptactwa (bociana czarnego i orła bielika), w oddziałach lasu położonego na zachód od Naroka.

W zachodniej części Gminy Dąbrowa pomiędzy linią kolejową Opole – Brzeg, a linią wyznaczoną przez wieś: Nowa Jamka – Lipowa – Przecza znajduje się kolejny kompleks lasów należący do obszaru chronionego krajobrazu „Borów Niemodlińskich”. Centralną część tego obszaru to grunty wsi Lipowa i Nowa Jamka.

4.2 GRĄDY ODRZAŃSKIE – PROGRAM NATURA 2000

Program Natura 2000 jest przyjętym przez Unie Europejską systemem ochrony wybranych elementów przyrody, najważniejszych z punktu widzenia całej Europy. System ten nie zastępuje systemów krajowych, ale je uzupełnia - daje merytoryczne podstawy do zachowania dziedzictwa przyrodniczego w skali kontynentu. Polega on na wybraniu według określonych kryteriów, a następnie skutecznym chronieniu - określonych obszarów.

Podstawę do wybierania i chronienia obszarów zaliczanych do systemu Natura 2000 stanowią dwie dyrektywy europejskie (tj. akty prawne wiążące rządy państw Unii): tzw. Dyrektywa Ptasia i Dyrektywa Habitadowa (Siedliskowa). W każdej z nich jest mowa o wybieraniu obszarów ważnych dla określonych elementów przyrody. Udział w budowie systemu „Natura 2000” jest dla państw Unii Europejskiej obowiązkowy.

Uznanie jakiegokolwiek obszaru za "ostoję Natury 2000" nie pociąga za sobą konieczności uznawania go np. za park narodowy, krajobrazowy czy rezerwat przyrody. Pociąga jednak za sobą konieczność zachowania w dobrym stanie wartości przyrodniczych będących podstawą kwalifikacji. Mechanizmy tego mogą być różne. Podstawowe, to ochrona z zachowaniem sprzyjających chronionym wartościom form użytkowania ziemi. Dla zapewnienia takiego użytkowania stosowane są regulacje prawne i pieniężne. Zakłada się, że podstawowym mechanizmem ochrony walorów przestrzeni rolniczej będą rozwiązania typu kontraktów - np. programy rolnośrodowiskowe, polegające na płaceniu rolnikom za stosowanie określonych sposobów użytkowania gruntów, a przestrzeni leśnej - rozwiązania polegające na certyfikacji gospodarki leśnej. Nie ma przy tym przeciwwskazań, aby obszary „Natury 2000” były miejscem intensywnego rozwoju nieekspansywnych wobec środowiska naturalnego dla przyrody form gospodarki - np. ekoturystyki.

Na podstawie art. 28 ust. 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880) wydano Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków „Natura 2000”, a w nim zapisano w § 2, pkt. 2, ppkt. B, że powołuje się obszar specjalnej ochrony ptaków „Grądy Odrzańskie”, który w części położony jest na terenie Gminy Dąbrowa.

Objęty ochroną obszar obejmuje łącznie ok. 70. kilometrowy odcinek obejmują dolinę Odry na odcinku od Naroka po granicę z gminą Lewin Brzeski powierzchni 293.5 ha. Dolina pokryta jest lasami, łąkami, pastwiskami i polami uprawnymi. Lasy składają się przede wszystkim z drzewostanów dębowo-grabowych, jednakże zachowały się również małe płyty zadrzewień olszowo-wiązowych i wierzbowo-topolowych. Znajdują się tu liczne ciek wodne, stare koryta rzeczne, pozostałości rozlewisk i stawów.

Na opisanym obszarze występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej 1 gatunek z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym obszar ten zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: dzięciołzielonosiwy, kania czarna (PCK), muchołówka białoszysza, czapla siwa; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: bocian czarny i dzięcioł średni (C7).

4.3 REZERWAT PRZYRODY „PRĄDY”

Obszar został poddany ochronie na podstawie Rozporządzenia Wojewody Opolskiego Nr P/11/2001 z dnia 19 lipca 2001 r. (Dz. U. W. Op. Nr 65/01).

Rezerwat torfowiskowy „Prądy” o powierzchni 36,45 ha, znajdujący się na skraju Borów Niemodlińskich, w obrębie nadleśnictwa Opole. Został powołany w celu ochrony i zachowania ekosystemu torfowiska. Administracyjnie przynależy do gminy Dąbrowa, a dokładnie jest zlokalizowany na północny – wschód od autostrady A4 (węzeł Prądy – wieś Prądy). Jest to obszar, który w przeszłości nieskutecznie usiłowano osuszyć do celów gospodarczych. Dlatego też istnieje tu obecnie sieć rowów odwadniających, które miały odprowadzać wodę do niezbyt odległego, leżącego na zachód – stawu Sangów. Tylko północna część rezerwatu została na tyle odwodniona, że porasta ją drzewostan mieszany, składający się głównie z brzozy omszej i sosny, a także brzozy brodawkowej i świerka. Pozostała część rezerwatu ma charakter torfowiska przejściowego, na terenie którego znajduje się rzadki w Polsce zespół panujący zwany przygielką białą. Można tu też spotkać chronioną owadożerną roszkę okrągłolistną.

4.4 STOBRAWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Stobrawski Park Krajobrazowy utworzono w celu ochrony rzadkich w skali kraju, roślin i zwierząt. Na jego terenie zlokalizowano ostoję ptactwa wodno-błotnego w obrębie biocentrum o randze międzynarodowej pod nazwą „Dolina Środkowej Odry”. Środowisko leśne, przetykane licznymi oczkami wody, ciekami wodnymi i bagienkami oraz zadrzewieniami śródpolnymi stworzyło doskonałe warunki bytowania fauny (często są to gatunki rzadkie w skali kraju).

Stobrawski Park Krajobrazowy został powołany zarządzeniem wojewody opolskiego z dn. 28 września 1999 roku i obejmuje wielkoprzestrzenne obszary leśne północnej części województwa opolskiego. Powierzchnia parku wynosi 52 636 ha i zaliczana jest do grupy większych parków krajobrazowych w Polsce. Administracyjnie zasadniczą część parku należy do gmin: Lubsza, Murów, Pokój, Popielów, Świerczów. Ponadto w granicach parku znalazły się części obszarów gmin:

- od północy: Domaszowice, Wołczyn, Kluczbork
- od południa: Łubniany, Dobrzeń Wielki, Dąbrowa, Lewin Brzeski

W sumie na obszarze parku zlokalizowanych jest 35 sołectw i miejscowości, zamieszkanymi łącznie przez około 12 600 osób. Średnia gęstość zaludnienia parku wynosi około 20 osób na km², jest sześciokrotnie niższa niż średnia w regionie – 120 osób na km².

4.5 POMNIKI PRZYRODY:

- dwa dęby szypułkowe rosnące w parku w Karczowie; wiek – 250 lat, obwód pni – 538 i 574cm, wysokość – 26 i 27m. (nr rej. 202)

4.6 ZABYTKOWE PARKI WIEJSKIE:

- **Chróścina** - powierzchnia 6,26 ha
- **Dąbrowa** – powierzchnia 2,2 ha
- **Karczów** – powierzchnia 3 ha
- **Niewodniki** – powierzchnia 3ha
- **Sławice** - powierzchnia 0,83 ha
- **Skarbiszów** - powierzchnia 1,40 ha
- **Ciepielowice** - powierzchnia 0,83 ha

4.7 STREFY OCHRONNE:

- stanowiska bociana czarnego w Leśnictwie Narok
- stanowiska orla bielika

4.8 PROJEKTOWANE FORMY OCHRONY PRZYRODY

Rezerwat przyrody: „Odra” i „Szakłak”

Planowany rezerwat „Odra” (k. Golczowic nad Odrą): w całości administracyjnie należy do Leśnictwa Narok, Nadleśnictwa Opole. Teren położony jest w rozległej dolinie Odry, urozmaicony niewielkimi obniżeniami, pozostałościami starorzeczy i obwałowaniami koryta rzeki. Cały fragment leśny stanowi pozostałość dawnych kompleksów leśnych wchodzących w skład Puszczy Niemodlińskiej. Pokrycie stanowi w 100% las liściasty. Jest to siedlisko lasu łęgowego. Górną warstwę drzew buduje dąb szypułkowy w wieku ok. 150 lat. Drugie piętro buduje: lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy, grab, jesion, klon polny, czeremcha i glóg dwuszyjkowy. Ideą powołania rezerwatu była ochrona dobrze zachowanych tu łągów wiązowych, które są ostatnimi zbiorowiskami tego zespołu pozostałymi po dawnej Puszczy Niemodlińskiej na przestrzeni od Krapkowic do Nysy Kłodzkiej.

Z florystycznego punktu widzenia projektowane rezerwaty przyrody „Odra” i „Szakłak” nie przedstawiają wysokich walorów. Środowisko zostało tutaj poddane silnej antropomorfizacji (gospodarka leśna). Jednak ze względu na warunki krajobrazowe rezerwaty „Szakłak” i „Odra” będą ważne, jako elementy wzmacniające rozwój turystyczny Gminy Dąbrowa.

Użytki ekologiczne

1. Teren starych wyrobisk po eksploatacji gliny na wschód od Sławic proponowany do ochrony w postaci użytku ekologicznego,
2. Teren starorzeczy nad Odrą w okolicach Żelaznej nazywanych Jeziorem Czarnym, proponowany do ochrony w postaci użytku ekologicznego,

5. ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE GMINY DĄBROWA

5.1 SYSTEM ZAOPATRZENIA W WODĘ

Wszystkie wsie Gminy posiadają systemy centralnego zaopatrzenia w wodę. Funkcjonują dwa wodociągi zbiorowe w następującym układzie:

- **wodociąg zbiorowy Dąbrowa**, który na bazie ujęcia w Dąbrowie, zaopatruje w wodę część mieszkańców wsi Dąbrowa, Ciepiewice, Nowa Jamka, Lipowa,
- **wodociąg zbiorowy PROKADO-PRÓSZKÓW**, który na bazie ujęcia w Zimnicach Małych i Żlinicach, zaopatruje wieś Chróścina, Mechnice, Wrzoski, Karczów i Skarbiszów, Sławice, Żelazną, część wsi Dąbrowa, Niewodniki, Narok, Siedliska i Prądy oraz wsie gminy Prószków, Komprachcice, Lewin Brzeski i przysiółek Otoki gminy Dobrzeń Wielki, a także niektóre wsie gminy Krapkowice.

Eksploatację gminnego wodociągu prowadzi zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Komprachcicach.

Ogółem długość sieci wodociągowej wynosi 103,3 km. Wodociąg zbiorowy DĄBROWA jest rezerwowym źródłem wody na wypadek awarii systemu PROKADO-PRÓSZKÓW. Zmodernizowane ujęcie wody „Dąbrowa”, zlokalizowane w obrębie doliny kopalnej rzeki Odra (Przylesie-Prądy) nie ma ustanowionej strefy ochronnej. Taka strefa powinna być ustanowiona dla całego zbiornika wód czwartorzędowych na terenie Gminy Dąbrowa.

5.2 SYSTEM KANALIZACYJNY

Na terenie gminy Dąbrowa nie ma zorganizowanego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. W związku z pełnym uzbrojeniem terenu w sieć wodociągową istnieje poważne zagrożenie dla stanu wód podziemnych, w tym szczególnie zbiornika Triasu Opolskiego GZWP 333, wymagającego szczególnej ochrony.

Gospodarka ściekowa gminy opiera się na powszechnym – przejściowym gromadzeniu ścieków w zbiornikach wybieralnych i wywożeniu ich do oczyszczalni ścieków w Opolu, a także na pola uprawne lub nielegalne wylewiska oraz na bezpośrednim odprowadzaniu ścieków do odbiornika.

W roku 2007 zostanie zrealizowany I etap kanalizacji Gminy Dąbrowa finansowany z Funduszu Spójności, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu oraz z budżetu Gminy. I etap obejmie wsie: Mechnice, Chróścina, Dąbrowa, Ciepiewice, Wrzoski, Karczów, Sławice.

Koncepcja kanalizacji Gminy zakłada budowę w II etapie kanalizacji grawitacyjno-ciśnieniowej dla miejscowości: Żelazna, Niewodniki, Narok, Skarbiszów. III etapem będzie budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscowościach o niekorzystnym dla włączenia w sieć kanalizacyjną położeniu geograficznym: Lipowa, Prądy, Siedliska, Nowa Jamka oraz w przysiółkach poszczególnych wsi.

5.3 GOSPODARKA ODPADAMI

Odpady stałe z terenu Gminy Dąbrowa są odprowadzane na wysypiska śmieci w Opolu – obsługa: firma Remondis sp. z o.o. oraz Kamieńsku (woj. śląskie).

W ciągu roku powstaje w Gminie około 4.500m³ odpadów, a jeden jej mieszkaniec produkuje ich średnio 2,1m³. Wsie Gminy Dąbrowa są wyposażone w pojemniki i kontenery do gromadzenia odpadów stałych oraz ich segregacji.

5.4 KOMUNIKACJA WODNA

Północną granicę gminy Dąbrowa stanowi rzeka Odra, która jest drogą wodną śródlądową, II klasy technicznej międzynarodowej, Odra wykorzystywana może być przez barki o wyporności do 600 t. Ponadto na wysokości wsi Chróścice – Narok znajduje się stopień wodny (jaz). Gmina Dąbrowa nie mostowego połączenia z sąsiadującą przez rzekę Odrę Gminą Dobrzeń Wielki. Taka inwestycja umożliwiłaby realizację wspólnych przedsięwzięć o charakterze międzygminnym, w tym działań gospodarczych oraz pozwoliłaby mieszkańcom przysiółka Otok (leżącego po stronie zachodniej rzeki, ale administracyjnie należącego do gm. Dobrzeń Wlk.) na bezpośrednie kontakty z własnym regionem.

5.5 KOMUNIKACJA KOLEJOWA

Przez teren gminy Dąbrowa przebiega magistralna linia kolejowa NR 132 I Klasy relacji Bytom – Katowice – Opole – Wrocław. Jest to linia dwutorowa, zelektryzowana, położona na międzynarodowym ciągu kolejowym E-30 i CE-30 DREZNO – GERLITZ ZGORZELEC – WROCŁAW KATOWICE – PRZEMYŚL – MEDYKA - LWÓW – MOSKWA, posiadająca istotne znaczenie dla międzynarodowego ruchu osobowego i towarowego. Przejazdy kolejowe oraz stacje kolejowe są modernizowane i przygotowane do pełnienia roli magistrali międzynarodowej. Stacje kolejowe zlokalizowane są na terenie Gminy w miejscowościach: Chróścina i Dąbrowa.

5.6 KOMUNIKACJA DROGOWA

System drogowy odgrywa najistotniejszą rolę w obsłudze komunikacyjnej mieszkańców gminy Dąbrowa. Sieć drogową na terenie gminy jest bardzo dobrze rozwinięta i zapewnia dogodny jej powiązania z ośrodkami wyższego rzędu (Opolem, Wrocławiem i Katowicami) oraz ze wszystkimi wsiami gminy. Na system składają się drogi o znaczeniu międzyregionalnym, regionalnym i lokalnym oraz drogi do transportu rolnego.

Autostrada A4

Przez południową część terenu gminy Dąbrowa przebiega autostrada A-4 relacji Zgorzelec – Wrocław – topole – Gliwice – Kraków – Medyka, posiadająca w systemie drogowym kraju podstawowe znaczenie. Na terenie gminy Dąbrowa autostrada przebiega przez grunty wsi Prądy i Siedliska i krzyżuje się w węzle "PRĄDY" z drogą krajową nr 46 o znaczeniu regionalnym, relacji Nysa – Niemodlin – Karczów.

Przez gminę Dąbrowa przebiegają **drogi krajowe**, mające zasadnicze znaczenie dla powiązań komunikacyjnych wsi gminy z miastem wojewódzkim Opolem.

- Nr 46 relacji Kłodzko – Karczów – Opole – Szczekociny
- Nr 94 relacji Krzywa – Opole – Strzelce Opolskie – Balice

Drogi wojewódzkie

- Nr 435 relacji Opole – Prądy – droga krajowa Nr 46

- Nr 459 relacji Opole – Skorogoszcz
- Nr 464 relacji Narok – rzeka Odra – Chróścice
- Nr 465 relacji Żelazna – rzeka Odra – Dobrzeń Mały

Drogi powiatowe

- 1719 Ciepiewice - Przecza
- 1720 Wawelno – Dąbrowa - Narok
- 1756 Chróścina – Polska Nowa Wieś
- 1759 – Dąbrowa – Chróścina
- 1760 – Wrzoski - Chróścina
- 1761 – DK 46 - Karczów
- 1769 – DW 435 - Siedliska
- 1830 – obwodnica Wrzosek

5.7 ZAOPATRZENIE W CIEPŁO, GAZ, ENERGIĘ ELEKTRYCZNĄ

Na terenie Gminy Dąbrowa brak jest centralnego systemu zaopatrywania w ciepło. W przewadze są indywidualne systemy zasilania budynków. Większość z nich to ogrzewanie piecowe oraz małe kotłownie lokalne. Szereg obiektów użyteczności publicznej, usługowych i zakładów produkcyjnych posiada własne nowoczesne kotłownie olejowe – przyjazne dla środowiska naturalnego.

Przez teren Gminy Dąbrowa przebiegają dwa gazociągi wysokoprężne relacji Opole – Wrocław oraz Opole – Niemodlin. Pierwszy z nich CN 0,4mp i średnicy 350 przebiega przez grunty wsi Wrzoski, Karczów i Skarbiszów. Drugi CN 0,4mp i średnicy 200, relacji Opole – Niemodlin, przebiega przez grunty wsi Mechnice, Chróścina, Siedliska i Prądy. Ponadto na gruntach wsi Bierkowice (miasto Opole), na gazociągu relacji Wrocław – Opole zlokalizowane są dwie stacje redukcyjne I i II stopnia. W chwili obecnej gaz z tych sieci nie jest rozprowadzany na terenie gminy.

Istnieje możliwość zgazyfikowania wsi położonych w sąsiedztwie gazociągów przesyłowych, bez potrzeby budowy stacji redukcyjnych, chociaż dla właściwego i pożądanego rozwoju lokalnego należy zakładać zgazyfikowanie całej Gminy. Na pewno, ze względu na funkcje mieszkaniową oraz dużą ilość potencjalnych odbiorców należałoby w pierwszym etapie zgazyfikować wsie: Wrzoski, Mechnice, Chróścina, Dąbrowa, Ciepiewice (ewentualnie Karczów) (*źródło: Studium uwarunkowań...op. cit.*)

Przez teren gminy przebiegają linie wysokiego napięcia 400 i 220kV podlegające Polskim Sieciom Energetycznym S.A. Katowice wyprowadzające energię elektryczną ze stacji systemowej 400/110kV Elektrowni OPOLE. Należy do nich:

- dwutorowa linia 400kV relacji Pasikowice – Dobrzeń – Trębaczew,
- dwutorowa linia 400kV relacji Dobrzeń – Groszowice – Wielopole/Ząbkowice,
- jednotorowa linia 220kV relacji Świebodzice – Ząbkowice – Groszowice.

Planowane inwestycje obejmują realizację dwutorowej linii 400kV relacji Dobrzeń – Świebodzice oraz przebudowę linii 220kV relacji Świebodzice – Ząbkowice – Groszowice na jednotorową linię 400kV wraz z podłączeniami do linii 400kV relacji Dobrzeń – Groszowice – Wielopole.

EnergiaPro Koncern Energetyczny SA, Oddział w Opolu na terenie gminy Dąbrowa jest właścicielem linii energetycznych 110kV:

- dwutorowej linii relacji Dobrzeń – Hermanowice,
- dwutorowej linii relacji Dobrzeń – Zacharzyce Oława,

- dwutorowej linii relacji Dobrzeń – Groszowice.

Zakład Energetyczny w Opolu planuje budowę dwutorowej linii 110kV relacji Dobrzeń – Gracze.

(źródło: *Studium uwarunkowań...op. cit.*)

5.8 ZABYTKI

Na terenie gminy Dąbrowa **nie ma obszarów objętych prawną ochroną** poprzez ustanowienie strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej typu "A", czy strefy ochrony konserwatorskiej typu "B". Nie ma też obszarów objętych strefą obserwacji archeologicznej "OW", a także stref ochrony krajobrazu "K" i stref ochrony ekspozycji "E". Można uznać, że jedynymi chronionymi obowiązującym prawem układami przestrzennymi są istniejące zespoły zabudowy zamkowo – parkowej, pałacowo – parkowej czy dworsko – folwarcznej oraz częściowo folwarcznej. Ochronie podlegają także poszczególne obiekty, które są ujęte w rejestrze i ewidencji zabytków (źródło: *Studium uwarunkowań..., op. cit.*)

Chróścina:

- kościół parafialny pw. Św. Piotra i Pawła z 1792 r.
- dzwonnica
- cmentarz parafialny, 2 poł. XIX w.
- wiatrak, pocz. XIX w.

Ciepielowice

- dwór z 1800 r. (rozb. XX w.)
- spichlerz
- park przydworski

Dąbrowa

- kościół parafialny pw. Św. Wawrzyńca, XVII (rozb. 1833)
- dom zgromadzenia siostr św. Elżbiety, 1895 r.
- zespół zamkowy, 1615, II poł. XIX w. (zamek i park)
- aleja dojazdowa

Karczów

- zespół dworski, XVII/XVIII w., 1880 r.
- dwór
- park
- pawilon chiński

Narok

- cmentarz parafialny
- pałac z 1865 r.
- spichlerz

Niewodniki

- zespół pałacowy, II poł. XIX w. (pałac, spichlerz, park)

Nowa Jamka

- dwór

Sławice

- park

Skarbiszów

- park

Żelazna

- spichlerz

6. ROZWÓJ GOSPODARCZY

Trzeba odnotować, że na terenie Gminy Dąbrowa osób w wieku produkcyjnym jest 5903, a bezrobotnych zarejestrowanych na dzień 30 marca 2005 r. - 566, w tym 334 osoby to kobiety. Stopa bezrobocia oscyluje w granicach od 9,6% (w 2003 r.) do 10,15% (w 2004 r.), co w porównaniu z województwem, które na luty 2005 r. zarejestrowało 20,2% i powiatem opolskim, gdzie stopa bezrobocia dla tego okresu wynosi 19,3% plasuje Gminę w gronie obszarów rozwijających się w sposób stabilny i konsekwentny.

W ewidencji działalności gospodarczej Urzędu Gminy Dąbrowa zarejestrowanych jest na dzień 23 maja 2005 r. 552 podmiotów, z czego najwięcej to działalność związana z handlem (sklepy, lokale gastronomiczne) i usługi (przede wszystkim budowlane). W roku 2005 do dnia 23 maja 2005 zarejestrowano 30 nowych podmiotów, a wyrejestrowano 29.

W Gminie Dąbrowa największymi firmami są dwa salony samochodowe: Salon Auto Lellek (Skoda, Audi, VW) oraz salon samochodowy marki Ford. We Wrzoscach istnieje duży zakład kamieniarski – Kubis. W Niewodnikach, pałac i park został zaadaptowany na hotel i restaurację, stając się jedynym z wyjątkowych pod tym względem miejsc w województwie.

CZEŚĆ ANALITYCZNO-STRATEGICZNA RAPORTU O STANIE GMINY

7. ANALIZA ZASOBÓW LUDZKICH

Na terenie Gminy Dąbrowa nie ma widocznie działających organizacji pozarządowych o charakterze innym niż: ochotnicze straże pożarne, ludowe zespoły sportowe oraz Caritas. **Aktywność społeczna wyraża się natomiast w inicjowaniu działań o charakterze sublokalnym przez rady sołeckie i lokalnych liderów.** Dzięki lokalnym inicjatywom popartym merytorycznie i finansowo przez lokalny samorząd w Karczowie, Dąbrowie, Naroku i Chróście powstają korty tenisowe, a w innych miejscowościach są już zamiary wybudowania takich obiektów. W Ciepeliowicach wspólnie z lokalną społecznością powstała siłownia. W Lipowej budynek po dawnej szkole podstawowej jest sukcesywnie adaptowany na potrzeby ośrodka wypoczynkowo-szkoleniowego przez Centrum Sakralno-Młodzieżowe z Opola. W wielu miejscowościach gminy działają wiejskie świetlice, które umożliwiają interesujące i bezpieczne spędzanie wolnego czasu dzieciom i dorosłym.

Środowiskiem aktywnym są ochotnicze straże pożarne – na terenie Gminy Dąbrowa jest sześć jednostek, a także miejscowe LZS-y, których na terenie Gminy funkcjonuje osiem. Przedstawiciele obu organizacji inicjują na terenie gminy imprezy sportowo-rekreacyjne oraz imprezy o charakterze artystycznym – dzięki ich aktywności utrwała się więź międzypokoleniowa oraz pobudzona zostaje aktywność społeczna.

Władze samorządowe Gminy Dąbrowa nawiązały współpracę międzynarodową z gminami: Halicz na Ukrainie oraz Lengede w Dolnej Saksonii (Niemcy). Kontakty te mają na celu umożliwienie kontaktów i spotkań młodzieży oraz wymianę doświadczeń samorządowych.

Poważnym problemem lokalnego środowiska jest emigracja zarobkowa przedsiębiorczych i aktywnych zawodowo mieszkańców. Drugą sprawą wymagającą regulacji jest niedostatecznie wykształcone społeczeństwo – nie została w tym obszarze problemów wykorzystana bliskość Opola – nie tylko, jako stolicy województwa, ale przede wszystkim, jako ośrodka akademickiego. Trzeba w tym miejscu odnotować, że na terenie Gminy są dwa obiekty stanowiące własność opolskich uczelni: Zamek administrowany przez Uniwersytet Opolski (obecnie: do sprzedania) oraz pałac w Karczowie będący w zarządzie Politechniki Opolskiej. Jedną z koncepcji wykorzystania zaplecza akademickiego w Karczowie była propozycja stworzenia tu parku technologicznego. Jest to zapewne inicjatywa cenna, jeśli park technologiczny dotrzymałby standardów europejskich i był faktycznie miejscem pojawiania się i testowania nowych technologii oraz prowadzenia bezpłatnych lub niskopłatnych badań dla przedsiębiorców.

Istotą przyszłych działań samorządu musi być taki rozwój gminy, by nie tylko pobudzić gospodarczo lokalny rynek, ale również sprawić, aby zainicjowane w przedszkolach i szkołach działania edukacyjne wysokiej jakości, nie były marnotrawione w dalszej edukacji ograniczającej się jedynie do zdobycia wykształcenia zawodowego.

W Gminie Dąbrowa nie jest problemem trudna sytuacja materialna mieszkańców. Niskie bezrobocie sugeruje istnienie na tym terenie dużej liczby miejsc pracy. Dzięki sprzyjającym warunkom rozwoju gospodarczego Gminy, aktywność na tym polu jest znaczna – ci, którzy nie budują lokalnej gospodarki, wyjeżdżają za granicę. Wzrost emigracji zarobkowej nastąpił zwłaszcza po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej, kiedy to otworzyły się rynki pracy również dla osób bez pochodzenia niemieckiego. Taka sytuacja nie mogła nie mieć wpływu na jakość związków rodzinnych, która wciąż się pogarsza. Zdarzają się sytuacje, gdzie wyjeżdża

i ojciec, i matka, a dzieci są pozostawiane pod opieką starszego rodzeństwa lub dziadków. Obniżenie jakości związków, a co za tym idzie rozpad (formalny i nieformalny) rodzin, a także dawanie przykładu wyboru pracy często nieadekwatnej do umiejętności i wykształcenia skutkuje ograniczeniem ambicji dzieci i młodzieży, niechętnym angażowaniem się w życie społeczne – ich rodziców i apatią więzów społecznych – w ogóle.

Odływ ludności z Gminy Dąbrowa następuje również do większych aglomeracji miejskich. Należy go częściowo wiązać z migracją ludności w celach zarobkowych. Odływ ludności, zwłaszcza młodych kadr związany jest również z brakiem na terenie gminy szkół średnich oferujących wysoką jakość nauczania i zróżnicowaną ofertę (tylko w Chróście działa szkoła ponadgimnazjalna, ale tylko o charakterze rolniczym). Konieczny jest zatem wyjazd w celu dalszego kształcenia się po szkole gimnazjalnej. W efekcie dalsza edukacja nie wiąże się z perspektywą powrotu do miejsca urodzenia. To oczywiste, że wyjazdy w inne miejsce kraju czy za granicę w celach zarobkowych są powszechne na całym świecie, jednak ze względu na utrzymujący się ujemny przyrost naturalny, należy uznać konieczność wyjazdów zarobkowych jako istotny przyczynek do pogarszania się sytuacji demograficznej.

Gmina Dąbrowa jest miejscem bezpiecznym, gdzie nie dochodzi do patologii społecznych, jest niskie zagrożenie przestępczością i nie ma publicznych miejsc niebezpiecznych.

8. ZASOBY LUDZKIE - ANALIZA SWOT

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Niskie wykształcenie mieszkańców - Brak organizacji pozarządowych na terenie gminy - Emigracja zarobkowa mieszkańców - Niedostateczna współpraca z opolskim ośrodkiem akademickim (Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska) - Monotematyczne kierunki w jedynej szkole ponadgimnazjalnej na terenie gminy - Migracja wykształconej ludności z terenu gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - Wysoka jakość nauczania i wychowania w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjalnych - Udokumentowana aktywność społeczna grup nieformalnych - Zaplecze organizacyjne w zespołach LZS i OSP - Społeczność bezpieczna, wolna od patologii - Przedsiębiorczość wyrażona niskim bezrobociem - Otwarcie lokalnych społeczności na współpracę z partnerami zagranicznymi - promocja języków obcych (niemiecki, angielski)
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Położenie blisko ośrodka akademickiego (UO, PO) - Położenie w zasięgu aglomeracji opolskiej - Możliwość finansowania wymiany i doświadczeń międzynarodowych z funduszy pozabudżetowych - Rozwój narzędzi i struktur teleinformatycznych - Globalizacja - Popyt na usługi związane z wysokimi technologiami 	<ul style="list-style-type: none"> - Otwarcie rynków pracy pozostałych krajów UE - Pogłębiający się niż demograficzny - Niestabilna polityka finansowa państwa - Zwiększenie stopy bezrobocia w gminie - Konkurencyjne oddziaływanie sąsiednich gmin o identycznych lub podobnych wizjach rozwoju - Sprzedaż obiektów przez ośrodki akademickie - Skomplikowane procedury ubiegania się o środki pozabudżetowe na finansowanie lokalnych przedsięwzięć o charakterze społecznym i inwestycyjnym - Zbyt niskie środki przeznaczone w ramach funduszy strukturalnych na rozwój lokalny

9. ANALIZA ZASOBÓW MATERIALNYCH

Gmina Dąbrowa dysponuje dość dużym i atrakcyjnym kapitałem przyrodniczym, umożliwiającym rozwój turystyczny tego obszaru (tereny wpisane do programu Natura 2000 czy rezerwat „Prądy”). Barię, która może wpłynąć na powodzenie przedsięwzięć w tym zakresie jest niedostateczna sieć kanalizacyjna obszarów, które mogłyby czerpać bezpośrednie zyski z rozwoju turystyki (już istniejące hotele, przyszłe gospodarstwa agroturystyczne, restauracje, bary, baza uzupełniająca, ale też potencjalni inwestorzy). Właśnie z tego względu oraz w celu ochrony zbiornika wód podziemnych należy skanalizować całą Gminę, dostosowując techniczne założenia inwestycji do możliwości terenowych oraz efektywności.

9.1 KOMUNIKACJA

Znaczącym problemem dla Gminy Dąbrowa jest zły stan techniczny infrastruktury drogowej. Istniejące ciągi komunikacyjne będące w administracji Wojewódzkiego Zarządu Dróg wymagają dużych nakładów na remonty oraz odbudowę poboczy i systemu ich odwadniania oraz poszerzenie jezdni i budowę bezpieczniejszych skrzyżowań. Podobna sytuacja ma miejsce z drogami kategorii powiatowej. Od lat zaniedbane pobocza i rowy położone w pasach drogowych tych dróg wymagają natychmiastowego remontu. Ich stan obecny wpływa na złe odwodnienie jezdni, których nawierzchnie tym samym szybciej ulegają zniszczeniu. Problem ten dotyczy również niektórych dróg, dla których zarządcą jest Gmina. Mimo bieżących inwestycji rozbudowany system dróg uniemożliwił przeprowadzenie remontów oraz budów wszędzie tam, gdzie było to niezbędne. Nadrobienie zapóźnień pociągnie za sobą znaczne koszty, z którymi Gmina nie jest w stanie samodzielnie się uporać. Konieczne jest zaangażowanie środków spoza gminnego budżetu(środki rządowe oraz pomoc UE). Bardzo istotnym problemem jest zły stan dróg dojazdowych do pól. Technologia wykorzystana do ich wykonania nie przewidywała poruszania się po nich pojazdów o bardzo dużym tonażu – efektem jest pogarszający się stan dróg dojazdowych do pól. W najbliższych latach należy na ich remont położyć szczególny nacisk, kierując systematycznie znaczne środki na prace związane z remontami i gruntowną przebudową znacznych ich odcinków. Obiekty mostowe nieprzystosowane do ruchu ciężkich pojazdów również wykazują ślady systematycznego pogarszania stanu technicznego. Taki stan może skutkować zwiększeniem zagrożenia w ruchu drogowym i spowodować ograniczenia w możliwościach inwestowania na terenie Gminy. Ponadto budowa dróg oraz ich remont jest niezbędny do właściwego i pożądanego rozwoju firm działających już na terenie Gminy.

Standard dróg jest niski, i to zarówno tych administrowanych przez WZD, jak i powiat, a także samorząd gminny. Drogi nie są dostosowane do uprawiania turystyki rowerowej, nie ma specjalnie do tego celu wyznaczonych i wyodrębnionych poboczy czy chodników. Brakuje miejsc stanowiących podstawę infrastruktury turystycznej: pól namiotowych, stanowisk dla wędkarzy (poza Dąbrową, Chróścina, Żelazną), wypożyczalni sprzętu, małej infrastruktury turystycznej. Ze względów finansowych promocja (wydawnictwa, strony www) istniejących już walorów turystycznych (przede wszystkim przyrodniczych) jest niedostateczna. W celu zagwarantowania bezpieczeństwa pieszych i zmotoryzowanych użytkowników dróg konieczna jest budowa bezkolizyjnych skrzyżowań, obwodnic i obiektów mostowych. Ważnym zadaniem dla Gminy jest modernizacja szlaku kolejowego nr 132 oraz planowana budowa wiaduktu kolejowego w Opolu i Chmielowicach.

Wzrastająca popularność gminy Dąbrowa, jako miejsca zamieszkania powoduje osiedlanie się nowych mieszkańców na terenach, ich zdaniem najbardziej atrakcyjnych (tereny nad Odrą, przysiółki nie stanowiące zwartej zabudowy). Możliwość dojazdu do takich miejsc jest bardzo utrudniona, często jedyną drogą jest droga rolna. Ponieważ osoby osiedlające się w takich miejscach wiążą często swój pobyt w gminie z prowadzeniem

działalności turystycznej (np. agroturystycznej), konieczność poprowadzenia dróg w tych rejonach musi być wzięta pod uwagę jako jeden priorytetów.

9.2 RELACJE GMINY DĄBROWA I MIASTA OPOLE

Położenie administracyjne Gminy Dąbrowa z jednej strony nadaje jej wyjątkową pozycję wśród innych Gmin województwa – bezpośrednie graniczenie z miastem wojewódzkim pozwala na włączanie się w realizację przedsięwzięć o zasięgu ponadlokalnym, jak choćby gospodarka odpadami czy system kanalizacji. Atutem jest również możliwość pozyskania nowych płatników podatku dochodowego – dotychczasowych mieszkańców miasta, którzy szukają w Gminie Dąbrowa zalet wsi, a takie właśnie warunki region ten proponuje. Rozwijające się osiedla nowoczesnych domów jednorodzinnych, inwestowanie w zabudowę już istniejącą pobudza lokalny rynek gospodarczy, wymuszając przede wszystkim powstawanie nowych punktów usługowych. Nie bez znaczenia jest bliskość autostrady A4 i rozbudowana sieć dróg – od krajowych po gminne. Właśnie ze względu na bliskość autostrady A4, dróg krajowych, czy ważnej linii kolejowej Gmina Dąbrowa jest obszarem strategicznym w koncepcji rozwojowej całego województwa.

Z drugiej strony potencjał chłonności gospodarczej miasta Opolą jest dużo większy niż Gminy Dąbrowa. Stolica województwa ma z zasady do dyspozycji większe środki finansowe, a także możliwości nacisku i lobbowania na rzecz własnych przedsięwzięć o charakterze społecznym czy inwestycyjnym, niekoniecznie spójnych z lokalną polityką Gminy. Dysproporcja między miastem a Gminą może się zatem pogłębiać na korzyść Opolą. Rozwój gospodarczy może również powodować fakt, że Gmina Dąbrowa to teren zagrożony powodziami, a na ograniczenie tego niebezpieczeństwa mają wpływ przede wszystkim czynniki poza lokalne. Władze samorządowe mogą jedynie lobbować i przekonywać do podjęcia bardziej radykalnych działań wzmacniających czy gwarantujących poczucie bezpieczeństwa.

9.3 OBIEKTY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Stan zabudowań zabytkowych nie jest zadowalający. Koszty renowacji oraz ograniczenia formalno-prawne powodują, że restauracja zabytków jest jednym z najmniej priorytetowych zadań samorządowych. Należy też nadmienić, że większość zabytków nie jest własnością Gminy, a instytucji innych bądź osób prywatnych. Obecna sytuacja związana z wejściem Polski do Unii Europejskiej spowoduje z pewnością możliwość wykorzystania funduszy strukturalnych również w tej dziedzinie przez właścicieli obiektów, co wpłynie na podwyższenie walorów turystycznych Gminy.

10. ZASOBY MATERIALNE - ANALIZA SWOT

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - Stan dróg - Brak obwodnic - Brak obiektów mostowych - Niedostatecznie rozwinięta baza turystyczna - Zły stan obiektów zabytkowych - Niska jakość przestrzeni publicznych - Brak tras rowerowych biegnących przez teren gminy - Brak wyposażenia terenu w sieć kanalizacyjną - Wymagająca modernizacji sieć wodociągowa (Karczów, Skarbiszów, Dąbrowa) 	<ul style="list-style-type: none"> - Dogodne położenie komunikacyjne - Tereny inwestycyjne - Atrakcyjny kapitał przyrodniczy - Niskie bezrobocie - Zainicjowanie działań turystycznych na terenie gminy - Duże i różnorodne zasoby dziedzictwa kulturowego - Zachowane cenne i unikalne układy przestrzenne wsi - Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - Bliskość Opola: partnera w inwestycjach i zaplecza gospodarczego - Bliskość Opola – odbiorcy komunikatów promujących weekendowy wypoczynek w Gminie Dąbrowa - Trendy w turystyce krajowej - Dogodne położenie gminy w systemie transportowo-drogowym kraju (w tym: w systemie wodnym) - Autostrada A4, w tym tereny inwestycyjne, przyautostradowe - Możliwość wyposażenia terenu w sieć gazu przewodowego 	<ul style="list-style-type: none"> - Brak właściwej ochrony przed powodzią terenów zalewowych gminy - Większa chłonność gospodarcza i intelektualna Opola - Większa przedsiębiorczość sąsiednich gmin - Bariery legislacyjne i fiskalne dla przedsiębiorców - Opóźnienia we wprowadzeniu w Polsce procedur związanych z Programem „Natura 2000” - Brak spójnego programu rozwoju turystyki na poziomie regionalnym - Niedostateczne otoczenie wsparcia biznesu

11. ANALIZA PONADLOKALNYCH TRENDÓW ROZWOJOWYCH

Gmina Dąbrowa nie będzie się rozwijać w oderwaniu od okoliczności, które dyktują ośrodki zewnętrzne – społeczność zamieszkująca dany obszar będzie poddawana presji nie tylko tendencji europejskich czy krajowych, ale również sąsiednich gmin, które także podejmują działania o charakterze strategicznym. W związku z tym, należy określić trendy ponadlokalne, które będą ważne dla rozwoju Gminy Dąbrowa, i które z pewnością będą wyznaczać kierunki strategiczne w ośrodkach ościennych. Ponieważ z analizy zasobów ludzkich i materialnych wynika, że Gmina Dąbrowa będzie dążyła do zgodnego ze zrównoważonym rozwojem pobudzenia gospodarczego obszarów wiejskich, skupiliśmy się na ocenie dwóch filarów strategicznych dla tej koncepcji: inwestorów zewnętrznych oraz trendach w turystyce krajowej i charakterystyce tego obszaru w województwie.

11.1 INWESTORZY

Szansą rozwojową dla Gminy Dąbrowa jest położenie w aglomeracji opolskiej oraz bliskość autostrady A4, a także płynny system komunikacyjny, jaki tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Wyznaczone zostały tereny inwestycyjne: wśród wielu ofert związanych ze sprzedażą nieruchomości, w tym też działek o charakterze inwestycyjnym do najważniejszych należą tereny oznaczone jako Karczów „GRZYBEK” o powierzchni blisko 20 ha i Węzeł „Prądy” – około 95 ha. Tereny w Karczowie są własnością osoby prawnej, natomiast obszar przy węźle „Prądy” należy do osób fizycznych.

Wszystko to wraz z innymi zasobami materialnymi i ludzkimi stanowi o dużym potencjale gospodarczym gminy. Tym, czy dany inwestor zdecyduje się na inwestowanie na danym terenie decydują jednak nie tylko okoliczności lokalne, ale również warunki makroekonomiczne, na które samorząd gminny nie ma wpływu. Najważniejsze bariery (wg. danych Państwowej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych), jakie napotykają w kraju inwestorzy zagraniczni to:

- wysoki podatek dochodowy
- wysoki podatek VAT
- brak infrastruktury technicznej
- składki na ZUS
- cło

Jak widać, tylko jedna z powyższych barier może być niwelowana z udziałem samorządu gminnego, mianowicie rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej.

Inwestorzy zagraniczni, jako atuty dla potencjalnej inwestycji wskazują korzystne położenie inwestycji, podaż fachowej siły roboczej, dobre połączenia komunikacyjne, a jako mniej istotne, ale wspomniane przez inwestorów są kwestie: dostępu do obiektów produkcyjnych i biurowych, bliskość granic, duży rynek zbytu w regionie, **mała konkurencja ze strony firm lokalnych** oraz podaż, dostęp i ceny surowców. Prócz wcześniej wymienionych oczekiwań trzeba odnotować te, na istnienie i jakość, których może oddziaływać samorząd: dostępność sieci telekomunikacyjnej i lokalne zachęty podatkowe, jakość obsługi w urzędzie oraz stosunek władz i nastawienie mieszkańców do bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Biorąc pod uwagę wyróżnione wyżej przez autorów oczekiwanie inwestorów trzeba krytycznie oceniać często podnoszone postulaty pozyskania dużego (a więc najczęściej: zagranicznego), tzw. inwestora strategicznego dla gminy. Należy zastanowić się, czy pojawienie się przedsiębiorcy, który co prawda deklaruje zatrudnienie większej liczby osób, ale nie wiadomo, na jakich warunkach socjalnych i finansowych będzie dla

lokalnej gospodarki dobrodziejstwem czy klęską? Jest to o tyle ważne, że dla rozwój gospodarczy jest priorytetem każdego lokalnego i regionalnego samorządu.

Inwestorzy oczekują ponadto od władz lokalnych określonych działań, które ułatwią prowadzenie działalności na danym terenie: stwarzanie systemu zachęt i ulg, przygotowanie wsparcia infrastrukturalnego oraz tworzenia lepszych warunków funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu (rozwijanie szkolnictwa i szkoleń przygotowujących do pracy w nowoczesnych firmach; rozwijanie instytucji poręczeniowych i wspierających MSP; uczestnictwo w projektach typu PPP).

11.2 SPECYFICZNA GAŁĄŻ GOSPODARKI: TURYSTYKA

Opolszczyzna należy do najsłabiej eksploatowanych turystycznie województw w kraju. Niewiele jest też raportów i analiz opisujących ten segment gospodarki województwa. Najświeższe dane dotyczą 2002 roku.

W 2002 roku Opolszczyznę odwiedziło 1.6 mln turystów krajowych, ponad 80% z nich pozostało na terenie województwa na 2-4 dni. Najczęściej przyjeżdżali turyści z województwa śląskiego, pobyty krótkoterminowe preferowali mieszkańcy województwa dolnośląskiego, pobyty dłuższe realizowali mieszkańcy z zachodniopomorskiego. Odwiedziny u krewnych i znajomych miały najwyższy udział w Polsce, typowa turystyka najniższy. Częściej niż w innych województwach przyjeżdżający korzystali z noclegów u krewnych i znajomych.

W roku 2002 województwo przyjęło o 200 tys. turystów zagranicznych, znakomitą ich większość stanowili Niemcy, pozostałe narodowości notowane były zdecydowanie rzadziej. Około połowy turystów zza granicy stanowią odwiedzający krewnych lub znajomych - najwyższy wskaźnik w kraju. Liczbę przyjazdów w celach turystyczno-wypoczynkowych szacuje się na około 100 tys. Podobnie jak województwo lubuskie, Opolszczyzna charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem przyjazdów organizowanych samodzielnie i najniższym udziałem przyjazdów grup zorganizowanych (za pośrednictwem biur podróży). Opolszczyznę również charakteryzuje najniższy w kraju wskaźnik odwiedzin w interesach i na zakupy.

Turyści przyjeżdżający w Opolskie częściej niż gdzie indziej wybierają pobyt na wsi. Przeciętne wydatki na osobę i na dzień pobytu kształtowały się na przeciętnym poziomie.

Województwo Opolskie ma najmniejszą w kraju bazę noclegową zbiorowego zakwaterowania, zarówno pod względem liczby obiektów, jak i miejsc noclegowych. Charakterystyczna dla województwa jest przewaga kempingów (pola namiotowe i dla samochodów kempingowych), które mają największą liczbę miejsc noclegowych w województwie. Baza sezonowa stanowi ponad 50% miejsc noclegowych w województwie. W bazie całorocznej dominują hotele i obiekty nieklasyfikowalne. Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe i schroniska młodzieżowe dysponują większymi zasobami niż ośrodki wypoczynkowe.

Krajowy ruch turystyczny (przyjazdy z co najmniej jednym noclegiem):

1. Przyjazdy turystów krajowych do miejscowości położonych na terenie Opolszczyzny
  - 1.6 mln (XV miejsce w rankingu krajowym)
2. Krajowe przyjazdy długookresowe (5 dni i więcej)
  - 300 tys. (XVI miejsce w rankingu krajowym)
  - w tym 200 tys. spoza województwa (XIV miejsce w rankingu krajowym)
3. Krajowe przyjazdy krótkookresowe (2-4 dni)
  - 1.3 mln (XIV miejsce w rankingu krajowym)
  - w tym 600 tys. spoza województwa (X miejsce w rankingu krajowym)

Charakterystyka krajowych przyjazdów długookresowych (5 dni i więcej)

1. Przyjazdy wg celów

- Turystyka i wypoczynek - 25%
- Odwiedziny u krewnych i znajomych - 64%
- Służbowe, interesy - brak danych
- Inne - 11%

2. Sezonowość przyjazdów

- Wiosna - 10%
- Lato - 46%
- Jesień - 16%
- Zima - 28%

3. Przyjazdy wg. wykorzystania bazy noclegowej

- Obiekty noclegowe i zbiorowego zakwaterowania - 20 %
- Obiekty noclegowe indywidualnego zakwaterowania - 6 %
- Kwaterunek u krewnych i znajomych - 69 %
- Domek letniskowy na działce - 5 %
- Inne – brak danych

Charakterystyka krajowych przyjazdów krótkookresowych (2-4 dni)

1. Przyjazdy wg celów

- Turystyka i wypoczynek - 6 %
- Odwiedziny u krewnych i znajomych - 88 %
- Służbowe, interesy - 5 %
- Inne - 1 %

2. Sezonowość przyjazdów

- Wiosna - 23 %
- Lato - 29 %
- Jesień - 25 %
- Zima - 23 %

3. Przyjazdy wg. wykorzystania bazy noclegowej

- Obiekty noclegowe i zbiorowego zakwaterowania - 13 %
- Obiekty noclegowe indywidualnego zakwaterowania - 2 %
- Kwaterunek u krewnych i znajomych - 85 %
- Domek letniskowy na działce - brak danych
- Inne - brak danych

Przyjazdy turystów zagranicznych

1. Przyjazdy turystów zagranicznych do miejscowości położonych na terenie województwa:

- 200 tys. (XV miejsce w rankingu krajowym)
- 2. Udział turystów zagranicznych w ruchu przyjazdowy do Polski - 1.4% (XV miejsce w rankingu krajowym)
- 3. Przyjazdy turystów zagranicznych z wybranych krajów

(dane szacunkowe)

- Niemcy - 100 tys. osób
- Czechy - 10 tys. osób
- Ukraina - 10 tys. osób
- Holandia - 1- tys. osób
- Pozostałe - 20 tys. osób

Charakterystyka przyjazdów zagranicznych

Przyjazdy wg celów:

- Turystyka i wypoczynek - 26 %
- Odwiedziny u krewnych i znajomych - 57 %
- Służbowe, interesy - 10 %
- Zakupy - brak danych
- Tranzyt - 6 %
- Inne - 1 %

Wydatki turystów zagranicznych

1. Średnie wydatki na osobę - 133 USD
2. Średnie wydatki na dzień - 23 USD
3. Udział wydatków na noclegi w średnich wydatkach na osobę - 35 %

4. Udział wydatków na wyżywienie w średnich wydatkach na osobę - 25 %

Pod względem eksploatacji turystycznej Opolszczyznę charakteryzuje szereg nietypowych parametrów:

- odwiedziny u krewnych i znajomych mają tu najwyższy udział w Polsce, typowa turystyka najniższy.
- częściej niż w innych województwach przyjeżdżający korzystają z noclegów u krewnych i znajomych.

- w grupie turystów zagranicznych Niemcy stanowią najwyższy odsetek – 50%. W innych regionach często również stanowią grupę dominującą ale nie aż tak dalece.
- Opolszczyznę charakteryzuje najwyższy wskaźnik przyjazdów organizowanych samodzielnie i najniższym udziałem przyjazdów grup zorganizowanych (za pośrednictwem biur podróży).
- Opolszczyznę charakteryzuje również najniższy w kraju wskaźnik odwiedzin w interesach i na zakupy.
- Opolskie ma najmniejszą w kraju bazę noclegową zbiorowego zakwaterowania, zarówno pod względem liczby obiektów jak i miejsc noclegowych.
- Charakterystyczne dla tego województwa jest przewaga kempingów, które mają największą liczbę miejsc noclegowych w województwie. Baza sezonowa stanowi ponad 50% miejsc noclegowych w województwie. W bazie całorocznej dominują hotele i obiekty nieklasyfikowalne.

Reasumując:

Szansą rozbudowy turystyki w gminie Dąbrowa jest jej niedalekie sąsiedztwo od Opola, bliskie związki sentymentalne z Niemcami, walory środowiskowe (Bory Niemodlińskie, dolina Odry) i antropogeniczne. Przełożenie tych walorów na sukces marketingowy wymaga jednak przezwyciężenia nawyków mentalnych miejscowych społeczności, rozpoznania i profesjonalnego opisanie potencjału turystycznego gminy, likwidacji uprzedzeń implikujących niedostrzeganiem w miejscowej tradycji walorach i historii, atutów w rozumieniu turystycznym. Z podanych przyczyn wynikają podstawowe słabości gminy, w tym nieistniejąca infrastruktura turystyczna (przede wszystkim brak bazy noclegowej i niedostateczna baza żywieniowa dostosowana raczej do potrzeb i oczekiwań gości stosunkowo zamożnych). Niedostateczna jest również promocja gminy, a wiedza o niej już nie tylko u turystów zagranicznych, ale także mieszkańców Opola jest słaba. To rodzi konieczność spójnej polityki informacyjnej, promocji walorów turystycznych. Zadania tego i stymulacji w kierunku rozbudowy potencjału turystycznego gminy lokalnych środowisk może podjąć się tylko miejscowy samorząd. Czas po temu jest optymalny, jeśli zważyć naturalne zainteresowanie nowoprzyłączonymi do UE państwami, słabą znajomość dziedzictwa kulturowego Opolszczyzny w kraju i na rynkach krajów sąsiednich. Kluczowo ważne okazać się z pewnością prognozy rozwoju europejskiego rynku turystycznego: upowszechniające się zainteresowania regionalną odmiennością, różnorodnością, coraz wyraźniejsza obecność na rynku starszych i średniowiekowych generacji turystów poszukujących autentyzmu; zmiana w percepcji i stylu życia, skutkujące spadkiem popytu na w pełni zorganizowane wycieczki; akcentowanie indywidualizmów; coraz silniejszy nurt zainteresowania środowiskiem naturalnym. Wszystkie te tendencje mogą okazać się dla gminy Dąbrowa szansą, jakiej wcześniej nie miała.

STRATEGIA GMINY DĄBROWA

12. STRATEGICZNE KIERUNKI ROZWOJU GMINY DĄBROWA

Analiza zasobów ludzkich i materialnych oraz uwzględnienie propozycji składanych przez lokalną społeczność na spotkaniach, zebraniach wiejskich, sesjach rady gminy i konsultacjach społecznych poświęconych opracowaniu niniejszego dokumentu pozwoliła określić najważniejsze kierunki rozwoju Gminy Dąbrowa. Propozycje autorów zostały zweryfikowane podczas spotkania z sołtysami wszystkich wsi Gminy i poddane ocenie publicznej przez publikację na stronie internetowej www.gminadabrowa.pl

We wstępie, w części poświęconej metodologii zastosowanej w opracowaniu strategii wyjaśniliśmy, że strategia nie może wyznaczać zbyt wielu kierunków rozwoju, ponieważ takie rozproszenie sił i środków może Gminie jedynie zaszkodzić, nie przynosząc wymiernych i oczekiwanych korzyści. Wybrane priorytety będą określać kierunki działań na najbliższe piętnaście lat. Koncentracja zasobów ludzkich, materialnych oraz budżetu Gminy musi być zatem jasno określona. Zaproponowane cztery priorytety łączą:

- rozwój obszarów wiejskich Gminy Dąbrowa;
- rozwój gospodarczy Gminy, rozumiany jako rozwój usług niepublicznych, stworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, pozyskanie inwestorów, których działalność jest zgodna ze zrównoważonym rozwojem
- zwiększenie liczby mieszkańców - potencjalnych płatników podatku dochodowego
- promocję Gminy jako miejsca atrakcyjnego pod względem turystycznym.

13. PRIORYTETY ROZWOJOWE GMINY DĄBROWA:

I PRIORYTET:

ZGODNE ZE ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJEM ZWIĘKSZENIE AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ OBSZARÓW WIEJSKICH GMINY DĄBROWA.

II PRIORYTET:

ROZWÓJ OBSZARÓW DLA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ ORAZ TERENÓW POD MIESZKALNICTWO I OSADNICTWO.

III PRIORYTET:

ROZWÓJ I PROMOCJA AKTYWNYCH FORM REKREACJI W GMINIE DĄBROWA.

IV PRIORYTET:

PODWYŻSZANE JAKOŚCI ŻYCIA W GMINIE DĄBROWA.

V PRIORYTET:

ZWIĘKSZENIE WIEDZY, KWALIFIKACJI I UMIEJĘTNOŚCI LOKALNYCH SPOŁECZNOŚCI.

14. MISJA GMINY DĄBROWA

14.1 MISJA ZEWNĘTRZNA:

Misja zewnętrzna jest deklaracją głównych przewag komparatywnych Gminy. Wskazujemy, czym w porównaniu z innymi gminami wyróżniamy się, co wyjątkowego wnosimy do wymiany dóbr i usług, w czym jesteśmy najlepsi i trudno nas prześcignąć. Biorąc pod uwagę dane wynikające z raportu o stanie gminy oraz analiz SWOT, przyjmujemy założenie robocze, że:

GMINA DĄBROWA –

ATRAKCYJNY OBSZAR AKTYWIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ:

Dzieje się tak, ponieważ:

Realizując inwestycje w zakresie ochrony środowiska (wodociągi, kanalizacja) Gmina Dąbrowa dowodzi, że jest przyjazna dla środowiska. Wzrost liczby mieszkańców i rosnące zainteresowanie nieruchomościami (działkami budowlanymi i obiektami) to rezultat otwartego i przyjaznego traktowania przybyszów - zarówno przez pracowników samorządowych i radnych, którzy swoimi decyzjami i profesjonalizmem tworzą sprzyjające warunki do zamieszkania, jak i lokalną społeczność, która tworzy odpowiednią atmosferę i poczucie bezpieczeństwa. Dbłość lokalnej społeczności o zachowanie środowiska przyrodniczego oraz kulturowego i historycznego pozwala turystom i odwiedzającym docenić idealne niemal warunki rekreacji i wypoczynku na terenie Gminy. Stabilna sytuacja w opłatach lokalnych oraz właściwy klimat dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości powoduje, że w Gminie Dąbrowa pojawia się coraz więcej inwestorów.

PRZYJĘTA MISJA ZEWNĘTRZNA:

GMINA DĄBROWA – LUDZIE CHCĄ TU MIESZKAĆ, ODPOCZYWAĆ I PRACOWAĆ

14.2 MISJA WEWNĘTRZNA:

Misja wewnętrzna jest adresowana do realizatorów samej strategii: społeczności lokalnej i jej liderów, do administracji gminnej i do władz gminy. Musi jednoznacznie wskazywać główny kierunek działań i określać priorytety. Ma charakter codziennego drogowskazu dla wszystkich zaangażowanych we wdrażanie zadań strategicznych.

PRZYJĘTA MISJA WEWNĘTRZNA:

GMINA DĄBROWA TWORZY POŻĄDANE WARUNKI DLA ROZWOJU GOSPODARCZEGO, W TYM TURYSTYKI ZAPEWNIAJĄC MIESZKAŃCOM WARUNKI DO ZNAJDOWANIA ŹRÓDEŁ UTRZYMANIA.

GMINA DĄBROWA TWORZY WŁAŚCIWY KLIMAT INTELEKTUALNY PROMUJĄC WYSOKĄ TECHNOLOGIĘ I TWORZĄC WYSOKIEJ JAKOŚCI STANDARDY EDUKACYJNE JUŻ OD PRZEDSZKOLI.

GMINA DĄBROWA TWORZY WYSOKI POTENCJAŁ GOSPODARCZY ZAPEWNIAJĄC CORAZ LEPSZĄ DOSTĘPNOŚĆ KOMUNIKACYJNĄ ZGODNĄ ZE ZRÓWNOWAŻONYM ROZWOJEM.

15. DZIAŁANIA STRATEGICZNE

15.1 CELE GŁÓWNE

Cele strategiczne są zgodne z zapisami celów tych w „Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gminy” i zostały uzupełnione bądź zaktualizowane przez autorów niniejszej strategii. Zaznaczamy, że w zakresie ochrony środowiska oraz gospodarki odpadami obowiązującymi celami strategicznymi są cele zapisane odpowiednio w dokumentach: „Program Ochrony Środowiska” i „Program gospodarki odpadami”. W zakresie szczegółowych zadań (działań) strategia jest zgodna z zapisami Planu Rozwoju Lokalnego dla Gminy Dąbrowa.

Cel strategiczny - stan rzeczy, jaki zamierzamy osiągnąć (rezultat naszego zamierzonego działania)

CEL STRATEGICZNY I

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ WIELOFUNKCYJNY **GMINY DĄBROWA**

CELE OPERACYJNE:

1. Ochrona terenów północno-wschodniej oraz środkowej części obszaru gminy dla potrzeb intensywnego rozwoju rolnictwa oraz innych funkcji związanych z rolnictwem, w tym eko- i agroturystyki.
2. Utrzymanie oraz intensyfikacja rozwoju mieszkalnictwa wraz z rozwojem usług publicznych i niepublicznych.
3. Reorganizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej terenów położonych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych w kierunku rozwoju obsługi komunikacji i ruchu turystycznego oraz rozwoju działalności gospodarczej.
4. Kreowanie rozbudowy małej architektury wsi gminy Dąbrowa w celu poprawy jakości przestrzeni publicznej, jej funkcjonalności oraz estetyki, a tym samym stworzenie możliwości lokalnego rozwoju gospodarczego.
5. Ochrona środowiska naturalnego Gminy Dąbrowa przez promocję aktywnej rekreacji i budowę dróg rowerowych na terenie gminy zgodną z ideą „greenways”
6. Kreowanie rozwoju rekreacji i wypoczynku, a szczególnie turystyki ekologicznej.
7. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz jego gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym obszarów wiejskich Gminy.
8. Przygotowanie terenów inwestycyjnych i ich promocja, w celu pozyskania inwestorów, których cele działania są zgodne z celami rozwoju gminy.
9. Podniesienie standardu bazy sportowej i rekreacyjnej (w tym: otwartych terenów rekreacyjnych)

CEL STRATEGICZNY II

RESTYTUCJA PRZYRODNICZA STRUKTURY PRZESTRZENNEJ OBSZARU

CELE OPERACYJNE:

1. Przywrócenie ciągłości przyrodniczej regionalnego i lokalnego systemu ekologicznego, rehabilitacja i ochrona wartości przyrodniczych korytarzy ekologicznych doliny rzeki Odry i Potoku Prószkowskiego oraz wzmocnienie powiązań z obszarem chronionym Borów Niemodlińskich.
2. Wykorzystanie potencjału „Grądów Odrzańskich” ujętych w programie Natura 2000.
3. Eliminacja występujących zagrożeń środowiska, szczególnie degradacji gleb i wód oraz ograniczenie uciążliwości wynikających ze wzrostu poziomu hałasu komunikacyjnego.
4. Opracowanie programu edukacji ekologicznej adresowanego do różnych grup wiekowych mieszkańców Gminy.

CEL STRATEGICZNY III

WYSOKIEJ JAKOŚCI, NOWOCZESNE I BEZPIECZNE WARUNKI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

CELE OPERACYJNE:

1. Zwiększenie podaży i różnorodności miejsc pracy poprzez tworzenie pożądanych warunków infrastrukturalnych dla rozwoju nowych funkcji gospodarczych obszaru.
2. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy przez budowę infrastruktury komunalnej oraz systematyczne podniesienie jakości usług społecznych.
3. Wprowadzanie działań zmierzających do wyrównania szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci, młodzieży oraz grup defaworyzowanych.
4. Stworzenie forum współpracy między Gminą, miastem Opole oraz funkcjonującymi tam uczelniami i budowa zaplecza intelektualnego dla regionu.
5. Stworzenie preferencji dla specjalistów wysokich technologii, zamierzających osiedlić się lub pracować na terenie Gminy.
6. Zwiększenie bezpieczeństwa ludzi i mienia, w tym w sytuacji klęski żywiołowej.
7. Budowa ścieżek rowerowych (tras rowerowych) z małą infrastrukturą rekreacyjną (turystyczną) w miejscach o szczególnych walorach krajobrazowych i historycznych – promocja tzw. „zielonych miejsc pracy” oraz usług

CEL STRATEGICZNY IV

PRAWDŁOWE FUNKCJONOWANIE STRUKTUR OSADNICZYCH

CELE OPERACYJNE:

1. Poprawa prawidłowości i harmonii zagospodarowania terenów wiejskich.
2. Kształtowanie nowego ładu przestrzennego terenów intensywnie zurbanizowanych (Wrzoski-Chróścina-Mechnice oraz Dąbrowa-Ciepielowice)
3. Ochrona obiektów stanowiących dziedzictwo kulturowe obszaru.
4. Budowa przyjaznych przestrzeni publicznych we wszystkich wsiach Gminy.
5. Tworzenie małej infrastruktury turystycznej we wszystkich wsiach Gminy.

CEL STRATEGICZNY V

ZASOBY LUDZKIE – AKTYWNE ZAPLECZE INTELEKTUALNE GMINY

CELE OPERACYJNE:

1. Utrzymanie wysokiego standardu nauczania w szkołach podstawowych i gimnazjalnych oraz w przedszkolach.
2. Promocja ustawicznego kształcenia.
3. Kształcenie liderów społeczności wiejskich.
4. Merytoryczne, logistyczne i finansowe wsparcie lokalnych grup działania i grup odnowy wsi.
5. Promocja uczestnictwa w programach i projektach adresowanych do lokalnych społeczności.
6. Współpraca z ośrodkami akademickimi (Uniwersytet Opolski, Politechnika Opolska) w celu promocji nowych technologii i ustawicznej edukacji.

CEL STRATEGICZNY VI

SPOŁECZNOŚĆ GMINNA PROMUJE I INFORMUJE O MISJI I CELACH GMINY DĄBROWA

CELE OPERACYJNE:

1. Stworzenie spójnego systemu identyfikacji wizualnej.
2. Opracowanie i wdrożenie koncepcji promocji Gminy Dąbrowa w odniesieniu do adresatów (potencjalni mieszkańcy, turyści, inwestorzy).
3. Opracowanie i wdrożenie systemu przepływu informacji między Urzędem Gminy Dąbrowa i lokalną społecznością.
4. Promocja konsultacji społecznych, jako możliwości oddziaływania na lokalną rzeczywistość.

16. WIZJA GMINY DĄBROWA

Bardzo trudno jest zwizualizować przyszłość, ponieważ, biorąc pod uwagę okoliczności roku 2005, w zasadzie niemożliwe jest dokładnie określić, co będzie się działo za lat 15 czy 20. Okoliczności, systemy prawne, podatkowe, edukacyjne czy motywujące lokalne społeczności mogą być zupełnie inne niż te, które obserwujemy teraz – a to właśnie okoliczności będą w dużej mierze decydowało o mierzeniu efektywności założonych w strategii celów. Wystarczy jeden z przykładów: kanalizacja gminy, do której i społeczność i kadry administracyjne są przygotowane i dysponują odpowiednimi zasobami ludzkimi, materialnymi i finansowymi, by przeprowadzić to przedsięwzięcie. System prawny – choćby możliwość odwołania się od wyniku przetargu i wielomiesięczna procedura z tym związana może ograniczyć osiągnięcie celu częściowego, a co za tym idzie: celu operacyjnego, a wraz z nim strategicznego. Podobnie rzecz się ma z innymi obszarami życia na terenie Gminy. W związku z tym moderatorzy i uczestnicy prac nad strategią przyjęli wizję rozwoju Gminy, zakładając niezmienną podstawowych czynników. Opisujemy przyszłość Gminy zakładając, że okoliczności będą Gminie sprzyjały.

WIZJA GMINY

Gmina Dąbrowa zrealizowała w latach 2005 – 2020 większość postulowanych w strategii celów. Zostały przeprowadzone niezbędne inwestycje w zakresie ochrony środowiska – została skanalizowana cała gmina: istnieje sieć kanalizacyjna i oczyszczalnie przydomowe. Społeczność Gminy Dąbrowa jest przyjazna dla środowiska.

Zwiększyła się liczba mieszkańców, a wraz z nimi wartość terenów budowlanych, co pozwoliło obecnym mieszkańcom zwiększyć swoje dochody i podnieść standard życia. Zadowoleni i usatysfakcjonowani mieszkańcy chętniej niż kiedyś uczestniczą w działaniach na rzecz swoich małych społeczności – tworzą organizacje aktywne, ambitne i kreatywne. Nie boją się podejmować wyzwań, ani zabiegać o realizację własnych, lokalnych celów. Są otwarci i przyjaźni – stąd między innymi tak duże zainteresowanie Gminą. Przekłada się to nie tylko na wzrost liczby mieszkańców i obniżenie ujemnej demografii, ale i na wzrost znaczenia Gminy, jako ważnego ośrodka wypoczynku i rekreacji dla miasta Opola. Wszystko to uzupełnia zwiększenie liczby uczniów w szkołach, ponieważ Gmina Dąbrowa słynie ze znakomitego poziomu nauczania – coraz więcej mieszkańców Opola tutaj właśnie przywozi swoje dzieci. Zwiększyła się subwencja oświatowa, a ponieważ wiele inwestycji w placówkach oświatowych zostało przeprowadzonych przed wdrożeniem w życie strategii dodatkowe dochody są wykorzystywane w celu stworzenia nowoczesnych form zajęć pozalekcyjnych.

Lokalna społeczność doceniła walory przyrodnicze i kulturowe regionu, co stało się uzupełnieniem zakrojonej na szeroką skalę promocji turystycznej gminy. Trasy i ścieżki rowerowe nie tylko umożliwiły aktywną rekreację na tym terenie, ale i zwiększyły bezpieczeństwo ruchu drogowego.

Stabilna sytuacja w opłatach lokalnych oraz właściwy klimat dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości powoduje, że w Gminie Dąbrowa pojawia się coraz więcej inwestorów.

Gmina Dąbrowa stworzyła pożądane warunki dla rozwoju gospodarczego, w tym turystyki i zapewniła mieszkańcom warunki do znajdowania źródeł utrzymania. W Gminie jest panuje pożądany klimat intelektualny promujący wysoką technologię i wspomagający wysokiej jakości standardy edukacyjne. Uniwersytet Opolski i Politechnika Opolska są partnerami samorządu w konsekwentnym promowaniu edukacji na każdym poziomie życia. W Karczowie powstał park technologiczny, który swoim zakresem działania obejmuje całe województwo. Dzięki temu zamieszkali na terenie Gminy wysoko wyspecjalizowani pracownicy.

Nie ma problemów z komunikacją – dostępność do wszystkich miejscowości Gminy jest doskonała, z najważniejszymi miejscowościami Gminy łączy Opole komunikacja podmiejska.

Tereny inwestycyjne w Karczowie, Prądach, Dąbrowie i Sokolnikach zostały zakupione przez inwestorów zewnętrznych, którzy prowadzą działalność zgodną ze zrównoważonym rozwojem i zatrudniają mieszkańców Gminy na warunkach odpowiadających dąbrowianom. Teraz już rzadko kto wyjeżdża pracować za granicę – sporo osób, kończąc studia poza miejscem zamieszkania wraca do swoich rodzinnych stron. Część rolników zdecydowała się na zmianę profilu działalności – korzystając z dotacji unijnych rozwijają się gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne. Duża liczba osób – znalazła dodatkowe zatrudnienie w sektorze rolniczym.

Wsie są zagospodarowane, w każdej miejscowości stworzona została przyjazna przestrzeń publiczna, z której korzystają tak samo chętnie miejscowi, jak i przyjezdni. Każda wieś słynie też ze swojej specyfiki – najciekawsze miejsca są możliwe do zwiedzenia, dzięki trasom rowerowym i pieszym, doskonałej informacji i oznakowania dróg. Baza sportowa pozwala na uprawianie różnych sportowych dyscyplin – miejsca noclegowe i wyżywienie z ofertą lokalnych produktów są w każdej miejscowości.

Pojawili się też turyści zagraniczni – przede wszystkim ornitolodzy, dzięki wypromowaniu „Grądów Odrzańskich” - terenów przy Naroku wprowadzonych do Programu Natura 2000.

Mimo położenia w dolinie Odry, Dąbrowa nie jest już zagrożona powodziami – dzięki naciskowi władz lokalnych, został wykonany system umocnień przeciwpowodziowych, który jest niezawodny.

17. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

Monitorowanie przebiegu realizacji zadań zawartych w Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich obejmować będzie bieżące informowanie o wdrażanych działaniach. Za proces monitorowania odpowiadać będzie Wójt Gminy wraz z podległym mu aparatem wykonawczym:

- pracownikami Urzędu Gminy w Dąbrowie
- jednostkami organizacyjnymi Gminy Dąbrowa

Rada Gminy Dąbrowa będzie rokrocznie dokonywać przeglądu działań, które wpływają na powodzenie w osiągnięciu celów strategicznych.

Podsumowanie w formie skróconego raportu zawierać będzie m.in. kopie raportów dot. realizacji projektów oraz wnioski z oceny osiągniętych celów. Innym aspektem oceny realizacji zamierzeń ww. dokumentu, a równocześnie polityki prorozwojowej gminy Dąbrowa będzie ocena dokonanych przez władze gminy działań przez mieszkańców gminy, czyli lokalną społeczność.

18. PROMOCJA ZINTEGROWANEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH GMINY DĄBROWA ORAZ JEJ EFEKTÓW

Promocja gminy ze względu na bogactwo celów szczegółowych musi być skierowana do różnych grup odbiorców, w związku z tym należy wykorzystywać rozmaite techniki przekazu i utrwalania informacji. Promocja zewnętrzna jest skierowana poza obszar gminy: do ośrodków sąsiednich (innych gmin i miast), do innych województw, na cały kraj lub za granicę. Ta forma promocji jest przejrzysta i jasna dla wszystkich – również działania podejmowane w ramach takiego etapu swoistego sprzedawania oferty jest zrozumiałe i powszechnie znane oraz akceptowane. Drugim rodzajem promocji jest promocja wewnętrzna adresowana z jednej strony do mieszkańców gminy, z drugiej do pracowników samorządu i jednostek mu podległych.

Promocja tak i samych założeń strategicznych (promocja do wewnątrz), jak i produktów, czyli skutków zrealizowanych celów (promocja na zewnątrz) musi być spójna, racjonalna i aktualna. Należy nieco zmodyfikować pojęcie promocji realizowanej przez samorząd, jego jednostki organizacyjne czy inne składowe lokalnej społeczności. Promocja w takim wypadku ma specyficzny charakter i nie jest związana jedynie ze sprzedażą produktu, usługi czy kompleksowej oferty. To również działania, które mogą zainicjować powstanie wymienionych wyżej elementów. Należy pamiętać, że głównym celem działań promocyjnych jest zwiększenie budżetu gminy w sposób bezpośredni i pośredni.

Promocja zewnętrzna

Przewidywane działania promocyjne na zewnątrz:

- **przyciąganie inwestorów** (przemysł, usługi, mieszkalnictwo) – wzrost liczby firm działających na terenie gminy powoduje zwiększenie wpływów z tytułów podatków
- **tworzenie nowych miejsc pracy** – skutkiem jest wzrost zamożności mieszkańców, a co za tym idzie wzrost podatku od osób fizycznych
- **rozwój turystyki** – wpływ do budżetu z tytułu różnych podatków oraz zwiększenie budżetów mieszkańców oferujących różne usługi, w tym rolników

- **pozyskanie funduszy celowych** – łatwiej jest pozyskać środki na projekty dobrze wypromowane; takie, które zyskały akceptację społeczną i są popularne w środowisku oraz gwarantują osiągnięcie wymaganych wskaźników.

Do zadań promocyjnych w tym zakresie należy zaliczyć opracowanie systemu identyfikacji wizualnej Gminy Dąbrowa:

- **logo** Gminy Dąbrowa
- **hasło** lansujące Gminę Dąbrowa
- dobór **kolorystyki** wykorzystywanej obligatoryjnie na wszystkich nośnikach przekazu informacji
- **system identyfikacji wizualnej**: oznaczenie tras rowerowych, pieszych (w tym spacerowych); miejsc odpoczynku; obiektów zabytkowych; obiektów przyrodniczych; obiektów sportowych; drogowskazów; miejsc gastronomicznych oferujących lokalne produkty; muzeów (w tym izb regionalnych itp.)
- opracowanie **elektronicznych systemów przesyłu informacji** (strony www – samorządu, organizacji pozarządowych, jednostek organizacyjnych, sołectw)
- **edycji materiałów promocyjnych** sygnowanych przez (samorząd, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne, sołectwa)

Promocja zewnętrzna to także:

- **współpraca międzynarodowa**, która wytwarza formalne i nieformalne powiązania, skutkujące wspólnymi przedsięwzięciami, przepływem myśli, wymianą dobrych doświadczeń, wymianą kulturalną, naukową i technologiczną.

- **zakładanie stowarzyszeń**, które są jednym z podstawowych mierników aktywności społecznej gminy, a zarazem uczestniczyć w nich mogą osoby wartościowe z punktu widzenia potrzeb rozwojowych gminy.

- **nagłaśnianie i wyjaśnianie różnych aspektów strategii rozwoju gminy**, w tym informacje dla inwestorów, dotyczące np. preferencji, polityki obrotu nieruchomościami, ulg inwestycyjnych, budownictwa mieszkaniowego.

Przy realizacji każdego projektu zgodnego ze strategią rozwoju gminy należy przewidzieć działania promocyjne zgodnie z powyższymi zasadami.

Promocja wewnętrzna

Promocja wewnętrzna to dyspozycje i uwagi, które kierujemy do wewnątrz społeczności: mieszkańców gminy oraz pracowników urzędu i jednostek organizacyjnych gminy. Takie założenie jest rozwiązaniem demokratycznym i służy rozwojowi samorządu lokalnego, stąd przy opracowywaniu strategii oraz innych dokumentów strategicznych i operacyjnych prowadzone są konsultacje społeczne, których finał ma miejsce na sesji rady gminy. Wszystkie zawarte w strategii zadania będą wykonywane w celu poprawienia bytu lokalnej społeczności, dlatego też uwzględnione zostały w dokumencie potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Informacja wewnętrzna jest niezbędna i stanowi uzupełnienie promocji zewnętrznej – potwierdza jakość oferty, wzmacnia poczucie tożsamości i współodpowiedzialności za rozwój gminy. Musi to być informacja stała, zrozumiała i dostępna – najlepszym źródłem informacji jest internet, czyli w przypadku Gminy Dąbrowa strona www.gmiandabrowa.pl.

Pobudzenie świadomości lokalnej, integracja społeczna skutkuje prowadzeniem promocji wśród grup odbiorców komunikatów – adresatów, z którymi mieszkańcy gminy się kontaktują. Należy zaznaczyć, że w takim wypadku mamy do czynienia z tzw. reklamą bezpośrednią – narzędziem ważnym, gdyż opinia znajomego może mieć o wiele większe znaczenie niż oficjalny komunikat.

Ponieważ z efektów strategii korzystać będą przede wszystkim ci, którzy dziś się rodzą lub są zaledwie kilkulatkami promocję celów rozwojowych należy prowadzić również wśród dzieci i młodzieży – niezastąpionym partnerem w tych działaniach są przedszkola, szkoły i zorganizowane grupy rówieśnicze: LZS-y, kluby wiejskie.

Do zadań w zakresie promocji wewnętrznej adresowanej do lokalnej społeczności należy zaliczyć:

- systematyczne wykorzystywanie możliwości strony www.gminadabrowa.pl do informowania o bieżącej realizacji zadań strategicznych.
- poruszanie spraw związanych z realizacją strategii na zebraniach wiejskich i spotkaniach o charakterze lokalnym
- wykorzystywanie lokalnych imprez (festyny, zawody sportowe, zawody OSP) do promocji celów strategii
- wykłady w szkołach podstawowych i gimnazjach – zapoznanie uczniów z ideą samorządności, uwarunkowaniami rozwojowymi Gminy Dąbrowa, a także z historią i rozwojem gminy
- organizacja konkursów o tematyce lokalnej adresowanych do dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym
- fundowanie nagród dla studentów uczelni opolskich i innych za prace poświęcone Gminie Dąbrowa lub poszczególnym miejscowościom gminy
- **wsparcie Lokalnej Grupy Działania, jako przedstawicielstwa lokalnych liderów realizujących zadania zmierzające do rozwoju obszarów wiejskich**
- opracowanie zasad współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie Gminy Dąbrowa

Do zadań w zakresie promocji wewnętrznej adresowanej do pracowników urzędu i jednostek organizacyjnych gminy należy zaliczyć:

- zapoznanie pracowników Urzędu Gminy w Dąbrowie z celami strategicznymi – wyjaśnienie tych składowych dokumentu, które mają wpływ na poprawę pracy urzędu.
- opracowanie rocznych programów szkoleniowych dla pracowników urzędu
- zbieranie wszelkich informacji z zakresu wykonania celów strategicznych
- analizowanie realizacji projektów
- śledzenie wydarzeń pozalokalnych istotnych z punktu widzenia promocji gminy
- nawiązywanie kontaktów z odpowiednimi instytucjami wojewódzkimi, krajowymi i unijnymi
- współpraca z mediami

IDENTYFIKACJA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

19. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ SAMORZĄD I LOKALNĄ SPOŁECZNOŚĆ (GRUPY FORMALNE I NIEFORMALNE)

19.1 LEADER+

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. LEADER+ wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

LEADER+ 2000-2006 to aktualna inicjatywa wspólnotowa, czyli program pomocy bezzwrotnej ze strony Unii Europejskiej dla określonych jednostek. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju regionalnego w krajach członkowskich.

Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. LEADER+ w oparciu o współpracę na poziomie regionalnym i ponadnarodowym wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Środki przewidziane na jego realizację w okresie 2000-2006 wynoszą 2020 mln euro.

Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczane na trzy cele:

- wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich
- wsparcie dla międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy
- tworzenie sieci obszarów wiejskich UE - zarówno objętych pomocą LEADER+ jak i niekorzystających z tej pomocy

LEADER+ jest inicjatywą wspólnotową, czyli programem bezzwrotnej pomocy Unii Europejskiej dla współpracujących ze sobą lokalnych partnerów. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju na obszarach wiejskich.

Cechą inicjatywy wspólnotowej jest to, że ma ona charakter eksperymentalny z punktu widzenia polityk wspólnotowych. Oznacza to, że w wyniku realizacji inicjatywy wspólnotowej w różnych miejscach i uwarunkowaniach pojawiają się nowatorskie metody, sposoby rozwiązywania problemów i to one właśnie mogą w przyszłości wpływać na politykę, jaką prowadzi Unia Europejska w danej dziedzinie.

Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczane na trzy cele:

- A. wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich
- B. wsparcie dla międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy
- C. tworzenie sieci obszarów wiejskich UE - zarówno objętych pomocą LEADER+ jak i nie korzystających z tej pomocy

Z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim "Lokalne Grupy Działania", czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących innowacyjne działania związane z rozwojem obszaru wiejskiego.

Główne składniki uspołecznionej inicjatywy rozwoju wsi LEADER to:

- Zdecentralizowane, zintegrowane, oddolne i lokalne podejście, oparte na:

- skupieniu się korzyściach płynących z kompleksowego podejścia (np. odrzuceniu klasycznych podziałów tematycznych lub sektorowych),
- umożliwieniu wzajemnego kontaktu różnych sektorom poprzez zastosowanie rozwiązania, które umożliwi lokalnym uczestnikom wyrażanie ich poglądów i pomoc w ukształtowaniu ich roli w rozwoju obszaru, zgodnie z ich własnymi dążeniami i wizją przyszłości,

- Zaangażowanie społeczności:

Zaangażowanie społeczności umożliwia wspólne podejmowanie wyzwań przyszłości poprzez przewyższanie apatii i tradycyjnych podziałów, zwalczanie wykluczenia i zapewnianie równowagi pomiędzy metodami rozwiązań, możliwościami i potrzebami wszystkich sektorów lokalnej społeczności.

- Jednoczenie partnerów na szczeblu lokalnym:

LEADER zachęca do budowania nowego partnerstwa i tworzenia nowych lokalnych struktur zarządzania, ułatwia tworzenie nowych form wspólnej organizacji. LEADER skupia się na lokalnym podejściu i zachęca do rozwijania lokalnego systemu rządzenia;

- Możliwość praktycznego wdrożenia ukrytych pomysłów:

Procedury wyboru projektu stosowane w inicjatywie LEADER umożliwiają wyłonienie potencjalnych liderów projektu, którzy w przeszłości mogli być przeoczeni, upublicznienie ich pomysłów i kolektywne pozyskanie i zapewnienie wsparcia na ich wdrożenie. LEADER zajmuje się projektami o umiarkowanej skali, może wspierać projekty obciążone pewnym ryzykiem, które zazwyczaj nie znajdują zainteresowania u "klasycznej" administracji i instytucji finansowych.

19.2 ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY ROZWOJU REGIONALNEGO NA LATA 2004 – 2006 (W TRAKCIE OPRACOWANIA: PROGRAM REGIONALNY NA LATA 2007 – 2013)

Priorytet III. Rozwój lokalny. Działanie 3.1. - Obszary wiejskie

W ramach ZPORR, którego celem jest wsparcie finansowe inwestycji, które wpłyną na dostosowanie określonych obszarów standardów obowiązujących w Unii Europejskiej, określone zostały trzy priorytety, z których dla Gminy Dąbrowa najważniejszy to priorytet III – Rozwój lokalny, a w przypadku realizacji strategii jedno z działań tego priorytetu: działanie 3.1 – Obszary wiejskie. W ramach tego działania wnioski składać mogą:

- samorządy gminne i powiatowe lub działające w ich imieniu jednostki organizacyjne

- związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego
- podmioty wykonujące usługi publiczne na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego, w których większość udziałów lub akcji posiada samorząd gminny lub powiatowy
- podmioty wybrane w drodze Ustawy Prawo Zamówień Publicznych - zharmonizowanej z prawem Wspólnot Europejskich – wykonujące usługi publiczne na podstawie obowiązującej umowy zawartej z jednostką samorządu terytorialnego na świadczenie usług z danej dziedziny
- organizacje pozarządowe działające non-profit, w tym fundacje, stowarzyszenia, kościoły i związki wyznaniowe
- inne instytucje publiczne

W ramach działania przewidziane do realizacji są projekty, które mają wpływ na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej obszaru objętego projektem oraz tworzą warunki dla wzrostu zatrudnienia - projekty inwestycyjne zlokalizowane na obszarach wiejskich i miast do 20 tys. mieszkańców, wynikające z planów/programów rozwoju lokalnego przygotowanych w formule partnerstwa na poziomie gminnym, międzygminnym (np. przez związki gmin) lub powiatowym.

System wyboru projektów:

Konkurs projektów. Wnioski projektowe są składane do Urzędu Marszałkowskiego. Oceny merytorycznej wniosków dokonuje panel ekspertów. Rekomendacji wyboru projektów dla Zarządu Województwa dokonuje Regionalny Komitet Sterujący. Umowy z beneficjentami podpisuje Wojewoda.

19.3 SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY RESTRUKTURYZACJA I MODERNIZACJA SEKTORA ŻYWNOŚCIOWEGO ORAZ ROZWÓJ OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2004 – 2006 (W TRAKCIE OPRACOWYWANIA: PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2007 – 2013)

Program operacyjny wdrażany będzie na terenie całego kraju w latach 2004 – 2006, przy założeniu, że realizacja płatności odbywać się będzie do końca 2008 roku. Źródłem finansowania będą środki publiczne: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Orientacji (EAGGF), jak również środki inwestorów prywatnych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało program operacyjny zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) 1260/1999, 1257/1999 oraz Rozporządzeniem Komisji (WE) 445/2002. W oparciu o analizę sytuacji na obszarach wiejskich i w sektorze rolno-spożywczym przyjęto, że Sektorowy Program Operacyjny pt. Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich będzie narzędziem w realizacji celu Narodowego Planu Rozwoju - Restrukturyzacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania, zgodnie z priorytetami Rozporządzenia Rady (WE) 1257/99, mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu, które określono jako:

Cel 1 „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej” - traktowany jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE.

Cel 2 „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” - realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane będą w ramach dwóch priorytetów.

I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym

II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Pomoc strukturalna na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa musi być uzupełniona, ze względu na ograniczenia możliwej interwencji, wynikającej z jednofundusowego charakteru Sektorowego Programu Operacyjnego pt. Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich, przez:

- transfery środków przeznaczonych na rozwój infrastruktury (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – ERDF);
- tworzenie pozarolniczych miejsc pracy i rozwój zasobów ludzkich (Europejski Fundusz Socjalny – ESF i ERDF);
- instrumenty pomocy krajowej, kontynuowane po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

19.4 INICJATYWA WSPÓLNOTOWA INTERREG

Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG finansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) jest wspieranie współpracy przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii. W ramach INTERREG III wydzielone zostały trzy komponenty, z których najistotniejszy dla realizacji niniejszej strategii jest komponent A (Opolszczyzna jest w całości objęta tym komponentem w zakresie współpracy Polska-Czechy):

Komponent A – współpraca przygraniczna władz publicznych sąsiadujących ze sobą obszarów w celu rozwijania przygranicznych ośrodków gospodarczych i społecznych poprzez wdrażanie zarówno projektów infrastrukturalnych jak i „miękkich”:

- stymulowanie przedsiębiorczości i rozwoju małych firm (w tym firm sektora turystycznego),
  - rozwój wspólnego transgranicznego systemu ochrony środowiska,
  - modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci powiązań transportowych w celu zwiększenia dostępności terenów przygranicznych,
  - wsparcie inicjatyw społeczności lokalnych (fundusz mikroprojektów),
  - rozwój kapitału ludzkiego i instytucjonalnych form współpracy transgranicznej
  - wykorzystanie zasobów ludzkich i materialnych w dziedzinie badań naukowych, rozwoju technologicznego, edukacji, kultury w celu zwiększenia produktywności obszaru i jego zdolności do kreowania miejsc pracy.
- **Komponent B – współpraca transnarodowa między władzami krajowymi, regionalnymi i lokalnymi w ramach dużych regionów paneuropejskich, mająca na celu zrównoważony i skoordynowany rozwój przestrzenny. W ramach komponentu B tworzone są możliwości dla rozwoju infrastruktury transeuropejskiej, opracowania strategii rozwoju przestrzennego w skali międzynarodowej, przy uwzględnieniu współpracy miast i obszarów wiejskich służącej zrównoważonemu rozwojowi. Ponadto, finansowane są projekty z zakresu ochrony środowiska i rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Większość realizowanych projektów to projekty „miękkie”, stanowiące przygotowanie do przedsięwzięć infrastrukturalnych, wdrażanych w ramach regionalnych lub krajowych programów finansowanych z funduszy strukturalnych.**

- **Komponent C – współpraca międzyregionalna w skali europejskiej, której celem jest rozwój powiązań sieciowych w zakresie polityki regionalnej, upowszechnianie systemowych przykładów właściwego rozwiązywania problemów, wymiana informacji i doświadczeń dotyczących rozwoju regionalnego oraz polityk i technik kohezyjnych.**

Podział środków INTERREG III alokowanych dla Polski w latach 2004-2006 przedstawia się w sposób następujący:

- komponent A – 80 % - 177,09 mln €, w tym Polska – Czechy: strona polska 18 mln €
- komponent B – 14% - 30,99 mln €
- komponent C – 6% - 13,28 mln €

Priorytety i działania programu

Nadrzędnym celem Programu INTERREG IIIA POLSKA-CZECHY jest poprawa warunków i standardów życia w obszarze pogranicza za pomocą wspólnych przedsięwzięć społeczności i instytucji z Polski i Czech.

Osiągnięcie celu nadrzędnego będzie możliwe poprzez realizację następujących priorytetów i działań:

Priorytet 1. Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury dla zwiększenia konkurencyjności obszaru pogranicza

Działanie 1.1 Wspieranie rozwoju infrastruktury o znaczeniu transgranicznym

Działanie 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska i ochrony przeciwpowodziowej

Działanie 1.3 Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i turystycznej

Priorytet 2. Rozwój społeczności lokalnej na obszarze pogranicza

Działanie 2.1 Rozwój turystyki

Działanie 2.2 Wspieranie inicjatyw lokalnych (mikroprojekty)

Działanie 2.3 Rozwój i wspieranie transgranicznych struktur organizacyjnych i współpracy sieciowej

Priorytet 3. Pomoc techniczna

Działanie 3.1 Zarządzanie, wdrażanie, monitoring i kontrola

Działanie 3.2 Promocja i ocena programu

INTERREG IIIA powinien zachęcać władze regionalne pogranicza i inne organy publiczne do postrzegania współpracy transgranicznej jako środka stymulującego ich rozwój przez umożliwienie dostępu do doświadczeń, jakimi dysponują inni.

Potencjalni beneficjenci

Beneficjentami programu INTERREG IIIA POLSKA-CZECHY są jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, partnerzy społeczno – ekonomiczni, instytucje edukacyjne i kulturalne, organizacje pozarządowe itp.

19.5 SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY ROZWÓJ ZASOBÓW LUDZKICH (SPO RZL)

Głównym celem SPO RZL jest budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy. Realizacja niniejszego celu przyczyni się do rozwijania konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości. Harmonijny rozwój gospodarki ma zapewnić wzrost zatrudnienia i osiągnięcie spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Cele SPO RZL są realizowane poprzez trzy **Priorytety**:

- **Priorytet 1: Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej**

Celem tego priorytetu jest wzmocnienie potencjału instytucjonalnej obsługi klientów służb zatrudnienia, pomocy społecznej i innych instytucji działających na rzecz rynku pracy. Ma on służyć również działaniom na rzecz bezrobotnych oraz osób z grup szczególnego ryzyka. Celem priorytetu jest też wyrównywanie szans kobiet w dostępie do rynku pracy i zatrudnienia.

Działania:

- 1.1 Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy
- 1.2 Perspektywy dla młodzieży
- 1.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
- 1.4 Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
- 1.5 Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka
- 1.6 Integracja i reintegracja zawodowa kobiet

- **Priorytet 2: Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy**

System edukacyjny powinien pozwalać osobom w każdym wieku zdobyć umiejętności, które pozwolą funkcjonować na rynku pracy. Dlatego celem priorytetu jest rozszerzanie dostępu do edukacji i poprawa jej poziomu. Istotne jest również włączanie w proces edukacji technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Kolejne cele priorytetu to podnoszenie kwalifikacji pracowników, promocja edukacji w zakresie przedsiębiorczości i promocja elastycznych form pracy. Priorytet ten ma wreszcie na celu poprawę jakości pracy administracji publicznej poprzez zapewnienie odpowiednich szkoleń.

Działania:

- 2.1 Zwiększanie dostępu do edukacji – promowanie kształcenia ustawicznego
- 2.2 Podnoszenie jakości nauczania w odniesieniu do potrzeb rynku pracy
- 2.3 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki
- 2.4 Wsparcie zdolności administracyjnych

- **Priorytet 3: Pomoc techniczna**

Celem tego priorytetu jest wsparcie instytucji zajmujących się wdrażaniem SPO RZL, tak aby mogły efektywnie i zgodnie z politykami wspólnotowymi dysponować środkami unijnymi.

19.6 FUNDACJE

Fundacja Wspomagania Wsi powstała na mocy dekretu JE ks. Kardynała Józefa Glempa 30 czerwca 1999 roku w wyniku połączenia Fundacji Wspomagającej Zaopatrzenie Wsi w Wodę i Fundacji Rolniczej. Finansuje projekty związane z ochroną wsi, a zwłaszcza jej zasobów kulturowych. Beneficjentami dotacji są organizacje pozarządowe, instytucje kultury i oświaty oraz nieformalne grupy liderów.

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Ze środków Fundacji mogą być wspierane w szczególności:

- polsko-niemieckie przedsięwzięcia mające charakter spotkań;
- działania na rzecz partnerstwa, współpraca samorządów i innych instytucji; krzewienie języka i kultury niemieckiej w Rzeczypospolitej Polskiej oraz języka i kultury polskiej w Republice Federalnej Niemiec;
- badania naukowe z zakresu wiedzy o Niemczech oraz Europie Środkowej i Wschodniej,

- projekty służące integracji Polski z Unią Europejską;
- konkursy wiedzy,
- prace naukowe,
- wymiana naukowa,
- działalność literacka i artystyczna, dotycząca Polski, Niemiec oraz Unii Europejskiej;
- działania edukacyjne na rzecz ochrony środowiska;
- wspieranie kontaktów gospodarczych pomiędzy Rzeczypospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec, w szczególności działań edukacyjnych, seminariów i konferencji w tej dziedzinie;
- działania na rzecz zachowania wspólnego dziedzictwa kulturowego.

Maksymalna wielkość dotacji, o którą można się ubiegać w FWP, wynosi 50 000 zł (lub 12 500 euro). Fundacja wspiera przedsięwzięcia na terenie Polski i Niemiec. Fundacja może dofinansowywać jedynie te projekty, w których uzasadniony jest interes polsko-niemiecki. Prosimy o zwrócenie uwagi na jego przekonywujące uzasadnienie. Konieczna jest także wyrażona na piśmie gotowość do współpracy partnera niemieckiego (bądź polskiego, jeśli wnioskodawca jest niemiecki). Wnioski terminowe (seminaria, zjazdy, wystawy itp.) należy składać w biurze FWP nie później niż 4 miesiące i nie wcześniej niż 8 miesięcy przed terminem planowanej imprezy.

Wnioski terminowe do 10 000 zł (lub do 2 500 euro) należy składać nie później niż 1 miesiąc i nie wcześniej niż 3 miesiące przed terminem planowanej imprezy.

20. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROJEKTÓW REALIZOWANYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW

20.1 INICJATYWA III

Program Phare 2003 – INICJATYWA III – Łagodzenie społecznych skutków restrukturyzacji sektora hutnictwa w Polsce, Działanie 2. Tworzenie alternatywnych miejsc pracy poprzez rozwój sektora MSP jest realizowany w oparciu o przyjęty w 1998 roku "Program restrukturyzacji polskiego przemysłu hutnictwa żelaza" przy współudziale środków pomocowych Unii Europejskiej. Celem programu jest ułatwienie procesu restrukturyzacji sektora hutnictwa w Polsce poprzez łagodzenie społecznych skutków likwidacji zakładów hutniczych oraz spadku produkcji w tych zakładach. Program zakłada wzrost udziału sektora MŚP w dywersyfikacji regionalnych gospodarek dzięki: tworzeniu lub utrzymaniu miejsc pracy, poprawie konkurencyjności i pozycji rynkowej, wzrostowi udziału sektora małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce regionu. Fundusz pomocy finansowej obejmuje następujące podprojekty:

1. wsparcie na rozpoczęcie działalności,
2. wsparcie na inwestycje,
3. wsparcie na usługi doradcze.

Beneficjentem pomocy może być mikro, mały lub średni przedsiębiorca, który:

1. w przypadku podprojektu *wsparcie na rozpoczęcie działalności* - prowadzi działalność gospodarczą nie dłużej niż jeden rok od dnia uzyskania wpisu do właściwego rejestru albo ewidencji i:
  - został utworzony przez byłych pracowników hutnictwa zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracowników lub ich współmałżonków lub
  - zatrudnia byłych pracowników hutnictwa zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracowników;

2. w przypadku podprojektu *wsparcie na inwestycje* - zatrudnia byłych pracowników hutnictwa zwolnionych z przyczyn nie dotyczących pracowników;
3. w przypadku podprojektu *wsparcie na usługi doradcze*:
  - zatrudnia byłych pracowników hutnictwa (zwolnionych z przyczyn niezależnych od pracowników) lub
  - został założony przez byłych pracowników sektora hutnictwa (zwolnionych z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, a wywodzących się z zakładów hutniczych podlegających restrukturyzacji) lub ich współmałżonków prowadzących działalność gospodarczą nie dłużej niż 1 rok od daty uzyskania wpisu do właściwego rejestru lub ewidencji.

Rodzaje projektów, które mogą uzyskać dotację:

1. *wsparcie na rozpoczęcie działalności* - wnioskodawcy mogą uzyskać wsparcie na wydatki związane z zatrudnieniem byłych hutników i poniesione w okresie realizacji projektu nie krótszym niż 6 miesięcy;
2. *wsparcie na inwestycje* - zakup i instalacja nowych urządzeń, maszyn oraz sprzętu wraz z oprzyrządowaniem, zakup nowych mebli, zakup wartości niematerialnych i prawnych, zakup innych usług, związanych z instalacją i uruchomieniem w/w środków trwałych (z wyłączeniem mebli) oraz wdrożeniem w/w wartości niematerialnych;
3. *wsparcie na usługi doradcze*:
  - usługi doradcze ukierunkowane na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez przeprowadzenie analiz,
  - usługi doradcze ukierunkowane na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez rozwój i wdrażanie strategii przedsiębiorstwa,
  - usługi doradcze mające na celu rozwój i wdrożenie planu inwestycyjnego oraz przygotowanie dokumentacji niezbędnej dla inwestycji związanej ze strategią przedsiębiorstwa,
  - usługi doradcze przy wyborze narzędzi informatycznych ulepszających zarządzanie przedsiębiorstwem

20.2 SEKTOROWY PROGRAM OPERACYJNY WZROST KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW

PRIORYTET 2: BEZPOŚREDNIE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORSTW.

DZIAŁANIE 1: WZROST KONKURENCYJNOŚCI MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW POPRZECZ DORADZTWO

Działanie „Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo” ma na celu zwiększenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ułatwienie im dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej. Adresatem wsparcia w zakresie doradztwa są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa posiadające siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z zastrzeżeniem, że w przypadku mikroprzedsiębiorcy działalność gospodarcza jest wykonywana od co najmniej 3 lat lub jest oparta o wykorzystanie zaawansowanych technologii o znaczącym potencjale rynkowym.

Rodzaje projektów, które mogą być przedmiotem wsparcia dotyczą doradztwa w zakresie:

- ZASAD PROWADZENIA PRZEDSIĘBIORSTWA NA TERYTORIUM UNII EUROPEJSKIEJ (AUDYT REGULACYJNY, ANALIZY ZASAD FUNKCJONOWANIA NA TERYTORIUM UNII EUROPEJSKIEJ, OCENY KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTWA, STRATEGIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTWA, PLANOWANIE INWESTYCYJNE)

- *jakości* (systemy zarządzania jakością, zarządzania środowiskowego lub BHP, certyfikaty zgodności i certyfikaty kwalifikacji personelu, deklaracje zgodności, bezpieczeństwo zdrowotne żywności)

- *innowacji i nowych technologii* (wdrażanie strategii rozwoju przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie i rozwiązania innowacyjne, tworzenie przedsiębiorstw opartych na zaawansowanych technologiach lub zamierzających podjąć działalność gospodarczą w tym zakresie, technologie informatyczne w przedsiębiorstwie)
- *wprowadzania przez przedsiębiorcę produktów na nowe rynki zagraniczne* (planowanie eksportu oraz rozwój produktów eksportowych, wdrażanie wybranych elementów planu rozwoju eksportu, rozpoczęcie działań eksportowych)
- *tworzenia sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw* (sieci horyzontalne oraz klasterzy sektorowe, rozpoczynanie współpracy małych i średnich przedsiębiorstw z jednostkami naukowymi lub dużymi przedsiębiorstwami, w tym korporacjami międzynarodowymi)
- *łączenia się przedsiębiorstw* (opracowanie dokumentacji łączących się przedsiębiorstw, w tym planów i strategii połączenia, sprawozdań zarządów firm łączących się, dokumentacji w zakresie dokonania wszelkiego rodzaju zmian, doradztwo na kolejnych etapach łączenia się przedsiębiorstw, zakończone postanowieniem sądu rejestrowego o dokonanym połączeniu przedsiębiorstw)
- *pozyskiwania zewnętrznego finansowania na rozwój działalności* (emisja i wprowadzenie do obrotu akcji/obligacji, finansowanie z funduszu kapitału wysokiego ryzyka, pozyskanie inwestora strategicznego, poszukiwanie i uzyskanie finansowania z różnych źródeł)

PRIORYTET 2. BEZPOŚREDNIE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORSTW

DZIAŁANIE 2. WSPARCIE KONKURENCYJNOŚCI PRODUKTOWEJ I TECHNOLOGICZNEJ PRZEDSIĘBIORSTW

Poddziałanie 2.2.2 jest kontynuacją istniejącego już instrumentu wspierania przedsiębiorstw, które jest wdrażane przez Departament Inwestycji Zagranicznych i Promocji Eksportu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej. Celem Działania jest poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wsparcie nowych inwestycji, prowadzących do zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego oraz wzrost skali umiędzynarodowienia przedsiębiorstw poprzez promocję.

Wsparcie mogą otrzymać projekty w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw na pokrycie części kosztów udziału przedsiębiorców w targach i wystawach międzynarodowych oraz misjach gospodarczych związanych z targami i wystawami, w tym także w zakresie promocji innowacji technologicznych i/lub organizacyjnych (uczestnictwo w targach przedsięwzięć innowacyjnych i środowiskowych). Dofinansowaniu podlegają imprezy wystawiennicze i wyjazdowe misje gospodarcze, które zostały objęte systemem dotacji w danym roku kalendarzowym. Maksymalna wielkość wsparcia wynosi 50% całości wydatków kwalifikowanych projektu.

Wykaz targów i wystaw zawierają tzw. listy:

- „Lista A” (polskie wystawy narodowe),
- „Lista B” (targi o priorytetowym znaczeniu dla polskiej gospodarki)
- „Lista C” (imprezy targowe, do których aplikowanie może być ograniczane w przypadku wyczerpywania się środków finansowych).

PRIORYTET 2: BEZPOŚREDNIE WSPARCIE PRZEDSIĘBIORSTW

DZIAŁANIE 3: WZROST KONKURENCYJNOŚCI MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW POPRZECZ INWESTYCJE

Działanie „Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje” jest współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz budżetu państwa. Celem Działania jest zwiększenie konkurencyjności polskich małych i średnich przedsiębiorstw poprzez unowocześnienie ich oferty produktowej i technologicznej. Wsparcie finansowe w zakresie inwestycji, udzielane w ramach Działania, dostępne jest na terenie całej Polski dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. W przypadku mikroprzedsiębiorców dofinansowanie może być udzielane, jeżeli działalność gospodarcza jest wykonywana od co najmniej 3 lat lub jest oparta o wykorzystanie zaawansowanych technologii o znaczącym potencjale rynkowym.

W ramach Działania będą wspierane inwestycje w środki trwałe, związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa lub realizacją w istniejącym przedsiębiorstwie działań polegających na dokonywaniu zasadniczych zmian produktów lub procesu produkcyjnego, w szczególności poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację. Wsparcie obejmuje również inwestycje w wartości niematerialne i prawne związane z transferem technologii drogą nabycia praw patentowych, licencji, know-how, w tym nie opatentowanej wiedzy technicznej. Rodzaje projektów, które mogą uzyskać dotację:

- działania modernizacyjne w MSP prowadzące do wprowadzenia znaczącej zmiany produktu lub procesu produkcyjnego,
- wdrażanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa,
- zakup wyników prac badawczo-rozwojowych i/lub praw własności przemysłowej przez przedsiębiorstwa,
- wdrażanie i komercjalizacja technologii i produktów innowacyjnych,
- zastosowanie i wykorzystanie technologii gospodarki elektronicznej,
- zastosowanie i wykorzystanie ICT w procesach zarządzania przedsiębiorstwem,
- dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych, zwłaszcza norm zharmonizowanych i prawodawstwa w zakresie BHP.

Wspierane projekty dotyczą wprowadzania innowacji produktowej lub procesowej. Są to prace związane z przygotowaniem i uruchomieniem wytwarzania bądź unowocześnionego procesu dystrybucji, a także przygotowanie do sprzedaży nowych czy udoskonalonych produktów/usług, przeznaczonych do wprowadzenia na rynek.

20.3 PHARE 2003 - PROGRAM SEKTOROWY MSP I INNOWACYJNOŚĆ

ŚCIEŻKI OD INNOWACJI DO BIZNESU - POŻYCZKI NA REALIZACJĘ INWESTYCJI O CHARAKTERZE INNOWACYJNYM

Pożyczki na realizację inwestycji o charakterze innowacyjnym udzielane są przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach jej działań, na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki

i Pracy z dnia 17 sierpnia 2004 r. w sprawie udzielania przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości pomocy finansowej niezwiązanej z programami operacyjnymi. Adresatem tej formy wsparcia są mali i średni przedsiębiorcy, posiadający siedzibę na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

Inwestycje o charakterze innowacyjnym, które mogą zostać objęte wsparciem to inwestycje związane z przygotowaniem i uruchomieniem wytwarzania nowych lub udoskonalonych materiałów, wyrobów, urządzeń, usług, procesów lub metod, przeznaczonych do wprowadzania na rynek albo do innego wykorzystania w praktyce.

Wydatki kwalifikujące się do objęcia pożyczką:

1. wdrożenie wyników prac badawczo-rozwojowych;
2. zakup licencji krajowych lub zagranicznych, polegający na nabyciu uprawnień do wykorzystywania rozwiązań naukowych i technicznych oraz doświadczeń produkcyjnych;
3. zakup i montaż maszyn/urządzeń;
4. budowa, rozbudowa lub modernizacja budynków lub instalacji niezbędnych do wprowadzenia innowacji

Maksymalna wysokość pożyczki wynosi równowartość złotową kwoty 500.000 euro, a wielkość pożyczki nie może przekroczyć 75% wydatków kwalifikujących się do objęcia pożyczką, poniesionych po dniu zawarcia umowy o udzielenie pożyczki.

PLANY ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

21. KONCEPCJE ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI GMINY DĄBROWA

21.1 CHRÓSCINA

Charakterystyka miejscowości

Chróscina to największa miejscowość gminy o powierzchni 8,76 km², zamieszkała przez 1600 osób. Jej nazwa pochodzi od słowa gąszcz, zarośla, ale dziś nic już nie przypomina źródła nazwy wsi. Chróscina to urbanistycznie urozmaicona miejscowość, z Zespołem Szkół (PSP i PG), nowoczesną halą sportową i kompleksem boisk – świetnym zapleczem sportowym umożliwiającym aktywny wypoczynek na powietrzu nie tylko uczniom, ale i pozostałym mieszkańcom wsi. W tej miejscowości mieści się również szkoła średnia, będąca w administracji powiatu opolskiego. Tuż przy szkole gminny park zabytkowy, nieco dalej, przy kościele parafialnym wybudowanym w 1792 roku stoi XV-wieczna dzwonnica. Do innych ważnych obiektów zabytkowych należy: cmentarz parafialny, 2 poł. XIX w. oraz wiatrak z pocz. XIX w.

W Chróscinie położony jest jeden z gminnych parków zabytkowych o powierzchni 6,26 ha. Są tutaj znakomite warunki dla rozwoju mieszkalnictwa – powstałe przed laty osiedle jest jednym z bardziej efektywnych miejsc w gminie. Zabudowę domków jednorodzinnych uzupełniają tereny rekreacyjne (boiska, place zabaw), które jednak ze względu na rozwój samej miejscowości wymagają obecnie rozbudowy. Na tych terenach organizowane są przez lokalną społeczność imprezy plenerowe.

Z Opolem łączy Chróscinę komunikacja miejska (czerwony autobus) oraz PKP, dzięki czemu w imprezach organizowanych na terenie wsi biorą również udział mieszkańcy stolicy województwa.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego – wypis ze Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego Gminy)

Wieś wzmiankowana jest po raz pierwszy w 1223 roku pod nazwą CHROSTINA (CHROSCZINNA), a następnie 1371r. jako CHROSCHCZINA i w 1532 roku jako KROSSTZYNA. Wieś stanowiła własność książęcą o wielkości 22 łąnów i 21 kmieciach. W 1601 roku wieś stała się własnością klasztoru w Czarnowasach. W dokumentach pisanych pochodzących z 1784 roku wymieniane są we wsi kościół, szkoła i folwark. Wieś zamieszkuje wówczas zaledwie 16 kmieci, 19 zagrodników, 7 chałupników z rodzinami (łącznie 127 mieszkańców). Intensywniejszy rozwój osady rozpoczął się około 1845 roku. Powstaje tu wówczas browar i gorzelnia, a liczba domów wzrasta do 87. Wieś liczyła 576 mieszkańców, a liczba ta już w 1890 roku wzrosła do 885 osób.

Chróscina jest najszybciej rozwijającą się wsią gminy Dąbrowa. Kolejne etapy jej rozwoju widoczne są w jej planie. Pierwszym, najstarszym członem zabudowy, jest ulicowy układ przestrzenny genetycznej wsi kmiecej. Do dziś, położony w zachodniej części zabudowy (przy ulicy Niemodlińskiej), zespół ten zachował charakterystyczne cechy swojego układu. Tu skupia się także duża ilość zachowanych obiektów zabytkowych.

Drugim członem zabudowy wsi jest zespół pałacowo – parkowy wraz z kościołem, usytuowany poza układem przestrzennym wsi kmiecej, pomiędzy Chróscina i Mechnicami. Istniejące do dziś obiekty wzniesione zostały dopiero w latach 1855 – 62, wokół rozległego dziedzica gospodarczego.

Następnym elementem przestrzennym Chróściny jest zespół zabudowy mieszkaniowej, położony pomiędzy w/w folwarkiem, a wsią Mechnice, po południowej stronie linii kolejowej. Początki jego powstania wiążą się z budową linii kolejowej w 1843 roku. W okresie XX wieku jego zabudowa została uzupełniona. Położone na północ od linii kolejowej oraz na południe od genetycznego układu wsi kmiecej osiedla mieszkaniowe realizowane były w ostatnich latach. Są to zespoły zabudowy o charakterze miejskim, stanowiące ostatni element przestrzenny wsi Chróścina.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój bazy sportowej
- rozwój terenów rekreacyjnych

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości:

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wieś mocno zurbanizowana • Bliskie połączenie z Mechnicami, stwarzające wrażenie istnienia jednej wsi; słabo zarysowana odrębność • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż OSP czy TSKN • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezpośrednie połączenie komunikacyjne z Opolem • Doinwestowana baza sportowa (nowoczesna sala gimnastyczna, boiska zewnętrzne) • Największa wieś gminy • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego – w tym: park zabytkowy • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Zaplecze organizacyjne: OSP • Dogodne połączenie kolejowe o charakterze międzynarodowym • Infrastruktura komunalna • Zespół Szkół (PSP i PG) • Zespół szkół ponadgimnazjalnych

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych w Chróscinie – Osiedle - II etap
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Zagospodarowanie zabytkowego parku gminnego
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parkingi, punkt informacyjny, tablice informacyjne)
- Budowa placów zabaw na Osiedlu

21.2 CIEPIELOWICE

Charakterystyka miejscowości

Ciepielowice o powierzchni 4,30 km², położone tuż przy stolicy Gminy zamieszkuje 407 osób. Nazwa wsi pochodzi od nazwiska Ciepiela, a odnotowano ją po raz pierwszy w 1679 roku. Dzisiaj Ciepielowice to szybko rozwijająca się miejscowość: powstają nowe domy, od lat zachęca do aktywnego spędzania wolnego czasu siłownia.

Ciekawym obiektem zabytkowym jest zespół dworski, składający się z dworu z 1800 r., spichlerza i zabudowań gospodarczych. Przydworski park założono w XIX wieku.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Ciepielowice (SCHEPPELWITZ, STEFNSGRUND) to niewielka wieś położona w sąsiedztwie Dąbrowy, dziś o skomplikowanym układzie wielodrożnicy z widocznymi kolejnymi nawarstwieniami jej rozwoju. Pierwotna nazwa CZEPELWIC (później CZEPLWITZ), pochodzi od imienia CZEPIEL. W swoim planie, w północno – zachodniej części dzisiejszej zabudowy, zachowała mało czytelny układ owalnicy, który świadczy o wczesnośredniowiecznym pochodzeniu wsi (mimo, że pierwsze wzmianki mają rodowód ze średniowiecza). Około 1800 roku w północno – wschodniej części genetycznego siedliska wsi powstał folwark z dworem, który zniekształcił jego pierwotny plan. Prawdopodobnie też wówczas zabudowane zostało "nawsie". Zabudowa położona od strony linii kolejowej PKP oraz wzdłuż drogi do Dąbrowy pochodzi z obecnego stulecia.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan obiektów zabytkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Interesująca struktura zabudowy wsi • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego – w tym: pałac i park zabytkowy • Doświadczenie w inicjowaniu działań społecznych (np. w organizowaniu miejscowej siłowni) • Zaplecze umożliwiające aktywne spędzanie wolnego czasu • Infrastruktura komunalna • Bliskość autostrady A4

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Zagospodarowanie terenów przyległych

- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Budowa wiatrołapu i wymiana podłóg w świetlicy wiejskiej w Ciepeliowicach
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi – tak jak ścieżki

21.3 DĄBROWA

Charakterystyka miejscowości

Stolicą Gminy jest wieś Dąbrowa, położona w korzystnym układzie komunikacyjnym, przy drodze krajowej nr 46 zaledwie 14 km od stolicy województwa. Dąbrowa wraz z przysiółkiem Sokolniki zajmuje powierzchnię 9,76 km², którą zamieszkuje 1191 osób. Tutaj znajdują się ważne dla lokalnej społeczności instytucje, jak Zespół Szkół, Gminna Biblioteka Publiczna, Stacja "Caritas" oraz Urząd Gminy.

Pierwsze wzmianki o wsi pochodzą z XIII w.; nazwa nawiązuje do lasu dębowego. Dziś dawne dąbrowy zastąpiły piękne lasy sosnowe, a położona na północnym skraju Borów Niemodlińskich miejscowość wciąż szczyli się wyjątkowym klimatem. Dąbrowa słynie też z XVII-wiecznego zespołu zamkowego, który tworzy potężny zamek, efektowna brama, oficyna i budynki gospodarcze z II poł. XIX wieku. Zespół położony jest na terenie parku krajobrazowego z XVIII i XIX w. Warte uwagi są również: kościół parafialny św. Wawrzyńca z XVII w. (przebudowany w 1882) oraz budynek klasztorny Zgromadzenia Sióstr Zakonnych św. Elżbiety.

Mimo bliskości drogi krajowej w samej Dąbrowie nie odczuwa się obecności tej trasy. Wieś ma przyjazną zabudowę, którą tworzy sieć ulic i uliczek, zadbane domy, piękne ogrody i wzniesienie w centrum miejscowości – tuż obok zamku i kościoła.

Przez Dąbrowę prowadzi trasa kolejowa nr 132, obecnie modernizowana – kolej umożliwi tańsze i łatwiejsze połączenie z gminą Dąbrowa z innymi regionami kraju i zagranicy.

W stolicy Gminy jest bardzo dobre zaplecze sportowe: odkryty kort tenisowy, wielofunkcyjny kompleks boisk, trawiaste boisko piłkarskie.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

O Dąbrowie (DAMBRAU) pierwsze wzmianki pochodzą z 1300 roku. Kościół wzmiankowany był już w na początku XIV wieku, a więc prawie od początku istnienia osady. W dzisiejszym planie wsi wyróżnić można cztery zasadnicze elementy przestrzenne, składające się na układ jej zabudowy. Pierwszy obejmuje pierwszy obejmuje pierwotny układ owalnicy wsi kmiecej. Dziś mało czytelny układ dwudrożny, wrzecionowato wygiętych ulic, widoczny jest w sąsiedztwie budynku UG. Teren jest częściowo zabudowany, a w części stanowi parking. Towarzysząca zabudowa jest w dużym stopniu przekształcona i nie posiada żadnej wartości kulturowej.

Drugim elementem przestrzennym jest zespół zamkowo – parkowy wraz z zabudową o układzie ulicowym, położony w południowej części wsi. Zespół zamkowo – parkowy zajmuje obszar 26,1 ha i obejmuje zamek z parkiem, zabudowę folwarczną z majdanem oraz dawne ogrodnictwo zamkowe. Zamek został zbudowany w latach 1615–17 w stylu renesansowym, a przebudowany i rozbudowany w stylu neogotyckim. Park stanowi kompozycję krajobrazową ukształtowaną całkowicie na przestrzeni XIX wieku. Początkowo zakładany jako park o charakterze romantycznym, ostatecznie uzyskał postać naturalistyczną.

Niewątpliwie największą wartość kulturowo – krajobrazową tego zespołu, potwierdza znajdująca się tutaj znaczna ilość obiektów zabytkowych. W związku z tym na podstawie decyzji samorządu lokalnego proponuje się poddać ochronie konserwatorskiej zespół zabudowy wsi kmiecej wraz z zespołem zamkowo – parkowym.

W okresie XVIII i XIX wieku rozwój wsi odbywał się wzdłuż głównej ulicy wiejskiej. Zabudowa tej części wsi pochodząca z końca XIX i początku XX wieku, to trzeci człon przestrzenny wsi o układzie ulicowym, Z ostatnich dziesięcioleci pochodzi zabudowa położona po północno – wschodniej stronie zabudowy wsi, a także w sąsiedztwie dworca kolejowego.

Przysiółkiem folwarcznym zespołu zamkowo – parkowego w Dąbrowie są Sokolniki, wzmiankowane pod pierwotną nazwą SOKOLNIK (później SOKHOLNIKY – 1532R., FALKERSDORF). Osada powstała jako folwark dla sokolników, ludzi opiekujących się sokołami, przysposabiających je jako łowców. Podstawowy element przestrzenny przysiółka stanowi zabudowa folwarczna, na którą składają się zabudowania gospodarcze oraz

domy mieszkalnie robotników folwarcznych. Drugim elementem jest zabudowa rolno – robotnicza, położona po zachodniej stronie drogi z Dąbrowy do Wawelna. Cały układ dopełnia współczesna zabudowa (mieszkańcowa wielorodzinna) pracowników państwowego dawego gospodarstwa rolnego. Niewątpliwą wartością kulturową posiada zespół zabudowy folwarcznej wraz z towarzyszącą mu zabudową robotników rolnych.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój turystyki
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej
- promocja terenów inwestycyjnych

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż LZS, OSP • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak uzbrojonych terenów pod inwestycje • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan najbardziej interesującego zabytku w gminie: zamku • Brak wyraźnie zarysowanego centrum wsi 	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum rozwoju lokalnego • Działające instytucje o charakterze kulturalnym i społecznym: biblioteka, świetlica środowiskowa, stacja Caritas • Dogodne położenie komunikacyjne: drogowe i kolejowe • Doinwestowana baza sportowa (boiska zewnętrzne) • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego, w tym najbardziej atrakcyjny zabytkowy obiekt • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Organizacja ze znakomitym zapleczem organizacyjnym: OSP • Aktywna lokalna społeczność – współudział w budowie kortu tenisowego • Interesujące rozmieszczenie wsi • Interesująca historia przysiółka Sokolniki • Infrastruktura komunalna • Bliskość autostrady A4 • Gminny Zespół Szkół (PSP i PG)

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa placu zabaw przy remizie OSP
- Modernizacja sieci wodociągowej
- Budowa sali gimnastycznej przy Zespole Szkół w Dąbrowie
- Wyznaczenie i stworzenie strefy ochronnej ujęcia wody Dąbrowa.
- Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje
- Zagospodarowanie terenu przy Remizie OSP Dąbrowa

21.4 KAR CZÓW

Charakterystyka miejscowości

W centralnej części gminy leży Karczów, wieś położona tuż przy drodze Opole-Brzeg. Znajduje się tutaj kilka interesujących obiektów zabytkowych, jak neoromański kościół filialny z 1906 r. czy kościół ewangelicki z XIX w. Na terenie Karczowa usytuowany jest również zespół dworski otoczony XVIII-wiecznym parkiem krajobrazowym.

Karczów zajmuje powierzchnię 11,44 km², którą zamieszkuje 646 osób. Tutaj powstał pierwszy na terenie gminy kort tenisowy, który zainicjował partnerskie (lokalna społeczność i władze gminy) przedsięwzięcia budowy kortów na terenie całej gminy.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś położona w centralnej części terenu gminy Dąbrowa, pisana wcześniej jako SCHONWITZ 1471r., SCHONOWITZ - 1531r. powstała w XIII wieku jako niewielka osada licząca do 20 kmieci i zagrodników. Już w 1447 roku wzmiankowany jest w dokumentach pisanych kościół p.w. Wniebowzięcia NMP. Dwór zbudowany zapewne został w XVII – XVIII wieku.

Pierwotne siedlisko rolnicze, o układzie ulicowym, znajduje się w południowo – zachodniej części dzisiejszej zabudowy. W północnym jego narożniku usytuowany został kościół katolicki oraz zespół zabudowy pałacowo – parkowej, stanowiący drugi element przestrzenny jej zabudowy. W XVIII - XIX wieku wieś rozwijała się w kierunku północno – wschodnim, zachowując dotychczasowy układ ulicowy. Jej rozwój związany był prawdopodobnie z kolonizacją niemiecką. Powstaje wówczas kościół ewangelicki oraz zabudowa rolnicza położona po północnej stronie drogi na Wrocław. Zabudowa współczesna, usytuowana po południowej stronie zabytkowej wsi kmiecej, nie narusza zabytkowego układu przestrzennego.

O dużej wartości kulturalno – krajobrazowej wsi świadczy nie tylko świetnie zachowany układ przestrzenny wsi kmiecej i zespołu pałacowo – parkowego, ale także największa w gminie liczba zachowanych obiektów zabytkowych (86szt.).

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój turystyki
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan obiektów zabytkowych • Słaba współpraca z Politechniką Opolską • Konieczność uzbrojenia terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne drogowe • Ciekawe zasoby kulturowe (pałac – własność Politechniki Opolskiej, kościoły) • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Aktywna lokalna społeczność – współdziałanie w budowie kortów tenisowych • Interesujące rozmieszczenie wsi • Ciekawa historia miejscowości • Infrastruktura komunalna • Powołanie lokalnej grupy działania „Odnowa wsi”

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa placu zabaw przy świetlicy
- Modernizacja sieci wodociągowej
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem
- Wymiana okien oraz modernizacja sanitariatów w Przedszkolu Publicznym w Karczowie.
- Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje

21.5 LIPOWA

Charakterystyka miejscowości

To jedna z dwóch urokliwych miejscowości położonych na północnym skraju Borów Niemodlińskich: Lipowa jest wsią niewielką pod względem ludności – zajmuje 7,97 km², które zamieszkuje zaledwie 174 osób. Coraz mniej tu opuszczonych domów, coraz więcej nowych elewacji i zadbanych ogrodów. Cisza i spokój, a jednocześnie niekłopotliwe połączenie z innymi miejscowościami Gminy i Opolem sprawia, że Lipowa stałą się miejscowością interesującą nie tylko pod względem turystycznym, ale również osadnictwa. Nieopodal Lipowej leżą liczne stawy rybne, z których Książęcy i Sangów są popularne nie tylko wśród wędkarzy, ale także wśród amatorów podglądania ptaków. W samej wsi, w budynku dawnej szkoły rozpoczęły się prace nad dostosowaniem obiektu do działalności rekreacyjno-szkoleniowej. Zajmuje się tym Centrum Sakralno-Młodzieżowe z Opola.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Miejscowość wzmiankowana jest po raz pierwszy jako LYPOW w 1260 roku (później jako LYPOWA, POLNISCH LEIPE, NELEIPE). Genetyczny układ przestrzenny wsi to ulicówka. Dopiero około połowy XIX wieku powstał tutaj folwark. Istniejący dziś układ przestrzenny wsi uległ znacznym przekształceniom, wynikającym głównie z zachodzących procesów demograficznych.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Mała aktywność gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenia komunikacyjne – dobre drogi • Znakomite warunki środowiskowe • Aktywna społeczność • Działanie na terenie wsi Centrum Sakralno-Młodzieżowego (Oferta adresowana również do potencjalnych turystów) • Dogodne warunki do budownictwa jednorodzinne

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Budowa lipowej alei
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem

21.6 MECHNICE

Charakterystyka miejscowości

Atakcyjną pod względem osiedlenia się i prowadzenia działalności gospodarczej miejscowością są Mechnice, a zwłaszcza jej przysiółek Turzok, gdzie powstało kolorowe i nowoczesne osiedle domków jednorodzinnych. Mechnice, chociaż urbanistycznie nawiązują do wsi położonych przy ulicach mają oryginalny charakter, który uzupełnia zmodernizowana droga, szerokie chodniki i podobnie, jak w innych miejscowościach - dbałość o tereny zielone. Mechnice z Opolem łączy komunikacja miejska, która gwarantuje udział w imprezach organizowanych w tej wsi nawet osób spoza gminy. Mechnice zajmują powierzchnię 4,38 km², a zamieszkuje je 1070 osób.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś położona w bezpośrednim sąsiedztwie Opola, wymieniona jest po raz pierwszy w dokumencie darowizny na rzecz klasztoru w Czarnowasach przez księżniczkę Anastazję (MECHNICA, MUCHENITZ, MOOSDORF – nazwa pochodząca od wyrazu "mech"). Częsta zmiana właściciela w późniejszych czasach spowodowana była nierentownością tego sołectwa. Jeszcze w 1687/88 roku kronikarz podaje, że mieszkańcy Mechnic byli bardzo ubodzy. Sytuacja ta utrzymywała się długo, skoro w latach 1723 – 25 zmniejszyła się ilość wolnych zagrodników, którzy popadali w poddaństwo. Na rozwój wsi wpłynęła dopiero budowa linii kolejowej relacji Opole – Brzeg. Liczba jej mieszkańców wzrosła wówczas do 632 osób (1890r.), a w okresie do II wojny światowej do 1020 osób. Dane z 1946 roku podają, że we wsi pozostało 853 mieszkańców.

Rozwój wsi spowodował w pierwotnym układzie przestrzennym dosyć licznych przekształceń, przez co utracił on swoją czytelność.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój turystyki
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wieś mocno zurbanizowana • Bliskie połączenie z Chróścina, stwarzające wrażenie istnienia jednej wsi; słabo zarysowana odrębność • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż LZS, czy TSKN • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Bezpośrednie połączenie komunikacyjne z Opolem • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Zaplecze organizacyjne: LZS • Infrastruktura komunalna • Rozwijające się tereny budownictwa jednorodzinnego • Duża aktywność gospodarcza mieszkańców

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Wymiana okien i modernizacja ogrzewania w budynku świetlicy w Mechnicach.
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Wymiana nawierzchni płyty boiska wraz z budową ogrzewania i ociepleniem pawilonu sportowego w Mechnicach
- Budowa placów zabaw na stadionie i przysiółku Turzok

21.7 NAROK

Charakterystyka miejscowości

Narok to położona nad Odrą wieś, której charakter determinuje rzeka. Tutaj właśnie położone są dwa projektowane rezerваты przyrody "Odra" i "Szakłak" oraz łąkowy przysiółek Ostrów Narocki. Stąd też prowadzi wzdłuż Odry, w kierunku Wrocławia obszar specjalnej ochrony uwzględniony w Programie UE „Natura 2000” – „Grądy Odrzańskie”. Dla mieszkańców Naroka uczestniczenie w programie to szansa na dotarcie z ofertą turystyki kwalifikowanej do odbiorców na całym świecie.

W centrum miejscowości można podziwiać dawną świetność zespołu pałacowego z 1865 roku, a na jej obrzeżach dwa folwarki: "Nad Odrą" i "Leśny Dwór". We wsi jest Publiczna Szkoła Podstawowa oraz przedszkole – obie placówki wdrażają programy autorskie, w tym ekologiczne.

Pod względem rozwoju gospodarczego, Narok jest tą miejscowością Gminy, która ma największy potencjał, a tym samym największe szanse na realizację projektów z tego obszaru.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś wzmiankowana w dokumentach z 1234 roku, wymieniana jest pod nazwą NAROCI (i później w 1256 r. jako NAROK i WOLFSGRUND OS.) pochodząca od słowa "podatek – płacenie danin". Jako jedna z niewielu jest wsią lokowaną (zasiedlona przez niemieckich kolonistów), o genetycznym układzie przestrzennym wsi owalnicy. Układ ten do dzisiaj jest czytelny, zarówno w planie jak i przestrzeni miejscowości. Wieś rozwijała się powoli. Zabudowę wewnętrznego placu "nawsia", o kształcie wrzeciona, rozpoczęto dopiero pod koniec XVIII wieku. W jego południowej części usytuowano wówczas drewniany kościół, wzmiankowany po raz pierwszy w 1802 roku. W tym też okresie po południowo – zachodniej stronie genetycznego siedliska wsi zlokalizowano zespół pałacowo – parkowy, stanowiący do dziś drugi element przestrzenny jego zabudowy. W XIX wieku wieś rozwijała się wzdłuż drogi położonej prostopadle do wcześniejszej zabudowy, usytuowanej po jej północnej stronie. Pozostała zabudowa znajdująca się przy drodze "zastodolnej", biegnącej po zachodniej stronie układu genetycznego, oraz w północnej i południowej części dzisiejszej wsi, pochodzi z obecnego stulecia.

Dziś "nawsie" zabudowane głównie obiektami usługowymi, w dalszym ciągu pełni pierwotną funkcję społeczną. Zachował się układ dróg, okalających wewnętrzny plac, przy których wytyczono działki siedliskowe o kształcie prostokątnym (sytuowane krótszym bokiem do ulicy), oraz regularne rozplanowanie zabudowy. Zabudowa mieszkalna sytuowana jest od strony placu, stanowiącego centrum wsi, a w drugiej linii zabudowy zlokalizowane są stodoły. Zachował się także pałac z wygrodzonym terenem, a zieleń parku uległa znacznemu zniszczeniu.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej
- promocja terenów inwestycyjnych

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż LZS, OSP czy TSKN • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan zabytków i innych obiektów dziedzictwa kulturowego • Niezagospodarowane tereny o charakterze publicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Dogodne położenie geograficzne • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego • Włączenie wsi do Programu Natura 2000 – Grądy Odrzańskie • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Organizacja ze znakomitym zapleczem organizacyjnym: OSP i LZS • Aktywna lokalna społeczność – współudział w budowie kortu tenisowego • Interesujące rozmieszczenie wsi • Infrastruktura komunalna

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiatła, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Kompleksowe uzbrojenie terenów pod inwestycje
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej
- Budowa placu zabaw na stadionie

21.8 NIEWODNIKI

Charakterystyka miejscowości

Nad Prószkowskim Potokiem leżą Niewodniki – wieś zajmująca powierzchnię 8,14 km². Mieszka tutaj 407 osób. Miejscowość ta słynie z odrestaurowanego i przekształconego na hotel i restaurację zespołu pałacowego położonego na terenie XIX-wiecznego parku krajobrazowego. Istniejący i wciąż restaurowany obiekt jest jednym z najpopularniejszych tego typu obiektów w województwie.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś o pierwotnej nazwie: NEVODNIZI (DE NEWODNIK, FISCHBACH), powstała prawdopodobnie jako osada rzemieślnicza dla ludzi sporządzających sieci zwane niewodami. Wieś jest nieregularna, kmieca z folwarkiem. Oś jej zabudowy stanowi koryto Prószkowskiego Potoku, przepływającego przez centrum wsi. Wzdłuż obu jego brzegów biegną wiejskie grogi. Jedna z nich obudowana jest od strony zachodniej siedliskami rolniczymi. Dziś zabudowa zagród jest nieznacznie przekształcona, a ilość obiektów zabytkowych (jak na wielkość wsi) jest duża (32 szt.). Przy drugiej drodze, w północno – wschodniej części genetycznego siedliska wsi, zlokalizowany został zespół pałacowo – parkowy z zabudową folwarczną. Stanowi on drugi, wyraźnie zachowany w planie, element przestrzenny zabudowy osady. W skali gminy układ przestrzenny wsi kmiecej oraz folwarku z pałacem i parkiem krajobrazowym należy uznać za unikalny, o zachowanej dużej wartości przestrzennej i kulturowej, a także wyjątkowej wartości krajobrazowej.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż LZS czy TSKN • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Niezagospodarowane tereny o charakterze publicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Dogodne położenie geograficzne • Istnienie na terenie wsi wyjątkowego w skali województwa hotelu i restauracji w zabytkowym obiekcie • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Aktywna lokalna społeczność • Infrastruktura komunalna • Powołanie lokalnej grupy działania „Odnowa wsi”

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiaty, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa mostu na Prószkowskim Potoku w Niewodnikach, wzdłuż drogi gminnej.
- Adaptacja pomieszczeń szkolnych na świetlicę wiejską.
- Budowa placu zabaw przy świetlicy wiejskiej
- Budowa boiska do siatkówki plażowej.

21.9 NOWA JAMKA

Charakterystyka miejscowości

To jedna z dwóch urokliwych miejscowości położonych na północnym skraju Borów Niemodlińskich: Nowa Jamka jest wsią niewielką pod względem ludności, miejscowością o najmniejszej liczbie mieszkańców przypadającej na 1 km² – zajmuje 11,69 km², które zamieszkuje zaledwie 203 osoby. Cisza i spokój, a jednocześnie niekłopotliwe połączenie z innymi miejscowościami Gminy i Opolem sprawia, że Nowa Jamka jest miejscowością interesującą nie tylko pod względem turystycznym, ale również osadnictwa. Nieopodal leży wieś Lipowa i liczne stawy rybne, z których Książęcy i Sangów są popularne nie tylko wśród wędkarzy, ale także wśród amatorów podglądania ptaków.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś powstała na terenach po wyrębie znacznych kompleksów leśnych, prawdopodobnie jako niewielka osada rzemieślnicza. Nowa Jamka powstała około 1360 roku. Genetyczny układ przestrzenny wsi to ulicówka. Dopiero około połowy XIX wieku powstał tutaj folwark. Istniejący dziś układ przestrzenny wsi uległ znacznym przekształceniom, wynikającym głównie z zachodzących procesów demograficznych.

Planowane kierunki rozwoju:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Mała aktywność gospodarcza 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenia komunikacyjne – dobre drogi • Znakomite warunki środowiskowe • Aktywna społeczność • Dogodne warunki do budownictwa jednorodzinnego

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem

21.10 PRĄDY

Charakterystyka miejscowości

Dla Gminy Dąbrowa Prądy to miejscowość o charakterze strategicznym, ze względu na położenie tutaj węzła autostrady A4. Prądy leżące przy drodze wiodącej z Opola do Niemodlina mają charakter typowej wsi przyulicznej, jednak w pobliżu wsi można odwiedzić stawy rybne Górny i Nowy. W Prądach istnieje jedyny w gminie rezerwat chroniący torfowiska. Lasy są grzybne i chętnie tutaj właśnie i w pobliskich Siedliskach przyjeżdżają grzybiarze.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś położona w południowo – zachodniej części gminy Dąbrowa, o pierwotnej nazwie BRANDE (1272r., a w 1480r. PRANDI), oznaczającej osadę nad potokiem. Jako jedyna w chwili powstania wieś była duża i liczyła więcej niż 20 kmieci i zagrodników. Kościół wybudowano już na początku XV wieku, co świadczy o dobrej sytuacji materialnej jej mieszkańców.

Jej niewielki rozwój na przestrzeni wieków przyczynił się do zachowania czytelnego w planie i przestrzeni genetycznego układu ulicowego wraz z typowym układem zabudowy zagrodowej, a także znaczną (jak na taką małą wieś) liczbą obiektów zabytkowych (37szt.).

Istniejący układ ulicowy stanowi jeden z lepiej zachowanych układów tego typu w gminie Dąbrowa. Zachowuje typowy plan siedliska rolniczego, zasady zabudowy obszernych zagród, znaczną ilość obiektów zabytkowych i ich oryginalność, co stanowi o jego dużej wartości kulturalno – krajobrazowej. Układ przestrzenny wsi kmieciowej proponuje się objąć ochroną konserwatorską na podstawie decyzji samorządu lokalnego.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- promocja terenów przy węźle „Prądy”
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak uzbrojonych terenów pod inwestycje • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan zabytków i innych obiektów dziedzictwa kulturowego • Niezagospodarowane tereny o charakterze publicznym • Niedostateczna baza sportowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne (w tym węzeł autostrady A4) • Dogodne położenie geograficzne • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego • Istnienie na terenie wsi jedynego rezerwatu - torfowiska • Aktywna lokalna społeczność. • Infrastruktura komunalna

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem
- Ocieplenie oraz wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w Przedszkolu Publicznym w Prądach.

21.11 SIEDLIKA

Charakterystyka miejscowości

Siedlika to najmniejsza miejscowość gminy, w której spokoju i odpoczynku szukają nie tylko turyści, ale coraz częściej również nowi właściciele gruntów. W tej niewielkiej wsi chętnie osiedlają się mieszkańcy miasta, którym nie przeszkadza bliskość autostrady A4, biegnącej nieopodal wsi.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Siedlika (SCHEDLISKE) to najmłodsza wieś gminy. Wzmiankowana po raz pierwszy dopiero w XVIII wieku pod nazwą SCHEDLISKE oznaczającą siedzibę, dom, przysiółek. Zbudowano wówczas dwór wraz z folwarkiem, który w późniejszych czasach "obrósł" zabudową robotników rolnych, położoną po jego zachodniej stronie. Zespół tej zabudowy ma układ ulicowy. O wartości kulturowej wsi świadczą liczne obiekty uznane za zabytkowe, stanowiące około 50% całej zabudowy wsi. Mimo tego sam układ przestrzenny wsi nie przedstawia większych wartości kulturowych. Unikalne są za to walory krajobrazowe, co potwierdza położenie wsi w granicach Chronionego Krajobrazu Borów Niemodlińskich.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Niedostateczna infrastruktura sportowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenia komunikacyjne – bliskość węzła autostradowego A4 • Znakomite warunki środowiskowe • Aktywna społeczność • Istnienie atrakcyjnych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Atrakcyjne położenie geograficzne

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi

21.12 SKARBISZÓW

Charakterystyka miejscowości

Skarbiszów jest wsią wzmiankowaną już na początku XIII wieku. Miejscem wartym odwiedzenia jest kościół parafialny z początków XX wieku z zachowanymi ołtarzami i amboną z XVIII/XIX w. oraz renesansową płytą nagrobną z poł. XVI w. Podobnie, jak Karczów i Skarbiszów to miejscowość zbudowana na zasadzie ulicówki. Mieszkańcy wsi są organizatorami i uczestnikami wielu lokalnych imprez – często spotykają się w miejscowej świetlicy, która umożliwia wspólne spędzanie czasu zarówno dzieciom (plac zabaw), jak i dorosłym (tenis stołowy).

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś wczesnośredniowieczna o genetycznej nazwie KARBISCHA (później SCARBISSOU, SCARBISSOW) pochodzącej od imienia SCARBISZ (1166r.). Była to pierwotna wieś kmieca, licząca mniej niż 20 kmieci i zagrodników, o genetycznym układzie ulicowym, zlokalizowana została przy skrzyżowaniu drogi Opole – Brzeg z drogą na Narok i Ciepiewice. Bardzo wcześnie, bo już w 1447 roku, wzmiankowany był w dokumentach pisanych kościół, który usytuowany zastał na skrzyżowaniu dróg. Później w obrębie siedliska wiejskiego zlokalizowano zabudowę dworsko – folwarczną wraz z parkiem krajobrazowym. Dokonano w ten sposób pierwszych, istotnych zmian w siedlisku wsi kmiecej. Na następne przekształcenia wpływ miała powolna zmiana funkcji wsi i niekorzystne procesy demograficzne.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój turystyki
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan obiektów zabytkowych • Konieczność uzbrojenia terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne drogowe • Interesujące obiekty dziedzictwa kulturowego – m.in. zabytkowy park • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Infrastruktura komunalna

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)

- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Modernizacja sieci wodociągowej
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem

21. 13 SŁAWICE

Charakterystyka miejscowości

Tuż za Opolem położone są Sławice - jedna z ładniejszych miejscowości województwa. Zielone, zadbane i pogodne mają niepowtarzalny charakter podkreślany przez niewielkie centrum wsi, przy którym położona jest Publiczna Szkoła Podstawowa, przedszkole, kościół, sklep, przystanek autobusowy oraz jedyne w Polsce Zgromadzenie Sióstr Kamilianek.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś położona w bezpośrednim sąsiedztwie Opola, wzmiankowana była po raz pierwszy już w 1218 roku pod nazwą ZLIVICI (później SLAWITZ, PREISDORF), pochodzącej od imienia SŁAWA. Początkowo stanowiła własność kościelną, by w XV wieku przejść w posiadanie rodzin szlacheckich. One to zakładają około 1783 roku we wsi folwark. Od tej pory wieś rozwijała się intensywniej. Co potwierdza wzrost liczby mieszkańców z 276 do 390 osób w 1845 roku oraz powstanie młyna, browaru i gorzelni.

Wczesnośredniowieczny układ przestrzenny owalnicy jest dziś mało czytelny w planie wsi. Stanowi go układ dróg ulicy Wiejskiej – Krótkiej, posiadających typowy kształt "wrzeciona". Przez dawne "nawsie" przepływał niewielki ciek wpadając do istniejącego do dziś stawu. Obecnie "nawsie" jest całkowicie zabudowane obiektami mieszkalno – gospodarczymi i utraciło swój pierwotny, społeczny charakter. Rozwój wsi na przestrzeni wieków odbywał się w układzie ulicowym, gdzie główną ulicą układu stanowiła ul. Wiejska. Przekształcony został genetyczny układ owalnicy, a powstał czytelny układ ulicowy na osi północ – południe, przy czym w północnej części jest to układ ulicówki placowej. Zabytkowy charakter posiada głównie układ przestrzenny zabudowy położonej po zachodniej stronie ulicy Wiejskiej. Na jej zakończeniu, od strony północno – wschodniej usytuowany jest zespół zabudowy dworskiej wraz z parkiem. Szkoła i kościół, wybudowane dopiero w XIX wieku, zlokalizowane zostały poza genetycznym układem zabudowy wsi. Dziś na południe i na północ od nich, dominuje zabudowa powstała w obecnym stuleciu. Kulturową wartość posiada zespół zabudowy wsi kmiecej o układzie ulicowym, z wpisanym planem owalnicy, oraz zespół zabudowy dworskiej z parkiem.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój turystyki
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Konieczność uzbrojenia terenów inwestycyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Aktywność gospodarcza mieszkańców • Zaplecze organizacyjne: OSP, LZS • Cenne obiekty dziedzictwa kulturowego - zabytkowy park • Zagospodarowana przestrzeń publiczna centrum wsi • Istnienie na terenie wsi wojewódzkiego przedstawicielstwa „Caritas”

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiata, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Zagospodarowanie zabytkowego parku gminnego
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych
- Budowa sali gimnastycznej przy szkole podstawowej
- Budowa placu zabaw na stadionie

21.14 WRZOSKI

Charakterystyka miejscowości

Przy drodze krajowej prowadzącej do Wrocławia leżą Wrzoski połączone obwodnicą z inną miejscowości gminy - Sławicami. Nazwa wsi wywodzi się od wrzosu, co sugeruje, że niegdyś były tu wrzosowiska - dziś Wrzoski to silnie zurbanizowana wieś, ze względu na położenie przy trasie szybkiego ruchu słynąca przede wszystkim ze znakomitych restauracji oraz licznych firm usługowych. Tutaj też mieści się słynny w kraju zakład kamieniarski.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś o genetycznej nazwie VRESCE (później WROSKAW, WRESKIE, HEIDELFELDE), położone przy historycznej drodze do Wrocławia, podobnie jak Mechnice stanowiły pierwotnie własność księżęcą (księżnej Anastazji), przekazaną w 1279 roku klasztorowi z Czarnowąs. Wieś była niewielka licząca jeszcze w 1534 roku zaledwie 16 kmieci.

Najstarsza zabudowa wsi usytuowana była w rejonie skrzyżowania ul. Wrocławskiej z drogą do Chróściny. Na przestrzeni wieków wieś rozwijała się zachowując zasady zabudowy typowe dla pierwotnego układu ulicowego. W obecnym stuleciu zabudowę sytuowano także wzdłuż drogi "zastodolnej", biegnącej po południowej stronie siedliska wsi.

Układ przestrzenny siedliska wsi w ostatnich dziesięcioleciach został znacząco przekształcony i dziś nie posiada znacznych wartości historyczno – kulturowych. Do zasadniczych zmian w zabudowie przyczyniła się potrzeba dostosowania jej do nowych funkcji, niezwiązanych z rolnictwem.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój mieszkalnictwa
- rozwój usług
- rozwój bazy sportowej

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wieś mocno zurbanizowana • Położenie wzdłuż drogi krajowej • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż OSP czy TSKN • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Zaplecze organizacyjne: OSP • Infrastruktura komunalna • Duża aktywność gospodarcza mieszkańców • Wieś dynamicznie rozwijająca się pod względem gospodarczym

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)

- Przebudowa obiektu mieszkalnego na świetlicę wiejską we Wrzoscach
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem
- Budowa boksów garażowych OSP we Wrzoscach
- Budowa kortów tenisowych i zagospodarowanie terenów przyległych

21.15 ŻELAZNA

Charakterystyka miejscowości

Nad Odrą, która tworzy liczne starorzecza urozmaicając teren leży Żelazna. Usytuowane tutaj jezioro Czarne to atrakcja nie tylko dla mieszkańców wsi, ale również przyjezdnych szukających ciszy i spokoju. W Żelaznej jest polder zalewowy zajmujący blisko 200 ha łąk. Wzmiankowana już w XIII wieku wieś to dzisiaj silnie zurbanizowany ośrodek, w którym wyjątkowe miejsce ma zabytkowy kościół z prezbiterium i zakrystią z XV wieku oraz wieżę z 1682 r. W Żelaznej istnieje Publiczne Gimnazjum.

Pod względem rozwoju gospodarczego, Żelazna jest obok Naroka tą miejscowością Gminy, która ma największy potencjał, a tym samym największe szanse na realizację projektów z tego obszaru.

Inwentaryzacja zasobów (służąca ujęciu stanu rzeczywistego)

Wieś wzmiankowana po raz pierwszy w 1228 roku jako SELAZNA (ZELAZNO, EISENAU), stanowiła własność klasztoru w Czarnowasach. W pierwszych stuleciach swojego istnienia często była niszczona przez powódź (największa w 1391 roku) i rozwijała się powoli aż do końca XVIII wieku. Dopiero w połowie XIX wieku liczba ludności podwoiła się osiągając poziom 431 osób, a liczba domów wzrosła do 71 szt. W sto lat później (w 1910 roku) we wsi odnotowano już 142 budynki mieszkalne oraz 779 mieszkańców.

Genetyczny ulicowy układ przestrzenny wsi, do dziś jest czytelny w planie, a tylko częściowo w przestrzeni. Pierwotna zabudowa rolnicza skupiała się przy ulicy Opolskiej, po wschodniej stronie kościoła. Następnie wieś rozwijała się wzdłuż niej, głównie w kierunku zachodnim. Na koniec XIX i początek obecnego stulecia przypada powstanie zespołu zabudowy przy ulicy Nadodrzańskiej. Czasy obecne to rozwój wsi wzdłuż drogi zastodolnej, położonej po południowej stronie zabudowy wsi, oraz po jej stronie zachodniej.

Planowane kierunki rozwoju miejscowości:

- rozwój turystyki
- rozwój osadnictwa
- rozwój terenów rekreacyjnych, w tym dróg rowerowych
- rozwój bazy rekreacyjnej
- promocja terenów inwestycyjnych

Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

SŁABE STRONY	MOCNE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Brak doświadczeń w pozyskiwaniu pieniędzy na działania lokalne • Brak organizacji pozarządowych innych niż OSP czy TSKN • Brak uzbrojonych terenów pod budownictwo jednorodzinne • Brak ścieżek rowerowych • Brak małej infrastruktury turystycznej • Zły stan zabytków i innych obiektów dziedzictwa kulturowego • Niezagospodarowane tereny o charakterze publicznym • Niedostateczna baza sportowa 	<ul style="list-style-type: none"> • Dogodne położenie komunikacyjne • Dogodne położenie geograficzne • Miejscowość bogata w zasoby dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego • Bliskość terenów włączonych do Programu Natura 2000 (Narok) • Doświadczenie w organizacji imprez adresowanych do lokalnej społeczności • Organizacja ze znakomitym zapleczem organizacyjnym: OSP • Aktywna lokalna społeczność – powołanie lokalnej grupy działania (Odnowa Wsi) • Zainicjowanie działań nad adaptacją budynku dawnej szkoły na potrzeby lokalnej społeczności • Położenie na terenie wsi starorzecza, obecnie nazywanego Czarny Staw • Infrastruktura komunalna

Planowane przedsięwzięcia:

- Kanalizacja wsi
- Gazyfikacja wsi
- Budowa kanalizacji deszczowej, chodników i jezdni asfaltowych
- Ochrona środowiska naturalnego przez promocję aktywnej rekreacji – budowa dróg rowerowych na terenie gminy Dąbrowa.
- Ochrona dziedzictwa kulturowego: kapliczek i krzyży przydrożnych oraz ich gospodarcze wykorzystanie w rozwoju turystycznym.
- Stworzenie centrum obsługi turystów z małą infrastrukturą użytkową (przystanek autobusowy, parking, punkty informacyjne, tablice informacyjne)
- Mała infrastruktura turystyczna: wiaty, ławki, miejsca do grillowania, tablice informacyjne, pomosty do łowienia ryb, tarasy widokowe z niezbędnymi pracami przygotowawczymi
- Adaptacja budynku starej szkoły w Żelaznej na siedzibę lokalnej grupy działania (LGD).
- Budowa kotłowni olejowej wraz z dociepleniem budynku Publicznego Gimnazjum w Żelaznej.
- Budowa boisk sportowych wraz z niezbędnym zapleczem
- Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Publicznym Gimnazjum w Żelaznej.
- Wymiana bram garażowych w Remizie OSP w Żelaznej.
- Budowa placu zabaw przy remizie
- Budowa parkingu przy starej szkole w Żelaznej

ANEKS

DO ZINTEGROWANEJ STRATEGII ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH GMINY DĄBROWA

TURYSTYKA

Turystyka to na świecie jedna z najsilniejszych branż gospodarki – rozwija się również w Polsce, przede wszystkim ze względu na pojmowanie i docenianie możliwości, jakie daje działalność turystyczna przez lokalne środowiska. Coraz większe możliwości realizacji projektów, w tym również prawne; finansowanie przedsięwzięć z funduszy pozabudżetowych oraz promowanie produktów turystycznych pozwala rozwijać tę gałąź gospodarki również na poziomie lokalnym.

Obiektami, które w najbliższych latach przyciągną najwięcej turystów będą odrestaurowane zamki i pałacyki (podajemy za Instytutem Gospodarki Przestrzennej i Mieszkaniowej. Inwestujący w rewitalizację takich obiektów są zmuszeni dostosować się do tzw. programów konserwatorskich, z których wynika, czy zabytek po remoncie może pełnić funkcje turystyczne.

* Opracowano na podst. mat. COMMISSION EUROPEENNE DU TOURISME

W przeszłości podaż zawsze dyktowała popyt, Dziś sytuacja zmieniła się zasadniczo – coraz silniejsze nasycenie rynku usługami turystycznymi, coraz bardziej wymagający klienci, z coraz zasobniejszymi portfelami stanowią tyleż wyzwanie, co szansę. Wejście Polski do Unii Europejskiej zasadniczo wpłynęło na wszelkie obszary aktywności gospodarczej, turystyki nie wyłączając. Kluczowo istotne jest, by ten sektor gospodarki dość wcześnie zorientował się w charakterze owych zmian i odpowiednio skorygował będące dotąd w użyciu, często archaiczne, strategie związane z produktami turystycznymi, usługami, marketingiem i inwestycjami.

Dzisiejsze dylematy rozwojowe rynku turystycznego to efekt realizowanej przez dziesięciolecie centralnej polityki gospodarczej, której nienaruszalnym pryncypium była masowość i wynikająca z niej unifikacja. W efekcie realizacji takiej filozofii, ignorowano zupełnie zasadę funkcjonalnego programowania przestrzeni turystycznej wyrażającą się w praktyce bilansowaniem zasobów naturalnych, dokonywaniem ich podziału ze względu na różne formy rekreacji - turystyka kwalifikowana, rodzinna, rowerowa, itd. - i nadanie im funkcji wiodącej w dalszym wykorzystaniu turystycznym.

Wszystko to jednak nie musi wcale oznaczać, że prognozy są złe; szansy należy szukać w działaniach niekonwencjonalnych, rozszerzając ofertę o propozycje rekreacji innej niż tylko ta mierzona w kategoriach osobogodzin.

Powyższe założenie ma silne podstawy w upowszechniającym się w Europie Zachodniej zainteresowania regionalną odmiennością, różnorodnością, a w ostatnich latach coraz silniejszym nurtem fascynacji „dziką przyrodą” powrotem do „korzeni” i ekonomicznym wymiarem tych zainteresowań. Tendencja ta może okazać się dla gminy Dąbrowa szansą tym większą, że w interesującym nas regionie wciąż obecne są walory przyrodnicze i krajobrazowe, o które coraz trudniej w Europie.

Przełożenie jednak opisanych walorów na sukces marketingowy nie będzie łatwe z różnych powodów: jako zasadnicze wymienić należy inercję wynikającą z nawyków mentalnych miejscowych społeczności i słabym upowszechnieniem informacji o zmianach i tendencjach na rynku europejskim i krajowym turystycznym.

Na lokalnym samorządzie spocznie zatem obowiązek edukacji, a docelowo wykształcenie grupy miejscowych „liderów” zajmujących się uzupełnieniem wizerunku gminy jako miejsca, gdzie realizowana jest turystyka różnorodna, nieingerencyjna, kwalifikowana, gdzie czas spędzać można na wiele sposobów.

Wypracowanie takiego obrazu gminy sprowadza konieczność budowania sojuszy, ścisłej współpracy pomiędzy różnymi grupami społecznymi, wiekowymi i zawodowymi, (np. z leśnikami), a także z lokalnymi i pozalokalnymi organizacjami pozarządowymi, których celem statutowym jest zrównoważony rozwój.

Podobne inicjatywy są już w Polsce realizowane. Jako ich przykład wymienić można realizowane przez organizacje pozarządowe - np. „Gaję” - w woj. śląskim obozy o charakterze edukacyjno-ekologicznym, których istotą jest turystyka kwalifikowana. Siedmiodniowe obozy łączą w spójną, marketingowo atrakcyjną całość, tak „banalne” wydarzenie jak wędrowki po lesie prowadzone przez kadrę Uniwersytetu Śląskiego, biwaki pod gołym niebem, obserwacja i identyfikacja w terenie różnych gatunków ptaków, w tym wabienie sów). Na Opolszczyźnie podobne inicjatywy oferuje „Dudek” Opolski oddział Ogólnopolskiego Towarzystwo Ochrony Ptaków (OTOP)

Atrakcji przyrodniczych o krajobrazowych na terenie gminy wciąż nie brakuje - Bory Niemodlińskie, dolina Odry, nawet jeśli nie obfitują w unikatowe gatunki fauny i flory oferują turystyce ciszę i spokój nieosiągalne w zatłoczonych i zgiełkowych centrach turystycznych województwa.

PRZYSZŁE TRENDY W TURYSTYCE

Niżej autorzy strategii przeanalizowali trendy w turystyce zauważalne już dziś. W przyszłości będą one dominować i ukształtują nowe dotąd nieznanne oblicze rynku turystycznego – inne zarówno ilościowo, jak i jakościowo. Głównym celem niniejszej analizy jest pomoc usługodawcom w kształtowaniu długofalowej polityki w zakresie usług turystycznych.

DEMOGRAFIA

Rosnąć będzie liczba ludzi w starszych kategoriach wiekowych. Seniorzy będą zarazem zdrowsi i dysponować będą wyższym dochodem do dyspozycji niż dotychczas. Wielu z nich skorzysta z wcześniejszych emerytur. Efektem tej tendencji stanie się większa niż dotychczas liczba turystów w starszym wieku, a tym samym wzrastać będzie szybko popyt na produkty sektora turystycznego adresowany dla seniorów

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Wzrost popytu na jakość, wygodę i bezpieczeństwo.
2. Wzrost popytu na łatwy transport.
3. Wzrost popytu na spokojniejsze obiekty rozrywkowe (np. pola golfowe, ścieżki rowerowe itp.).
4. Wzrost popytu na produkty dla osób podróżujących pojedynczo.
5. Większy popyt w miesiącach przed i po sezonie.
6. W marketingu należy mniej podkreślać wiek, a bardziej komfort.

ZDROWIE

Rosnąć będzie świadomość zdrowotna. Fakt ten nie będzie mieć bezpośredniego wpływu na wielkość popytu w turystyce, wypłynie jednak na podejmowanie decyzji przy wyborze celu podróży oraz postępowanie klienta w czasie wyjazdu.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Kierunki podróży postrzegane jako mniej zdrowe będą rzadziej wybierane niż dotychczas.
2. Popyt na wakacje oferujące wyłącznie kąpiele słoneczne będzie nadal mały.
3. Coraz popularniejsze będą wakacje aktywne lub oferujące aktywny wypoczynek, a popyt na obiekty spełniające to zapotrzebowanie będzie nadal wzrastał.
4. Popyt na produkty związane z odnową biologiczną (sanatoria i ośrodki fitnessu) będzie wzrastał.

ŚWIADOMOŚĆ I EDUKACJA

Rosnąć będzie średni poziom wykształcenia. W efekcie częściej wybierane będą propozycje, w których istotną rolę ogrywać będzie sztuka, kultura tzn. imprez o większych walorach edukacyjnych i związanych z rozwojem duchowości.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Wzrost popytu na produkty specjalistyczne.

2. Bardziej widoczne włączenie elementów sztuki, kultury i historii do imprez zorganizowanych i wakacji indywidualnych.
3. Potrzeba lepszego i bardziej kreatywnego przekazywania informacji.

TECHNOLOGIE INFORMATYCZNE

Wciąż rosnać będzie znaczenie internetu jako źródła informacji w zakresie oferty turystycznej. Zwiększy się również rola internetu, w tym nowych środków prezentacji wizualnej. W przyszłości ten rodzaj przekazu informacji będzie dominować

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Dostępność informacji turystycznej o kierunkach podróży i produktach będzie sprzyjać porównywaniu ofert i w ten sposób będzie intensywniej wpływać na konkurencję.
2. Doświadczeni turyści coraz częściej będą komponować wakacje wg indywidualnych scenariuszy dokonując bezpośrednich rezerwacji via internet.
3. Maleć będzie rola biur podróży, na rzecz zakupów przez internet.
4. Internet również będzie coraz szybciej ograniczać rolę krajowych organizacji turystycznych i izb turystyki; marketing miejsc turystycznych (np. lepsze kreowanie marki przy wsparciu publicznym) zyska na znaczeniu, ponieważ to on będzie zachęcać do odwiedzania stron internetowych.
5. Dostępność odpowiednich odnośników (linków) do usługodawców będzie coraz ważniejsza jako podstawowy, wstępny warunek sukcesu stron internetowych.
6. Możliwość zakupów przez internet będzie skutkować rezerwacjami dokonywanymi z mniejszym wyprzedzeniem.
7. W związku z rosnącym znaczeniem bezpieczeństwa bardziej krytyczni turyści będą mieli większą potrzebę dokonywania bezpiecznych rezerwacji on-line.

TRANSPORT

Rosnąca dostępność oferty tanich przewoźników będzie miała wpływ na dotychczasowy ruch turystyczny. Ruch drogowy będzie narażony na większe utrudnienia (zatory drogowe).

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Częściej będą wybierane łatwo dostępne i niedrogie krótkie pobyty – zwłaszcza, gdy większe imprezy będą organizowane poza głównym sezonem.
2. Zatory na drogach negatywnie wpłyną na transport samochodami prywatnymi – zwłaszcza w szczycie sezonu.
3. Znaczenie wycieczek autobusowych będzie malało.
4. Bariery wynikające z niedostosowanych rozkładów podróży będą mieć silniejszy, negatywny wpływ na wybór.
5. Rejsy wycieczkowe, nie tylko te kosztowne, lecz również tańsze, zyskają na popularności. W szczególności u turystów po pięćdziesiątym roku życia.

ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ

Świadomość związana z ochroną środowiska będzie wciąż rosnać. Skutkować to będzie zwiększonym popytem na miejsca, w których rozwój jest zrównoważony i w których przyroda i lokalni mieszkańcy odgrywają coraz większą rolę.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Regionalny charakter wyborów zyska na znaczeniu.

2. Turyści będą bardziej preferować miejsca, w których miejscowa ludność chętnie przyjmuje rosnącą liczbę gości.
3. W celu zmniejszenia kosztów zrównoważonego rozwoju, jego koszty będą w coraz większym stopniu ponosić sami turyści.

BEZPIECZEŃSTWO

Działania terrorystyczne, regionalne wojny, przestępczość, skażenia środowiska naturalnego wszystko to w turystyce przekładać się będzie na zwiększoną potrzebę bezpieczeństwa. W efekcie unikane będą destynacje postrzegane jako niebezpieczne.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Jakość wody (w jeziorach i basenach, lecz również wody pitnej) będzie odgrywać coraz większą rolę przy wyborze destynacji, dlatego też wymaga ona większej ochrony.
2. Bardziej krytyczni turyści będą szybciej zgłaszać reklamacje, jeżeli oferowany produkt nie spełnia oczekiwanych standardów.
3. Koszty zagwarantowania bezpieczeństwa gwałtownie wzrosną.
4. Branża turystyczna powinna być lepiej przygotowana na bardziej elastyczne zaspokajanie popytu w okresach kryzysowych.

CZAS WYPOCZYNKU

Cywilizacja wywiera coraz większą presję na codzienne życie ludzi oraz coraz silniej pożąda większej ilości wolnego czasu i wypoczynku. Będzie to miało negatywny wpływ na wzrost wolnego dochodu do dyspozycji. Dlatego ta tendencja jest ze swej istoty niekorzystna – również dlatego, że nie następuje już wzrost liczby dni płatnego urlopu wypoczynkowego.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Rosnąca potrzeba dostarczania tanich produktów.
2. Rosnąca potrzeba oferowania wypoczynku.
3. Skrócenie jednego dłuższego urlopu na rzecz kilku krótszych.

DOZNANIA

Coraz więcej konsumentów o wyszukanych gustach otwarcie wyraża swoje potrzeby i dochodzi swoich praw. W turystyce przekłada się to na bardziej krytyczne nastawienie do jakości i stosunku jakości do ceny.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Alternatywne sposoby wydawania pieniędzy i spędzania czasu będą konkurować z wyjazdami wakacyjnymi, a w ramach wyjazdów wakacyjnych będą ze sobą konkurować destynacje i standard zakwaterowania.
2. Destynacje, które nie spełniają akceptowalnych standardów ucierpią znacznie bardziej i w dłuższej perspektywie.
3. Bardziej zróżnicowane zachowanie klientów: w tym roku wakacje skromne, w przyszłym – luksusowe, w tym roku dalekie, w następnym – bliskie.
4. Częstszy wybór krótszych imprez i mniejsza wierność wobec destynacji nasilą się w następnych latach.
5. Bardziej doświadczeni turyści wpłyną na zmianę podejścia: „sztuczność” ustąpi miejsca większej „autentyczności” – zwłaszcza w odniesieniu do satysfakcji emocjonalnej oraz potrzeby indywidualizacji; podaż sztucznych atrakcji, które nie odróżniają się od innych (np. parki tematyczne), straci na znaczeniu, jeżeli nie będą one spełniać wyższych standardów.

6. Doświadczenie i krytyczne nastawienie skłoni turystów do ponownych odwiedzin przyjemnych miejsc z przeszłości („Powrót do podstaw”).
7. Zwiększona mobilność turystów wpłynie korzystnie na wynajem środków transportu.
8. Regiony oferujące pełną, zróżnicowaną i całkowicie zrównoważoną koncepcję będą coraz częściej wybierane i będą wymagać lepszego zarządzania.

STYLE ŻYCIA

Styl życia w społeczeństwie zachodnim stopniowo się zmienia. W turystyce ma to wpływ na postrzeganie osobistych potrzeb i zachowanie turystów.

KONSEKWENCJE DLA SEKTORA TURYSTYCZNEGO:

1. Mniejsze zainteresowanie usługą typu nocleg ze śniadaniem, która jest postrzegana za usługę niskiej jakości.
2. Ponieważ „status społeczny ” jest zdecydowanie mniej ważny, niż dawniej, zachowanie urlopowiczów staje się bardziej zindywidualizowane i prowadzi do większego popytu na mniejsze jednostki zakwaterowania.
3. Zmiana w percepcji życia i stylu życia skutkuje spadkiem popytu na w pełni zorganizowane wycieczki.
4. Usługodawcy skorzystają więcej, jeżeli będą w stanie stworzyć zupełnie nowe produkty, koncepcje i usługi, które odróżniają się od innych dzięki wartości dodanej.
5. Rosnąca specjalizacja wśród usługodawców nastawiona na poszczególne zainteresowania i hobby stanie się ważniejsza i będzie częściej powiązana ze spędzaniem urlopu przez turystów.
6. Coraz powszechniejsza potrzeba posiadania „przystani” stymuluje pragnienie posiadania drugiego domu.
7. Trend „Powrót do podstaw” skutkuje wyborem prostszych wakacji: z hotelu do bungalowu, z przyczepy turystycznej do namiotu.

RUCH TURYSTYCZNY W POLSCE (I KWARTAŁ 2004 R.)

Opracowano w POT na podstawie danych GUS, Straży Granicznej i POIT

W I kw. 2004 r. odnotowano 11,5 mln przyjazdów cudzoziemców do Polski, co stanowi wzrost o 19,8% (1.899 tys.) w porównaniu do pierwszego kwartału 2003 roku. Bardzo poważnie (o ponad 20%) wzrosła liczba przyjazdów z: Słowacji, Izraela, Portugalii, Irlandii, Japonii, Finlandii, Szwajcarii, Węgier, Norwegii, Czech i Rumunii. Wzrósł również, choć w mniejszym stopniu (o 10%-20%) ruch z Wielkiej Brytanii, USA, Włoch, Szwecji, Turcji, Austrii, Korei Płd, Holandii, Kazachstanu.

Zauważalny jest znaczny wzrost ruchu z Niemiec (o 34%) i pozostałych krajów Unii Europejskiej (o 11,2%). W czasie obowiązywania wiz na wschodzie (od października 2003 roku do marca 2004 roku) liczba przyjazdów z Rosji, Białorusi i Ukrainy spadła łącznie o 13,8%. Wpływ na to pozytywne zjawisko, jakim jest wzrost przyjazdów do Polski, miały przede wszystkim:

- Działania promocyjne Polskiej Organizacji Turystycznej (POT) realizowane pod hasłem „Polska – spotkania z kulturą”.
- Akcesja Polski do Unii Europejskiej, która spowodowała wzrost zainteresowania naszym krajem uwidaczniający się zwiększonym zapotrzebowaniem na materiały promocyjne na targach turystycznych, liczbą informacji udzielanych przez Polskie Ośrodki Informacji Turystycznej (POIT), liczbą wejść na strony internetowe POT i POIT-ów.
- Wzrost kontaktów biznesowych.

Sytuacja na głównych rynkach docelowych:

Niemcy - wzrost o 34,3%

Najważniejszy od lat rynek dla turystyki przyjazdowej do Polski, generujący największe przyjazdy i wpływy. Wzrost spowodowany jest:

- korzystnym kursem EURO, który spowodował znaczący wzrost turystyki przygranicznej zakupowej,
- realizacją działań promocyjnych na rynku pod hasłem „Polska - spotkania z kulturą” i związane z tym zwiększone przyjazdy na imprezy kulturalne,
- dużym zainteresowaniem i przyjazdami na leczenie sanatoryjne do Polski.

Skandynawia: Szwecja - wzrost o 15,5%, Finlandia - wzrost o 37,4 %, Norwegia – wzrost o 22,1% oraz Dania - spadek o 20,3 %

Utrzymująca się pozytywna tendencja wzrostowa z rynku szwedzkiego i fińskiego spowodowana jest działaniami promocyjnymi związanymi z promocją trasy VIA BALTICA, obchodami Roku Polskiego w Szwecji. W styczniu i lutym br. STENA LINE odnotowała 36% wzrost w tym głównie przedstawiciele biznesu i uczestników wyjazdów autokarowych. Ponadto Szwedzi chętnie korzystają z nadmorskich sanatoriów. Na uwagę zasługuje wzrost przyjazdów do Polski z Finlandii pomimo braku bezpośredniego połączenia promowego obu krajów.

Hiszpania - wzrost o 10,4 % oraz Portugalia - wzrost o 41,2%

Przyjazdy z tego rynku charakteryzują się utrzymującą tendencją wzrostową. Dzięki działaniom promocyjnym Polska stała się rozpoznawalna przede wszystkim poprzez Kraków. Jest to wynikiem działań promocyjnych a przede wszystkim organizacją podróży studyjnych zarówno dla dziennikarzy jak i touroperatorów do Polski. Jednym z głównych celów przyjazdów stały się podróże biznesowe w tym incentive. Dla niektórych polskich touroperatorów Hiszpania stała się pierwszoplanową destynacją w zakresie turystyki przyjazdowej.

Portugalia to nowe pozytywne zjawisko. Odnotowano zwiększone przyjazdy pomimo braku bezpośrednich połączeń komunikacyjnych.

Wielka Brytania - wzrost o 18 %; Irlandia - wzrost o 39,7%; Belgia – wzrost o 8,1 %; Luksemburg - wzrost o 37,0%; Węgry - wzrost o 23,5%; Francja wzrost o 8,4% , Holandia wzrost o 12,8%, Austria wzrost o 14,8% i Włochy wzrost o 16,4%

Wzrost przyjazdów spowodowany jest silną promocją Polski w okresie poprzedzającym akcesję do Unii Europejskiej, zwłaszcza poprzez organizację dużych imprez promocyjnych, podróży studyjnych dla dziennikarzy i touroperatorów, reklamę w prasie, radio i TV a także poprzez dystrybucję wydawnictw promocyjnych. Ponadto duży wpływ miała aktywna promocja w zakresie wydarzeń kulturalnych, wzrost liczby ofert w katalogach zagranicznych touroperatorów (z 949 w 2002r. do 1099 w 2003 r.).

W odniesieniu do rynku brytyjskiego wpływ miały zapowiedzi i uruchomienie połączeń tanich linii lotniczych a także bliskość polityczna w związku z obecnością naszego kraju w koalicji w sprawie Iraku. Na uwagę zasługuje wzrost przyjazdów z Holandii, Belgii i Francji – w ubiegłym roku odnotowano spadki z tych rynków.

Słowacja - wzrost o 103% oraz Czechy - wzrost o 20,6%

Wzrost, zwłaszcza ze Słowacji, spowodowany jest przede wszystkim wzmocnionym ruchem przygranicznym (turystyka zakupowa) wynikającym z korzystnej różnicy cen.

Rynki wschodnie

Główną przyczyną spadku przyjazdów z rynku rosyjskiego (-13,5%), ukraińskiego (-14,2%) i białoruskiego (-13,%) jest wprowadzenie wiz, przy czym zasadniczym problemem jest niewystarczająca kampania informacyjna i wynikający stąd brak wiedzy na temat łatwości otrzymywania wizek, jej ceny i stosowanych zniżek.

Wymagania formalne stawiane przez stronę polską stanowią utrudnienie dla przyjazdów biznesowych z Rosji. Jednakże w okresach (np.: Nowy Rok i prawosławne Święta Bożego Narodzenia) odnotowuje się wzrost przyjazdów do Polski, zwłaszcza w góry.

USA – wzrost o 16,5%

Utrzymująca się pozytywna tendencja zważywszy, że w ubiegłym roku wzrost przyjazdów do Polski wyniósł 6,3% a do Europy zaledwie 2%. Wyniki te, są efektem prowadzonych działań promocyjnych, pozyskiwaniem nowych touroperatorów realizujących przyjazdy do Polski, a także dobrego klimatu społeczno-politycznego wynikającego z pozytywnego wizerunku Polski. Jest to także efektem, większej liczby pozytywnych artykułów o Polsce zarówno w prasie ogólnej jak i turystycznej.

Japonia – wzrost o 38,9%

Taka sytuacja jest rezultatem promocyjnej obecności Polski na tym rynku (udział w targach JATA, organizacja podróży dla touroperatorów i dziennikarzy w wyniku, których ukazały się artykuły informacyjne o Polsce), a także wykorzystaniem przez POT zainteresowania naszym krajem po wizycie Cesarza Japonii w Polsce. Niektórzy polscy touroperatorzy informują, o 10-krotnym wzroście przyjazdów z rynku japońskiego i chińskiego w I kw. br.

Według opinii i analiz Polskiej Organizacji Turystycznej w najbliższym okresie oczekiwać można dalszego wzrostu przyjazdów do Polski, co będzie efektem:

1. Uruchomienia i zapowiedzi wejścia na polski rynek tanich przewoźników lotniczych.
2. Regulacji uwzględniających: przekraczanie granicy bez paszportu, zniesienie odprawy celnej, uznawanie ubezpieczeń zdrowotnych itp.
3. Uaktywnienie ruchu weekendowego i przygranicznego.
4. Zwiększenie przyjazdów edukacyjnych i wakacyjnych dla młodzieży.

IDEA TRAS ROWEROWYCH

Central & Eastern European Greenways

(materiały opracowane na podstawie publikacji CEEG)

Inicjatywa GREENWAYS wyrosła oddolnie z kilkuset lokalnych projektów, które zostały zainicjowane przez organizacje pozarządowe, szkoły i samorządy dzięki wsparciu i pomocy merytorycznej środkowoeuropejskiego Konsorcjum Environmental Partnership for Central Europe - EPCE (dziś Stowarzyszenie Environmental Partnership for Sustainable Development) w ciągu ostatnich 15 lat. Wspierając lokalne przedsięwzięcia społeczności lokalnych na rzecz poprawy i zachowania rodzimego środowiska przyrodniczego i kulturowego, przekonaliśmy się, że niezbędne jest połączenie tych cennych działań lokalnych w większą, spójną całość. Wówczas możliwe jest ich wypromowanie i wzmocnienie oraz zwiększenie realnych szans osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i poprawy jakości życia ludzi. Stąd wziął się pomysł na tworzenie programów typu GREENWAYS, które okazują się doskonałym narzędziem spajania lokalnych projektów, pobudzającym współpracę ponadlokalną i ponadregionalną oraz stanowiącym leitmotyw dla promocji i rozwoju cennych regionów Polski i Europy Środkowo-Wschodniej.

Program GREENWAYS jako pozarządowa inicjatywa środkowo-wschodnioeuropejska został wylansowany w 2000 roku. Dzisiaj jest to wspólny program, realizowany w Polsce, Republice Czeskiej, na Słowacji, Węgrzech i w Rumunii, koordynowany przez Stowarzyszenie fundacji "Environmental Partnership for Sustainable Development". Do rodziny GREENWAYS należy dziś 10 zielonych szlaków organizowanych zgodnie ze wspólnymi zasadami i standardami.

Prekursorami GREENWAYS w Europie Środkowo- Wschodniej byli Czesi. Pomysł tworzenia zielonych ścieżek - greenways w Republice Czeskiej narodził się już w 1990 roku. Grupa Amerykanów, na czele z Lu Chmielarem, mających czeskie korzenie, postanowiła przeszczepić na grunt środkowoeuropejski świetnie rozwijającą się koncepcję greenways w USA. Pierwszą inicjatywą była trasa łącząca Wiedeń z Pragą (Praga-Wiedeń Greenways). Tworzeniu szlaku towarzyszyła dogłębna inwentaryzacja infrastruktury turystycznej oraz walorów turystycznych. Poszukiwano też organizacji pozarządowej do koordynacji szlaku oraz godnego zaufania partnera komercyjnego z branży turystycznej rozumiejącego aspekty turystyki przyjaznej dla środowiska. W roku 1998 zarządzanie programem przejęła czeska Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Nadace Partnerství z Brna wzbogacając go o aspekty środowiskowe i społeczne.

Przy współpracy z biurem podróży Greenways Travel Club powstał 440 kilometrowy szlak rowerowy z Wiednia do Pragi oraz szereg produktów turystycznych łączących aktywne podróżowanie (rowerem, konno, łódką) z poznawaniem przyrody i dziedzictwa kulturowego. Wśród ofert najbardziej cieszących się powodzeniem na rynkach północno-amerykańskich znalazły się m.in.: ogólnopoznawcze programy przyrodniczo-kulturowe dla wytrawnych rowerzystów oraz specjalistyczne wyprawy dla obserwatorów ptaków, miłośników sztuki, muzyki klasycznej albo jazzu. Przygotowano też specjalne oferty dla smakoszy piwa i wina połączone z poznawaniem prastarych tradycji piwowarstwa i winiarstwa w Czechach, które turyści „odnajdują” w krajobrazie, architekturze, muzyce ludowej, lokalnych imprezach kulturalnych i jarmarkach. Bardzo ważny jest fakt, że dwanaście procent ceny każdej oferty turystycznej jest przekazywane do Programu Greenways a następnie inwestowane w lokalne inicjatywy społeczne. Co więcej, turyści sami mogą decydować, które projekty chcieliby wesprzeć dzięki swoim podróżom na zielonym szlaku.

Powodzenie pierwszego projektu greenways w Republice Czeskiej zainicjowało dalsze przedsięwzięcia, takie jak „Morawskie ścieżki winne”. Rowerowa sieć Morawskich Szlaków Wina liczy ponad tysiąc kilometrów, prowadzi przez dziesięć regionów winiarskich Moraw Południowych, łączy 310 miejscowości i doprowadza do piwniczek winnych położonych pośród małych, rodzinnych winnic, których doliczono się tu ponad 50 tysięcy. Szlaki wiodą przez barwne wsie i zabytkowe miasteczka wciąż pełne żywych tradycji i rozbrzmiewających muzyką i śpiewem, szczególnie podczas świąt i lokalnych imprez. Winiarstwo morawskie powiązane jest z pięknem i harmonią krajobrazu, architekturą, sztuką, muzyką i tradycjami regionu. To wszystko zostało wyeksponowane na zielonych szlakach greenways.

Krajowym koordynatorem Programu Zielone Szlaki – Greenways jest Fundacja Partnerstwo dla Środowiska. W Polsce realizowanych jest obecnie siedem zielonych szlaków – greenways, które są na różnym etapie realizacji. Naszym strategicznym partnerem jest Polska Organizacja Turystyczna, z którą zostało podpisane „Porozumienie o współpracy na rzecz realizacji Programu Central European Greenways – Zielone Szlaki w Polsce”.

Poszczególne trasy należące do rodziny „Greenways” organizowane są w oparciu o lokalne/ regionalne inicjatywy partnerskie, mające charakter konsorcjum miejscowych samorządów, firm i organizacji pozarządowych, z udziałem szkół, agend państwowych (np. parków narodowych) oraz nieformalnych grup obywatelskich. Do uczestników konsorcjum należy wybór form współpracy i miejscowego zarządzania przedsięwzięciem. Zwykle szlak greenway jest zarządzany przez Grupę Partnerską i koordynowany przez wybraną przez partnerów organizację/instytucję. Fundacja Partnerstwo dla Środowiska może udzielić wsparcia również w tym zakresie.

W Europie Środkowo-Wschodniej Program pn. „Central & Eastern European Greenways” (CEG) jest prowadzony przez Stowarzyszenie Environmental Partnership for Sustainable Development (EPSD), a regionalnym koordynatorem programu jest czeska Fundacja Partnerstwo dla Środowiska – Nadace Partnerstvi.

Do zadań Programu CEG należy:

1. udzielanie certyfikatu – licencji (z logo „Greenways certification”) nowo powstającym szlakom w Europie Środkowej i Wschodniej, zgodnie ze wspólnym dokumentem know-how określającym szczegółowo zasady i standardy tworzenia greenways;
2. organizowanie wspólnej promocji Programu (internet, konferencje, prezentacje materiały informacyjne), w tym w ramach European Greenways Association oraz za pośrednictwem partnerskich organizacji amerykańskich
3. tworzenie wspólnej bazy kontaktów krajowych, europejskich i transatlantyckich w celu wzmocnienia inicjatywy lokalnej;
4. budowanie Funduszu Greenways pozwalającego na zachowanie krajobrazu i długotrwałą ochronę większych fragmentów terenów cennych przyrodniczo i kulturowo.
5. organizowanie programu małych dotacji dla organizacji pozarządowych, samorządów i szkół w celu wspierania lokalnych inicjatyw.
6. organizowanie wsparcia dla lokalnych partnerów (poprzez doradztwo, szkolenia, etc.).

Etapy tworzenia zielonych szlaków:

I etap: „organizacja”: pomysł i jego promocja - pozyskanie partnerów - deklaracja współpracy oraz wizja projektu – koordynator szlaku - projekt techniczny i audyt turystyczny (inwentaryzacja atrakcji przyrodniczych i kulturowych, bazy turystycznej, lokalnych produktów i inicjatyw),

II etap: „wizualizacja”: pozyskanie środków finansowych - oznakowanie szlaku i pętli regionalnych – tworzenie małej infrastruktury,

III etap: „promocja i sprzedaż produktu turystycznego”: pozyskanie partnerów z branży turystycznej – produkt turystyczny sprzedawany na rynku – materiały informacyjne (mapy, przewodniki, informatory, strony www),

IV etap: „wspieranie lokalnych inicjatyw”: zapewnienie finansowania lokalnych projektów na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

Podstawowe elementy składowe zielonego szlaku:

1. główna oś, tzw. „backbone trail” (w większości przypadków tworzy ją szlak rowerowy),
2. sieć różnorodnych, tematycznych szlaków lokalnych, wpisanych w główną oś
3. produkt turystyczny oparty o lokalne zasoby,
4. partnerstwo w regionie i koordynator szlaku,
5. lokalne inicjatywy.

Celem Programu „Central & Eastern European Greenways” jest wspieranie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju zrównoważonego poprzez turystykę przyjazną dla środowiska, promocję lokalnych produktów oraz inicjatywy społeczne. Osią Programu „Central European Greenways” są "zielone korytarze" - szlaki dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego łączące różne regiony Europy Środkowo-Wschodniej.

W założeniu i koncepcji "Greenways" szlaki dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego pełnią **cztery podstawowe funkcje:**

- ekologiczną i edukacyjną
- komunikacyjną
- turystyczno-rekreacyjną
- rozwojową (wspieranie ekonomiczno-społecznego rozwoju lokalnego).

KRYTERIA GREENWAYS W EUROPIE ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ:

- Wspieranie i aktywizacja społeczności lokalnych – rozwój lokalnej przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy i dodatkowych źródeł dochodów, odtwarzanie oraz ochrona tradycyjnych zawodów;
- Ochrona przyrody i dziedzictwa kulturowego oraz zachowanie krajobrazu;
- Korzystanie z lokalnych zasobów – bazy noclegowej i gastronomicznej, usług turystycznych i przewodnickich oraz lokalnych produktów;
- Współpraca pomiędzy krajami, regionami, miastami, miejscowościami oraz ich mieszkańcami;
- Pomoc społecznościom lokalnym w odkrywaniu i wzmacnianiu tożsamości kulturowej i społecznej, poprawa warunków i jakości życia;
- Dostarczanie informacji i umożliwianie turystom dogłębniejszego poznania regionu, jego problematyki, lokalnych inicjatyw, działań, organizacji etc.;
- Promowanie niezmotoryzowanych form transportu oraz przyjaznych dla środowiska form turystyki, rekreacji i sportu;
- Stwarzanie poruszającym się po mieście możliwości korzystania z bardziej zrównoważonych form transportu - do poruszania się po mieście pieszo, rowerem lub korzystania z transportu publicznego, zamiast używania własnego samochodu,

- Zachęcanie ludzi do ruchu, poprawa zdrowia i bezpieczeństwa w podróży i aktywnym wypoczynku

W Polsce do rodziny greenways należy obecnie siedem zielonych szlaków – greenways, które są na różnym etapie realizacji, zarówno w zakresie ich wizualizacji (oznakowania) jak i tworzenia produktów turystycznych. Strategicznym partnerem krajowej sieci zielonych szlaków jest Polska Organizacja Turystyczna, z którą podpisano „Porozumienie o współpracy na rzecz realizacji Programu Central European Greenways – Zielone Szlaki w Polsce”.

Sieć zielonych szlaków w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej:

- Szlak Bursztynowy na terenie Polski, Słowacji i Węgier (Budapeszt-Kraków oraz projektowany Kraków-Gdańsk)
- Zielony Szlak Kraków-Morawy-Wiedeń Greenway (Polska, Czechy, Austria)
- Zielony rower - Greenway Karpaty Wschodnie w Bieszczadach i transgranicznym Rezerwacie Biosfery "Karpaty Wschodnie" w Polsce, na Słowacji i Ukrainie
- Szlak Odry w Dolinie Środkowej Odry
- Naszyjnik Północy na Pomorzu Środkowym
- Zielony Szlak "Nowa Huta - Dłubnia" (część Szlaku Bursztynowego w Krakowie Nowej Hucie)

SZLAK ODRY

Szlak Odry” to ponad 500 km sieć tras rowerowych wraz z systemem lokalnych szlaków pieszych i edukacyjnych utworzonych w najbardziej urokliwych zakątkach korytarza Doliny Środkowej Odry. Ten odcinek Odry geograficznie stanowiący Pradolinę Wrocławską, Obniżenie Ścinawskie, Pradolinę Barucko-Głogowską to jeden z najpiękniejszych fragmentów doliny rzecznej, obfitujący w liczne starorzecza, rozległe lasy łęgowe, ciekawe zabytki i spokojne krajobrazy. W roku 2004 powstał kajakowy Szlak Odry, a w przyszłości greenway zostanie przedłużony do granicy polsko-niemieckiej i ujścia Odry oraz na południe do Republiki Czeskiej. Szlak ma także ważny wymiar modelowy i międzynarodowy. Jest pierwszym szlakiem w Polsce przebiegającym korytarzem ekologicznym doliny rzecznej.

Kontakt: Grupa Partnerska „Partnerstwo Doliny Środkowej Odry”, Fundacja Ekologiczna „Zielona Akcja“
ul. Wrocławska 41, 59-220 Legnica, tel./faks: (76)8629430
e-mail: zielonaakcja@wp.pl, <http://zielona-akcja.eko.org.pl>, www.szlakodry.pl